EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU

Õpetajate Leht

Reede, 23. aprill 2004

ILMUB 1930. AASTA SEPTEMBRIST

NR 16

8 krooni

Jüripäeval sai vallakoolist lahti

LINDA JÄRVE ÕpL

Täna on jüripäev. Vanasti oli jüripäev n-ö kaadrivahetuse päev. Talusulased ja -tüdrukud, samuti mõisamoonakad võisid sel päeval peremeest või mõisnikku vahetada. Mööda maad liikusid kolikoormad. Omanikud palkasid teenijaid.

Tänapäeval ei sõlmita jüripäeval uusi töölepinguid ega saadeta ära vanu töötajaid. Omalaadne uute õpetajatega kaubategemine käib aga TPÜ töölaadal, mis toimub samuti jürikuul, kuigi mitte jüripäeval.

Töölaata kiitis väga Harku abivallavanem Ott Kasuri: "Olime sellel laadal esmakordselt. Meile jätsid oma kontakti 19 noort, kes soovivad leida tööd meie valla koolides ja lasteasutustes. Pidasime sellist töölaata väga vajalikuks, kuid tulemustest on veel vara rääkida."

Tööle saab teise kursuse tudengeid

Tabasalu Ühisgümnaasiumi direktor Mait Tõitoja on kriitilisem. Tema kool sai kaksteist kontakti, aga enamasti on need teise kursuse tudengid.

Tabasalu kool on teistsuguses seisus kui paljud muud koolid – ta suureneb pidevalt. Seetõttu on igal aastal läinud vaja uusi õpetajaid. 2002. aastal võttis direktor emakeeleõpetaja saamiseks TPÜ 3.–4. kursuse tudengite nimed ja mobiilinumbrid. Ta helistas läbi kõik 38 inimest ja selgus, et ainult neli neist veel ei töötanud. Ülejäänud olid juba varakult asunud oma elu paika panema, enamik neist ei töötanud koolis ega tahtnud ka kooli tulla.

Hiljutine töölaat kinnitas samuti, et kõige rohkem on tööst huvitunud teise kursuse üliõpilased, keda saaks kooli tööle võtta poole kohaga või osalise tööajaga. See annaks küll võimaluse näha inimest töötamas juba enne, kui ta täiskoha saab, aga kooli probleemi ei lahendaks. Vaja oleks seitset täiskohaga õpetajat, töölaadal sai kontakte neljale alale: loodusainete õpetaja, pikapäevarühma õpetaja, muusika- ja emakeeleõpetaja.

"Sellisel kujul töölaat ennast ei õigusta, et lähed sinna ja saad järgmiseks aastaks kohe valmis spetsialisti," ütles Tõitoja.

Maale ei minda meelsasti

Kui Tallinna lähedale maale soovijaid leidub, siis kaugemate linnade ja maakohtadega on asi keerulisem. Viljandi Maagümnaasiumi direktor Aavo Soopa käis töölaadal otsimas matemaatika, füüsika ja inglise keele õpetajaid, aga tema ettevõtmine ei õnnestunud.

"Vähemasti ei jõudnud meieni neid, kes TPÜ-d lõpetamas ja tahaksid Viljandisse tulla gümnaasiumi aineõpetajaks. Põhikoolile matemaatikaõpetaja oleks ehk leidnud. Pakkumas käisid ennast pigem nooremate kursuste üliõpilased. Kindlasti oleksime saanud ajalooõpetaja, sotsiaaltöötaja, kunstiõpetaja, käsitööõpetaja, muusikaõpetaja ja loodusainete õpetaja, aga neid pole meil praegu vaja.

Silma hakkab, et Tallinnast ei taheta ära tulla. Tallinna koole oli töölaadal vähe – arvatavasti käivad tudengid ennast otse koolis tööle pakkumas ega tee seda töölaada kaudu."

Aavo Soopa ütles, et pedagoogide suurt voolavust Viljandi Maagümnaasiumis sel aastal ei tule – enamik praegu töötavaid õpetajaid jääb kooli.

Sõmerpalu Põhikooli direktori Gustav Halleri sõnul ei ole ka nende koolis personalis suurt muutust oodata. "Juba aastaid otsime inglise keele õpetajat, igal kevadel käib läbirääkimine kuni kolme kandidaadiga, aga ikka leiavad nad koha kusagil suurlinnas või selle lähedal. Päris noort koolist tulnud pedagoogi pole juba ammu-ammu näinud. Enamasti otsime ise sobiva inimese, õpetame koolis välja ja saadame ta õppima. Või siis suuname mõne oma õpetaja mingit täiendavat ainet omandama."

Õpetajate Lehe tööpakkumiste osa hakkab jürikuul suurenema. Aga vahel peavad koolijuhid hoopis õpetajate hulga vähenemisele mõtlema, sest laste arv väheneb. Koondada tuleb just õpetajaid, kes on keskharidusega ja kellel ei ole vajalikke pabereid. Ei loe, et nad on head ja kogenud pedagoogid.

Ununema kippuv päev

Kustas Põldmaalt pärineb järgmine meenutus: "Jüripäev oli vallakoolist lahtisaamise päev. Anti tunnistused kätte ja võisime minna koju. Kevad oli laskunud maailma oma suuruses ja võludes. Toomingad õitsesid ja käod kukkusid. Oli väga varakult saabunud kevad. Läksime kõik mõisa jõe äärde, koukisime urkaist kümmekond vähki ja toppisime taskutesse. Kodupõllul künti ja seemendati. Tuli kohe minna vennale abiks. Õpetati noori künnihärgi. Tuli nende nina ees käia, et loomad õpiksid vaol liikuma. Ja siitpeale saigi karjapoisist tööpoiss. Jüripäev temagi elus" (Kustas Põldmaa. Nurmelt ja niidult. Tallinn, Valgus, 1976).

Just 23. aprillil algasid vanasti põllumehe kevad ja põllutööd. Jüripäeva nime sai päev ristisõdade ajal tekkinud legendi kohaselt Pühalt Jürilt, kes tappis süütut tütarlast surmata ähvardanud lohemao.

Püha Jüri mitut versiooni võib muide praegu näha ka Kadriorus Väliskunsti Muuseumis avatud Albrecht Düreri näitusel. Vähemalt nädalavahetusel inimesi lausa vooris lossi poole.

On olemas ka legendi teine variant. Sel päeval olevat maa enese lahti teinud ja surmavat auru välja ajanud. Siis tulnud üks Jüri-nimeline mees, kes maa lõhe kinni toppinud ja niiviisi kogu ümbruse hukatusest päästnud. Seepärast saanud päev nimeks jüripäev.

Aavo Soopa: "Jüripäev on ununema hakkav vanaaegne päev, mida justkui mäletatakse, aga mille puhul midagi erilist ei tehta. Igapäevases töörutus ei tule see õigupoolest meeldegi."

Gustav Halleri arvates on jüripäev kui karjamineku päev lastele juba väga kaugeks jäänud. Nad ei teagi, mida karjas käimine tähendab.

Rohkem kui jüripäevast teab tänapäeva laps 1343. a jüriööst. Eduard Bornhöhe jutustuse nimitegelane Tasuja on paljude koolilaste arvates üks "ägedamaid" tegelikult olemas olnud eesti kangelasi. Just tema andis kõrgel Harjumaa künkal leegitseva tõrvikuga märku alustada ülestõusu, et vabastada maa ja rahvas ordurüütlite meelevallast. Nii on Tasuja justkui meie püha Jüri, kes samuti lohemaoga võitles.

Jüripäeva enam ei tähistata ning ka koolides ei korraldata suurt midagi.

Kildu Põhikooli direktor Enn Siimer: "Enamik meie klasse ja lisaks veel valla muud võistkonnad teevad sel puhul traditsioonilist jüripäeva (-öö) jooksu ümber kohaliku järve. Nii et nimetus on küll kasutuses, aga mitte jüripäeva esialgsest mõttest ja tähendusest lähtuvalt. Suurt kaadrivahetust sel päeval ei ole."

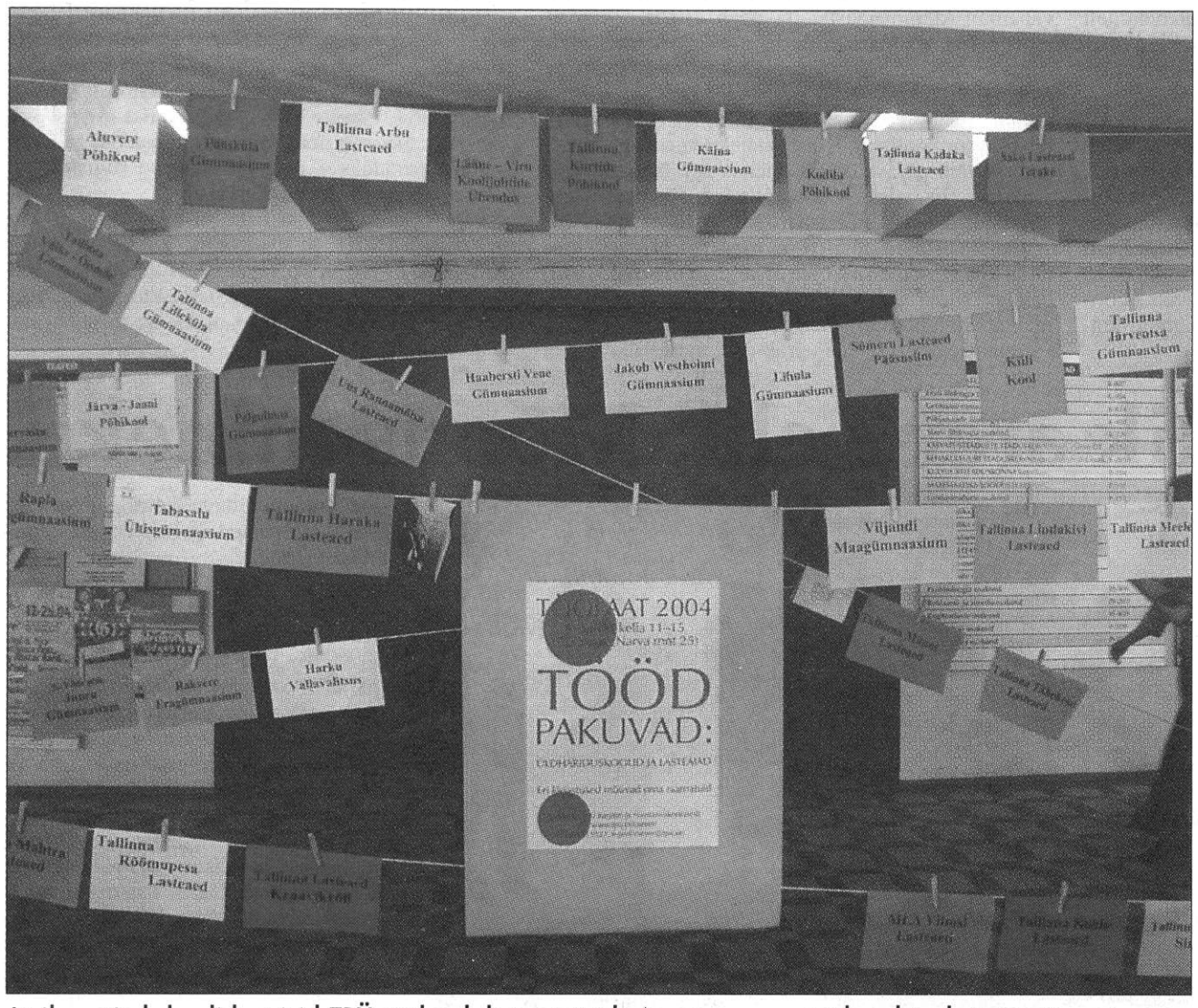

Jürikuu õied: koolid otsisid TPÜ töölaadalt õpetajaid. Aga vanaaegsest kaadrivahetuse päevast – jüripäevast – on järel vaid mälestused nagu ka karjapoisiajast.

Viljandi Maagümnaasiumi direktor Aavo Soopa oli üks nendest, kes TPÜ-st tööjõudu otsimas käis. Pildil vestleb ta TPÜ 2. kursuse tudengi Kaido Rinaldoga.

RAIVO JUURAKU fotod

TÄNA LEHES

Probleem: Eesti kõrgkoolide diplomid Lk 6

Leiutamine käib täie hooga Lk 8–9

Põhikooli matemaatika lõpueksam Lk 10

TALLINNA ÜLIKOOL Akadeemiline Raamatukogu

NÄDALAKOMMENTAAR

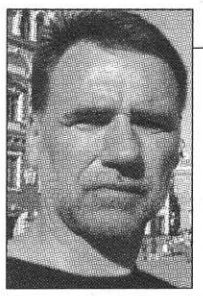

RAIVO JUURAK ÕpL

Nädala pärast oleme Euroopa Liidus. Sellest alates on õpetajal lihtne endale EL-i liikmesriikides töökohta taotleda. Tööjõu vaba liikumine üle riigipiiride on EL-i asutamise üks mõte. Kui paljud aga lähevad parema palga või kogemuse nimel Eestist kaugemale? Kui paljudel on "tööalast rännukirge"? Ja veel – kui paljudel on võimalik mujal töökohta taotledes esitada lisaks ülikooli lõpudiplomile ka kutsetunnistus?

Uurisin internetist, kui kaugel õpetaja kutsetunnistusega lood on. HTM-i koduleheküljelt leidsin ainult karjäärinõustaja kutsestandardi 4. järgu kirjelduse, Kutsekoja omalt treeneri 1.–5. järgu. Õpetaja kohta polnud veel midagi. REKK-i koduleheküljelt vaatas vastu vana hea atesteerimisjuhend, kuid märkusega, et 30. aprillil (Eesti Euroopa Liitu astumise eelõhtul) esitletakse õpetaja kutsestandardi tööversiooni laiemale ringile arutamiseks. Asi liigub siiski!

Kutseseaduses on märgitud, et standard muudab Eesti kutsejärgud teistele maadele arusaadavamaks, läbipaistvamaks, võrreldavamaks. Kutsekoja koduleheküljelt saab teada, et kutsestandardile minnakse Eestis üle juba suure hooga. 13. aprillil andis Eesti Psühholoogide Liit oma 41 liikmele kutsetunnistuse. 15. aprillil lõppes kutsejärgu taotluste vastuvõtt Koorijuhtide Liidus. Samal päeval algas andragoogi kutsejärgu taotlemine ETKA Andrases jne.

Enamasti omistab kutsejärgu kutseliit: psühholoogide liit, täiskasvanute koolitajate assotsiatsioon, geodeetide ühing, infotehnoloogia selts, raamatupidajate kogu, olümpiakomitee jne. Olen kuulnud arvamust, et riik ei tohiks kutseliite liialt usaldada – lasevad endale ise nõudeid kehtestades lati alla, igaüks tahab elada. Juba kinnitatud kutsestandardid (mida on poole tuhande ringis) seda hirmu ei tekita. Näiteks koorijuhi 5. järgu taotlejal peab olema erialane kõrgharidus ja vähemalt viis aastat koorijuhipraktikat, lisaks täidetud vähemalt kolm järgnevatest nõuetest: osalus rahvusvahelistel võistlustel, dirigeerimine laulupeol või -päeval, avaldatud publikatsioonid, töö koolitajana jm, rääkimata põhjalikest eri-, kutse- ja ametialastest teadmistest. Täiskasvanute koolitaja 5. järgu taotlejal peab olema teadusdoktori kraad, täiskasvanute koolitamise kogemust vähemalt kümme aastat, ta peab esinema konverentsidel ja seminaridel Eestis ning välismaal, avaldama teadustöid, läbima täienduskoolituse kursusi ja tegema eksameid, järku peab talle soovitama kaks kodumaist ja vähemalt üks välismaa tunnustatud täiskasvanukoolitaja. Kui õpetajale on esialgu kavas anda 3. järk pärast aastast õpetajana töötamist (kutseaasta), siis täiskasvanukoolitajad nõuavad sama järgu puhul oma kandidaadilt kolme tööaastat.

Omakoostatud nõuded on ranged, enamik kinnitatud kutsestandarditest üle 3. järgu ei ulatugi, 5. järk hakkas silma ainult koolipsühholoogi, logopeedi, raamatukoguhoidja, sotsiaaltöötaja, üllatuslikult ka vanglainspektori (eeldab praktikat, magistrikraadi ja spetsiaalse täienduskoolituse läbimist) ja veel mõne kutse puhul.

Kui kõrgele seab REKK õpetajate lati? Ja miks seab latti ikkagi REKK, mitte õpetajate liit? Põhjus on ilmselt selles, et õpetajad pole olnud ühiskondlikult nii aktiivsed kui muude elukutsete esindajad. Õpetajad ootavad lahendusi riigilt. Oma osa on selles haridusministeeriumil, mis on õpetajaid aastate jooksul "riigistanud", esitades neile väga üksikasjalikke instruktsioone, kuidas õige õpetamine käib. Peamine põhjus on aga ilmselt õpetaja suur töökoormus, mis ei jäta vaba aega oma kutseliidu asjadega tegelda – nii väidetakse otsesõnu meie hariduslistis. Kõlab paradoksaalselt, aga mida rohkem töötad, seda vähem Euroopasse jõuad, seda vähem euroopalikult Eestiski elad.

Kutseseaduse järgi võib kutsejärku omistada organisatsioon, mis korraldab oma liikmetele regulaarselt koolitust. Õpetajate liit alles planeerib selle tegevuse käivitamist. Koostöös koolitusfirmadega on kavas rajada õpetajate liidu koolitus- ja nõustamiskeskused Tartus, Pärnus, Jõhvis ja Tallinnas. Aga see on väga suur töö, mis nõuab teavet, tegijaid, aega, raha. Ja teine paradoks – õpetajad vajavad riigist sõltumisest vabanemiseks riigi enda abi.

Pole kahtlust, et õpetajate liit peab kutsejärkude omistamise REKK-ilt üle võtma. Kõrge professionaalsus peab olema õpetajate enda auküsimus. Kui läheb nii, polegi õpetajal ehk vaja Euroopasse töökohta otsima minna – Eesti oleks ise piisavalt euroopalik paik.

Jätkusuutlik areng ehk Mõnus minek

RAIVO JUURAK ÕpL

Tallinna Pedagoogikaülikoolis oli 14.–16. aprillini rahvusvaheline konverents "Jätkusuutlik areng. Kultuur. Haridus". Osalejaid oli Eestist, Lätist, Leedust, Venemaalt, Soomest, Rootsist, Taanist, Norrast, Ungarist, Saksamaalt, Inglismaalt, USA-st, Lõuna-Aafrikast.

Juhtivad tegijad olid Eesti ja Läti – kummaltki maalt üle kolmekümne ettekande. Jäi mulje, et lätlased uurivad umbes samu küsimusi, mis eestlased: õpetaja mõtteviis, õpetaja ja õpilase konfliktid, mentori roll, õpetaja ja õpilase loovus, emotsioonid.

Kohati jäi konverentsil tunne, et lätlased on eestlastest põhjalikumad või vähemalt laiema haardega. Näiteks Daugavpilsi Ülikooli delegatsioon levitas konverentsil ajakirja, mille vajalikkusest on Eestis juba mitu aastat räägitud. See oli õpetajakoolitust uuriv ingliskeelne teadusajakiri Journal of Teacher Education and Training. Lätlased on selle ära teinud, pealegi venekeelses tööstuslinnas Daugavpilsis. Toimetuse kolleegiumi kuulub mainekaid uurijaid USA-st, Kanadast, Austraaliast, Saksamaalt, Austriast, Uus-Meremaalt, Inglismaalt, Soomest. Alates teisest numbrist on kolleegiumis ka kaks eestlast – Marika Veisson ja Katrin Poom-Valickis Pedagoogikaülikoolist. Ajakirjas on avaldanud oma tekste ka kümmekond eesti uurijat. Kas sellega on Baltimaade kasvatusteaduslike uuringute keskuseks kujunenud Daugavpils?

Mõnus minek

Sustainable development on eesti keeles jätkusuutlik areng. Parim tõlge see ei ole, kõlab üsna kroonulikult. Koolimetskondade aktivist ja õuesõppija Mikk Sarv on pakkunud vasteks *mõnus minek*. Püsiv ja õigesuunaline areng peaks tekitama mõnusa tunde. Kõnealusel konverentsil arutatigi põhiliselt seda, mida teha, et kõigil koolis mõnusamalt läheks.

Mitu ettekandjat pidas senisest mõnusama mineku eelduseks konstruktivistliku õppimismudeli omaksvõtmist. Märgiti, et õpetamise asemel peab koolis saama keskseks õppimine. Võimalikult paljut tuleb õppida mängude, kogemuste ja tegevuse kaudu, eriti algklassides. Selgitamise, kontrollimise ja hindamise asemele peab tulema innustamine ja nõustamine. Usuti, et konstruktivistlik õppimismudel suudab tekitada elukestvaid õppijaid ning hoida tänu sellele ära ühiskondade stagneerumist, ökokatastroofe jms.

Meeskonna abiga ületab edukalt elektroonilist vaipa Rootsi Haridusministeeriumi esindaja Carl Lindberg. Autori foto

Enamik esinejatest tõdes siiski, et praktikas on asi "mõnusast minekust" veel kaugel. Põhjamaades läheb mõnevõrra paremini, aga isegi USA-s on hariduses probleeme küllaga, rääkimata Lõuna-Aafrikast, kelle esindaja konverentsil samuti osales.

Ka Baltimaades on jätkusuutlikkusega probleeme. Ajakirja Journal of Teacher Education and Training peatoimetaja, Daugavpilsi Ülikooli õppejõud Anita Pipere uuris oma ettekandes Läti koolide "liivas kinni oleku" põhjusi. Paljud Läti õpetajad usuvad, et õppimise konstruktivistlik mudel on senisest mudelist parem. Paraku näitavad uuringud, et oma siiraid tõekspidamisi ei rakenda nad kuigi innukalt praktikasse. Lasteaedades mängitakse, kogetakse ja avastatakse veel üsna palju, alates algkoolist aga järjest vähem ja keskkoolis pole konstruktivismist enam juttugi. Tegemist näib olevat ideaaliga, mida praktikas ei püütagi saavutada, kusjuures õpetajad ise enda juures seda teravat vastuolu ei märka. Sama ilmnes ka TPÜ Haapsalu kolledži uuringutest Eestis – algklassiõpetajad kiidavad mängude kasulikkust, aga tunnis neid ei kasuta (Sirje Piht, Haridus 3, 2004).

Anita Pipere arvas, et taolise kahestumise põhjus võib olla selles, et õpetajatel puudub uut moodi (mõnusamalt) õpetamise kogemus – selle üle on ainult teoretiseeritud. Teiseks domineerib Läti ülikoolides traditsiooniline ainekeskne õpe ja õpetajate koolitaja ise ei rakenda tulevaste õpetajatega tegeldes uusi põhimõtteid. Kolmandaks märkis Pipere, et siirad uskumused jagunevad tuumuskumusteks ja perifeerseteks uskumusteks. Näiteks Läti loodusteaduste õpetajad usuvad, et konstruktivistlikul õppel on eeliseid, kuid veel rohkem seda, et koolis tuleb tõsist tööd teha. Mängimine ja kogemine tundub neile siiski kerglase ajaviitena.

Läti Ülikooli õppejõud Daina Sirma märkis oma ettekandes, et rohkem oleks vaja tegelda õpilaste emotsioonidega. Paljast arusaamisest ei piisa, õppimine peab olema õpilasele ka elamus. Õpetaja peab tunde planeerides arvestama, et õpilased ootavad temalt lisaks uutele teadmistele ka selliseid mõnusaid asju nagu huumor, mängulisus, avastused, üllatused, katarsis jne. Paraku näitavad uuringud, et suur osa läti õpetajatest keskendub koolis "tõsisele tööle".

Kogemus ja elamus konverentsil

Kas konverents ise pakkus õpetlikke tegevusi, kogemusi ja elamusi? Kui paljudel osalenutel muutus selle kolme päevaga mõni perifeerne uskumus tuumuskumuseks? Kas osalejad ruttavad oma tööstiili muutma?

Mõni esineja lähtus ettekannet tehes siiski ka mängu, tegevuse ja kogemuse põhimõttest, ja nendes töörühmades oli mõnus minek päris selgelt tunda. Näiteks USA esindajad mängisid rühmatöös osalejatega looduskaitseteemalisi mänge, mida on lihtne koolis lastega mängida.

Klaus-Dieter Scheer Vehta ülikoolist (Saksamaa) demonstreeris põnevat elektroonilist vaipa "Maze", mida kasutatakse meeskonnatöö plusside ja ohtude selgitamiseks ning koostöö harjutamiseks. Vaip oli nagu soo, mille osa mättaid (ruute) ei kandnud. Mängijad pidid selgitama katse-eksituse teel välja, kus ruudud asuvad, ja ületama soo sinna astumata.

Kõigi osalejate hinge puudutas Inglise kolledži tütarlastekoori väike kontsert. Mõnelgi välismaa kuulajal läksid kuulates silmad niiskeks ja dirigenti käidi korduvalt tänamas.

Kahjuks on ühel inimesel võimatu anda sellistest konverentsidest ammendavat ülevaadet, sest arutleti kõigil kolmel päeval samaaegselt viies kuni seitsmes töörühmas, üks inimene saab aga korraga osaleda ainult ühes. Kuid tõdemaks, et merevesi on soolane, ei pea merd tühjaks jooma.

Konverentsil osalenud USA esindaja näitas oma ettekannet alustades rõõmsalt ingliskeelset ajakirja Tallinn, kus oli juttu miljoni puu istutamisest tänavu kevadel, märkides, et selline aktsioon näitab eestlaste jätkusuutlikku mõtteviisi. Mõni aeg tagasi oli jätkusuutlikkus päevakorras Isamaaliidu missioonikonverentsil. Kõnealuse rahvusvahelise konverentsiga samal ajal toimus Pedagoogikaülikooli andragoogika eriala üliõpilaste minikonverents Eesti hariduse jätkusuutlikkusest. Seal analüüsiti arengukava "Säästev Eesti 2010". Arutelus osales ka selle üks autoreid rektor Mati Heidmets, sekundeeris professor Viive Ruus. Mõnusat minekut neilegi!

REPLIIK

Koolijuhid täitku käsku

Kiirrong nimega "21 sajandi haridus" tuhiseb vilet andes teivasjaamadest (loe: koolidest) mööda, sest programmi rakenduse tähtaeg – 2005. aasta – läheneb.

Minister Maimets ei jõua paljutõotavat haridusprogrammi ära kiita. Tutvustab seda Saares ja Soomes, Eestit väisavatest haridusametnikest rääkimata. Viimati sai selle au osaliseks Rootsi haridusminister Thomas Östros.

Ka valitsus hoiab programmi käiku terava tähelepanu all. Eraldas 8. aprillil selle ettevalmistamiseks 995 000 krooni, mille eest saanuks korda teha nii mõnegi maakooli. Valitsuse pressiesindaja sõnul läheb raha üldhariduskoolide võrgu korraldamise uurimuse tellimiseks, pearaha mudeli ja koolibussisüsteemi mudeli analüüsiks, ekspertiisideks ja spetsialistide kaasamiseks. Haridusprogrammi arutelu käib 15 töörühmas, kus osaleb üle 200 inimese. Kes neisse töörühmadesse kuuluvad (kas ka eraldatud miljonist oma osa saavad?), võib ministeeriumi koduleheküljelt lugeda.

Kuigi minister on igal esinemisel rõhutanud, et uus reform annab koolijuhile suuremad õigused, millega kaasneb ka vastutus, tundub, et töörühmades koolidirektorite nõuandeid eriti ei vajata. Kui töörühmade koosseise uurida, siis koolijuhte ja õpetajaid on kaasatud vaid õppekava- ja õppekorralduse töörühmadesse. Koolijuhtimise töörühm on nelja-viie direktoriga esindatud, aga näiteks kooliühingu ja kooli kvaliteedi hindamise töörühmas pole neid vajalikuks peetud. Ja õige ka – mida teavad koolijuhid kooli ja õpetaja töö hindamisest?! Aga ärgem unustagem, et samas peavad needsamad direktorid tundma ära hea õpetaja, kellele topeltpalka maksta. Ometi kinnitab HTM-i koduleheküllg, et töörühm seab eesmärgiks ühiskonnale mõistetava kooliharidusse mõõdusüsteemi loomise, vähendades samal ajal riikliku järelevalve kontrollivat tegevust ja tõstes koolijuhi vastutust. Kas kõik said aru?

Uut moodi järelevalvesüsteemi loomine aga eeldab kooli enese(sise?)hindamise osatähtsuse tõusu. Mismoodi see tõuseb, kui töörühma liikmed on eranditult HTM-i ametnikud? Vaid ekspertide hulgas on Tallinna Kopli Ametikooli direktor Valvo Paat ja EKJÜ-d esindab Tarmo Kerstna Ülenurmelt. Järeldus saab olla üks – koolijuhtidel (õpetajatel) pole asja koolielu ümberkorraldamise üle otsustajate ringi, neile jääb vastutaja ja käsutäitja, s.o tarkade otsuste elluviija roll.

Sellest ei maksa rääkidagi, et näiteks õpikeskkonna – s.o õppevahendite ja koolihoonete – töörühmadesse, kooli kinnisvara arendamise ühingu töörühma ega hariduskapitali töörühma pole arvatud ühtegi koolijuhti.

Huvitav oleks teada, kui palju sellest miljonist kukkus koolitranspordi töörühma liikmetele. Raporteerisid ju nemad ülesande täitmisest kõige esimesena. Töörühm leidis, et õpilastranspordi süsteem riigis toimib ja laste koolisõidu eest peaksid vastutama omavalitsused. Põhjapanev otsus! Kes neid lapsi siis seni kooli vedas? Kas tõesti pidi sellise tulemuse saamiseks arvukas töörühm aru pidama ja uuringuid korraldama?

Ehk selgitab keegi HTM-ist, kas valitsuse eraldatud miljon krooni oligi kavas kulutada töörühma liikmetest HTM-i ametnikele lisatasude maksmiseks ja libauuringute korraldamiseks.

Lõppu olgu lisatud Ahja Keskkooli direktori Toomas Jõgi soovitus abiturientidele enne ministri kõnet riigikirjandi eel: "Kuulake hoolega, saate hiljem öelda, et mina lõpetasin Maimetsa ajal. Ei usu, et see minister järgmisel aastal kõneleb. Tavaliselt on nii – lend ja minister."

ÜLO TIKK

Sihtide seadmise aasta kutsehariduses

ÜLO TIKK ÕpL

Möödunud nädalal kutsuti HTM-i kokku töörühm, kelle ülesanne on töötada välja kutsehariduse arengustrateegia aastateks 2005–2008. Lähiaja arengustrateegiat tutvustab HTM-i kutse- ja täiskasvanuhariduse osakonna juhataja Andres Pung.

"Tänavune on eelmise, 2001–2004. aastani välja töötatud kutsehariduse arengukava viimane aasta. HTM-i eestvõttel tuleb töötada välja uus nelja-aastase tsükliga strateegia. Seetõttu võib tänavust aastat pidada kutsehariduses uute sihtide seadmise aastaks.

Lisaks põhitöörühmale alustavad tööd alatöörühmad, nagu kutsehariduse standardite väljatöötamise, finantseerimise, kvaliteedi tagamise ja kutseõppeasutuste võrgu väljakujundamise töörühm. Töörühmade koosseisu komplekteerides pidasime silmas, et kaasatud oleksid tööandjate ja üldsuse esindajad, nagu kutseliidud, ametiühingud ja ettevõtjad. Vähem on töörühmades haridusametnikke ja koolijuhte. Tuleb teadvustada, et kool on tellimuse täitja ja valmistab ette spetsialiste, keda Eesti majandus lähiaastatel vajab."

Elu näitab, et sinikraede ametikohtadele tuleb hakata ümber koolitama valgekraelisi töötuid. Koolid kurdavad, et ettevõtjad ei tea, kui palju ja millise haridusega spetsialiste Eestis kümne aasta pärast vajatakse. Kas arengustrateegia koostajad arvestavad neid probleeme?

"HTM on selleks teinud tihedat koostööd kutse- ja erialaliitudega, selgitanud oma seisukohti ja leiab, et oleme jõudnud konsensuseni. Muidugi on erialaspetsialistide vajaduse prognoosimine väike- ja keskmise suurusega ettevõtetele hell teema, sest nad sõltuvad hetkenõudlusest ega suuda tulevikku pikemas perspektiivis ette näha. Tuleb lähtuda teistsugusest metoodikast, makromajanduslikest prognoosidest, mida majandus- ja kommunikatsiooniministeerium on õnneks hakanud tegema. Lähiaastatel peab kutsehariduse muutuma nii paindlikuks, et suudab täienduskoolituse ja ümberõppe kaudu nõutavaid oskustöölisi ette valmistada. Näiteks metallitööline võib kvalifitseeruda ümber keevitajaks.

Paindlik süsteem saab rakenduda vaid juhul, kui ettevõtted ja kutsekoolid teevad koostööd. Usun, et sel juhul on üksteise süüdistamine varsti möödas. Häid koostöönäiteid võib juba praegu tuua: Tartu metalli, peenmehaanika ja aparaaditööstuse ettevõtted teevad tihedat koostööd Tartu ja Võru kutsehariduskeskustega. Endine Balti Laevaremonditehas saab oskustöölisi Tallinna Lasnamäe Mehaanikakoolist.

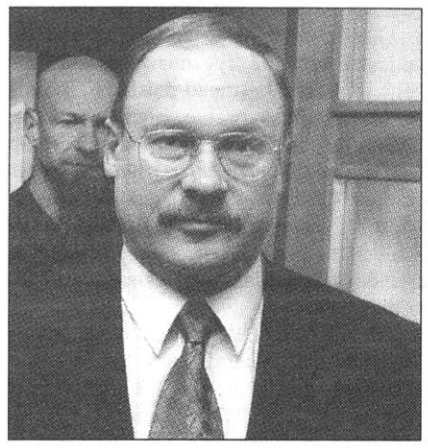

Andres Pung: "Kutsekoolide lõpetanutel peaks olema võimalus jätkata haridusteed rakenduskõrgharidussüsteemis."

RAIVO JUURAKU foto

Kutseõppeasutused on saanud aru, et ainus võimalus konkurentsivõimeline olla on tihe koostöö ettevõtjatega."

Kuidas hindate kutsehariduse kvaliteeti?

"Kutsehariduse kvaliteedi hindamise töörühm alustab sügisel ja selles töölõigus peame arvestama juba ka Euroopa Liidu nõudeid, liikmesriikides on töötatud välja hariduse kvaliteedi hindamise kriteeriumid. Eesti kõrgharidussüsteem läks juba aastaid tagasi üle õppekavade akrediteerimise süsteemile. Kopenhaageni protsess, millega Eesti 2002. a ühines, seab eesmärgiks töötada hariduses välja kompleksne kvaliteedihindamise süsteem. Märtsi alguses tutvustati Dublinis töörühma esimesi materjale, mis on küll alles eelnõu staadiumis. Et käia Euroopa kutseharidussüsteemiga ühte jalga, peame nende materjalide põhjal töötama välja meile sobiva metoodika ja hindamissüsteemi. Loodame selleks kasutada ka Euroopa tõukefondide raha."

Põhikoolijärgses kutsehariduses omandatakse keskharidust tublisti vähendatud mahus. Mida teha, et kutseharidus ei oleks tupiktee?

"Praegu arutatakse seda küsimust nii suures töörühmas kui ka alarühmades. Meil on kindel soov muuta kogu kutseharidussüsteem paindlikumaks ja kõrvaldada tupikud. Võib-olla mingi osa läheb üle nelja-aastasele kutseõppele, kus suurendatakse üldharidusainete mahtu. Samas pakume neile, kellele üldharidusained suures mahus üle jõu käivad, paariaastast kutseõpet. Neile jääb võimalus saada keskharidus täiskasvanute gümnaasiumis. Andekamad võivad valida rakenduskõrgharidusse omandatule lähedasel erialal.

Praegu saab kutsekeskkooli lõpetada ka riigieksameid tegemata. Siin valitseb ilmne ebakõla. Õppekavad tuleb ühtlustada. Kaalumisel on veel üks variant: need kutsekoolide lõpetajad, kes soovivad õppida edasi akadeemilist kõrgharidust andvates õppeasutustes, saaksid võimaluse omandada riigi kulul üldkeskharidust sellises mahus, et on võimelised koos gümnaasiumilõpetajatega riigieksameid sooritama. Esialgu me ei tea, kui palju niisuguseid sooviavaldusi võib tulla. Ma ei usu, et kõik õmblus- või metallieriala lõpetajad sooviksid õppida ülikoolis juristiks või prantsuse filoloogiks.

Ka praegu võib täiskasvanute gümnaasiumide juures õppida mõnda üldharidusainet ja selles riigieksam sooritada. Meie plaan on õppimisvõimalusi avardada ja vastavad seadused elu nõuetega kooskõlla viia. Näiteks õppida riigi finantseerimisel aasta kõrgkoolide juures korraldatavatel ettevalmistuskursustel. Kõik need variandid on töörühmades kaalumisel.

Minu seisukoht on, et kutsekoolide lõpetanutel peaks olema ennekõike võimalus jätkata haridusteed rakenduskõrgharidussüsteemis, on ju kutseharidussüsteemi üks põhieesmärk valmistada ette spetsialiste tööturule."

Kas analoogselt üldharidussüsteemiga on ka kutsekeskharidust andvates õppeasutustes kavas hakata õpetama valdavalt eesti keeles? Mida teeksid sel juhul Narva ja Sillamäe kutsekoolid?

"Ka meie tahame sujuvalt ja järkjärgult sellele üle minna. Aga ei mingit forsseerimist. Kindlasti võib mõningaid aineid eesti keeles õpetada. Ida-Virumaa oskustööline peab olema igas Eesti paigas konkurentsivõimeline. See aga eeldab suhtluskeele oskust. Praegu me erialast väljaõpet veel ei puuduta, selle tagajärjel võib kannatada kutseõppe kvaliteet."

Milliseid muudatusi kavandatakse kutseõppeasutuste võrgus eeloleval õppeaastal?

"Sügisest suletakse Kose Teeninduskool, õpilased viiakse üle Lasnamäe Mehaanikakooli. Kuremaa Tehnikum liidetakse Luua Metsanduskooliga, tehnikumi hoone antakse kohaliku omavalitsuse kasutusse. Kallaste Kutsekeskkoolist saab Tartu Kutsehariduskeskuse filiaal. Õpilased õpivad seniseid erialasid Kallastel, kui mõne töökoja sisustus või tingimused ei vasta aja nõuetele, omandatakse eriala Tartu töökodades. Tallinna Sidekool liidetakse Tallinna Polütehnikumiga – erialad jäävad esialgu muutmata ning õppetöö jätkub Lasnamäe õppehoones.

Koolivõrgu töörühmas on veel arutlusel mitu varianti, aga selgus tuleb siis, kui põhitöörühm on oma otsuse teinud ja selgitanud välja, millised erialad kuuluvad kuni 2008. aastani eelisarendatavate hulka ning kuhu nende õpetamine koondatakse."

Haridusteave

■ **19. aprillil** toimus Tartus haridus- ja teadusministeeriumi saalis rahvusvaheline konverents üldhariduskoolide rahastamise teemal. Lähemalt tutvustati koolide rahastamist Belgias, Hollandis ja Soomes. Anti ka ülevaade valmimisjärgus olevast Eesti koolide rahastamise uuest mudelist.

■ **20. aprillil** esines ministeeriumi kantsler Jaan Kallas Hariduskorralduse Nõukoja korralisel istungil sõnavõtuga programmi "21. saj haridus" hetkeseisust.

■ **20.** ja **21. aprillil** leidis aset Rootsi haridus- ja teadusministri Thomas Östrosi ametlik visiit Eestisse. Ministrit saatis neljaliikmeline delegatsioon (Erik Svanfeldt, Karin Henriksson, Britt-Marie Tygård, Camilla Asp), samuti Rootsi saatkonna nõunik Karl-Olof Andersson. Visiidi esimesel päeval külastati Noarootsi koole ning rannarootslaste muuseumi Haapsalus. Teisel päeval kohtuti minister Toivo Maimetsaga, käidi Raku- ja Molekulaarbioloogia Instituudis, kohtuti ülikooli rektori Jaak Aaviksooga ja skandinavistidega.

■ **20. aprillil** korraldas Eesti Noorsootöö Keskus Harju maavalitsuses noorsootöö infopäeva haridus-, noorsoo- ja omavalitsuste töötajatele. Teemad oli koolirahu, noorsootöö projektid ja programmid, rahvusvahelised rahastamisvõimalused.

■ **21. aprillil** korraldas HTM koostöös Emakeele Seltsi, Väike-Maarja Gümnaasiumi ja vallavalitsusega Ferdinand Johann Wiedemanni auhinna nimelise keelepäeva. Ettekandega esinesid riikliku Wiedemanni keeleauhinna laureaat Viivi Maansoo – "Miks õppida keelt, mida me oskame?", Henn Käämbre – "Emakeel argi- ja teaduskeelena" ja Hando Runnel – "Mis kasu on keelest luuletamisel?".

■ **22. aprillil** võttis minister Maimets osa Vilniuses toimunud Põhjamaade Ministrite Nõukogu ja Baltimaade ühisprojekti "Haridus kõigile" lõppkonverentsist.

HTM kutsub ülikoole läbirääkimistele

HTM saatis ülikoolidele kõrghariduse riikliku koolitustellimuse (RKT) läbirääkimiste kutsed, kus on ettepanek planeerida läbirääkimiste esimene voor 27.–29. aprillini ja teine voor 11.–14. maini. Ministeerium loodab RKT lepingud allkirjastada mai teises pooles.

"Tellimuse jaotamisel kõrgkoolide vahel näen selgelt vajadust Eesti piiratud intellektuaalsete ning majanduslike ressursside kontsentreerimiseks, see suund tuleb muuta veelgi tugevamaks järgmistel aastatel," ütles Maimets. Ministeerium ootab selles osas panust valitsuse asjatundjate komisjoni tööst, kes esitab oma ettepanekud 2005. a veebruaris.

Märkimist väärib tellimuse suurendamine Ida-Virumaal ning Tallinnas suunatult venekeelsele elanikkonnale, mille kaudu loodab ministeerium takistada illegaalselt tegutsevate kõrgkoolide laienemist.

Kokku on planeeritud tellida 2500 lõpetajat 3+2-magistriõppes ning 2600 rakenduskõrghariduse õppe lõpetajat, 230 doktorit ning 767 lõpetajat 4+2-magistriõppes. Prioriteetsed suunad on arvutiteadused, keskkonnakaitse, tehnika, bioteadused, tootmine ja töötlemine. Rakenduskõrghariduses lisanduvad täiendavalt tervishoiu ning isikuteeninduse õppesuund.

Erakõrgkoolidest saab suurima tellimuse IT Kolledž arvutiteaduste suunal, esmakordselt esitab ministeerium tellimuse Arvutikolledžile, mis pakub infotehnoloogiaalast kõrgharidust venekeelsele elanikkonnale.

Riiklik koolitustellimus kavandatakse koos partneritega, kelleks on ministeeriumid, Eesti Tööandjate Keskliit, Statistikaamet, Kutsekvalifikatsiooni SA, Rektorite Nõukogu, Rakenduskõrgkoolide Rektorite Nõukogu, Eraülikoolide Rektorite Nõukogu, Eesti Üliõpilaskondade Liit. Oma ettepanekud edastavad ka kutseliidud.

TARMU KURM,
HTM-i suhtekorraldustalituse juhataja

Kogunesid kooli noorsootöö ja õpilaste rahuolu töörühmad

HTM-i programmi "21. sajandi haridus" raames alustasid 14. aprillil tööd õpilaste rahulolu ja kooli noorsootöö töörühmad.

Õpilaste rahulolu töörühm soovib toetada koole suurema õpilaskeskseuse saavutamisel ning õpilasi motivatsiooni säilitamisel. Töörühm tahab viia läbi uuringu õpilaste rahulolust ning ettepanekutest koolikeskkonna arendamiseks, anda välja õpilaste rahulolu hindamise ja tõstmise käsiraamatu ning täiendada õigusakte õpilaste rahuolu väärtustavate sätetega.

Kooli noorsootöö töörühma eesmärk on soodustada sellise olukorra tekkimist, kus kõigil õpilastel on tundidevälisel ajal kooli juures tagatud võimalus isiksust arendavaks tegevuseks. Kooli noorsootöö töörühma tulemusi kasutades saab nii kohalikul, maakondlikul kui ka riiklikul tasandil ette valmistada tegevuskavad kooli noorsootöö arendamiseks.

Õpilaste rahulolu töörühma kuuluvad Piret Talur (HTM-i noorteosakonna juhataja), Liilia Oberg (HTM-i üldkeskhariduse talituse peaekspert), Eesti Õpilasomavalitsuste Liit, õpilasomavalitsuste liit Avatud Vabariik, Eesti Huvialajuhtide Liit, maavalitsuste esindajad, Tartu Ülikool, Tallinna Pedagoogikaülikool, Eesti Koolijuhtide Ühendus, Eesti Õpetajate Liit.

Kooli noorsootöö töörühma kuuluvad Piret Talur, Merike Mändla (HTM-i alus- ja põhihariduse talituse peaekspert), Toomas Ponkin (Eesti Noorsootöökeskuse direktor), Eesti Huvialajuhtide Liit, kultuuriministeerium, KOV ja maavalitsuste esindajad, Eesti Koolispordi Liit, Eesti Õpilasomavalitsuste Liit, õpilasomavalitsuste liit Avatud Vabariik, Eesti Koolijuhtide Ühendus, Eesti Lastevanemate Liit, Viljandi Kultuuriakadeemia, Tallinna Pedagoogiline Seminar; kaheksa noorsootöö valdkonna ekspertide ümarlaua ja üleriigiliste noorsootöö ühingute ümarlaua esindajad, Eesti Noorteühenduste Liit, Eesti Õpetajate Liit.

AVE LAURINGSON,
HTM-i teabekorraldusosakond

Hariduskonverents Ilmatsalus

URVE LÄÄNEMETS

Ilmatsalu Põhikoolis on sageli konverentse korraldatud, ikka õpetajate, koolijuhtide ja vallarahva ühisel ettevõtmisel ning eesmärgiga silmaringi avardada. Nõnda ka seekord, 13. aprillil. Teemaks oli "Kaasaeg koolis, kool kaasajas". Konverentsi avas Tähtvere vallavanem Rein Kokk ja ühtekokku kuulati nelja ettekannet.

Psühholoog Ruth-Kaja Pekk käsitles isiksuse tugevuse seost motiveerimise ja emotsionaalse intelligentsusega. Edu õpetajana oleneb suuresti oskusest ennast ja oma õpilasi motiveerida. Igaüks suudab ju teistele õpetada vaid seda, mida ise oskab. Lektor pidas õpetajatöö võtmeküsimuseks suutlikkust tulla toime õpilaste emotsioonidega. Emotsionaalse intelligentsuse ja motiveerimisoskuse kaudu saame ennast tugevdada isiksusena ja olla võimelised tugevdama oma õpilasi. Osavõtjad said koduülesandeks kirja panna, kas ja mis neid igapäevatöös rõõmustab, ja selle üle tõsiselt mõelda.

TÜ professor Rein Veidemann kõneles teemal "Kaos ja kool". Eestlased said eestlasteks kooli kaudu ja ka meie püsimine on tagatav üksnes kooli abil. Kooli positsioon entroopia (kaose) ja negentroopia (korra taastekkimise) tingimustes kaldub tavaliselt süsteemsuse ja korra tekitamise poole. Nii on kool võimaluste tegelikkuseks aitaja ja entroopia pidurdaja rollis. Kool peab olema heas mõttes inertne ja suutma kanda traditsiooni. Eriti tundis kõneleja muret selle üle, et saksa keelt õpitakse senisest tunduvalt vähem. See ahendab nii meie suutlikkust mõista Eesti kultuuri juuri kui ka tänapäevast suhtlemist saksakeelsete maadega. Ja ometigi arvas professor, et Eesti rahvas veel kaose piiril ei kõigu.

TÜ sotsiaalse kommunikatsiooni professor Marju Lauristin tutvustas uurimust "Mina, maailm ja meedia" ning käsitles teemat "Kihistumise subjektiivsus ja objektiivsus: väljakutse haridusele". Uuringu põhijäreldusi oli neli.

❑ Sotsiaalse kihistumise pilt viitab sellele, et rahalisest jõukusest tulenevad erinevad tarbimisvõimalused kantakse üle sotsiaalsele ja kultuurilisele enesehinnangule.

❑ Sotsiaalse struktuuri esindatus on tarbimisühiskonnale iseloomulikult ühemõõtmeline. Kultuurilise ja sotsiaalse kapitali osa majandusliku ebavõrdsuse tasakaalustajana on väga väike.

❑ Paljuski meedia mõjul on kujunenud "edukuse sündroom"; noortel on väga kõrge enesehinnang – nad asetavad ennast kõrgemale mitte ainult vanematest, vaid ka ealiselt lähedasematest nooremasse täisikka kuulujatest, samuti kõigist "tavalistest" töötajatest.

❑ Noorte tarbijalikest kriteeriumidest lähtuv kõrgendatud enesehinnang vähendab nende tööturule sisenemise ja kutse omandamise motivatsiooni, sest enamik reaalseid töökohti võivad näida "allapoole mobiilsusena".

Siinkirjutaja tegi ettekande "Kaasaeg koolis ja kool kaasajas", kus käsitles püüdlusi määratleda ühismõõdet hariduses, eetika ja kooli moraalse imperatiivi taastamise vajadust. Tänapäeva üldharidus taotleb inimese sotsialiseerumist võimalikult avara maailmapidi alusel. Koolijuhid ja õpetajad vajavad süsteemset põhi- ja täienduskoolitust. Hariduse uut paradigmat on võimalik luua vaid informeeritud otsustuste, mitte juhuarvamuste ja poliitiliste hetke-eelistuste alusel. Eesti haridusreformid tuleks dokumenteerida ning alles siis asuda neid rakendama.

ARVAMUS

Tänavu oli valida järgmiste kirjanditeemade vahel:

1. **Eestlane – kes ta on?**
2. **"Informatsioon on kaasaegse maailma religioon." (David Lodge)**
3. **Iga valik suleb mõne ukse.**
4. **Inimene on rohkem oma aja kui oma isa nägu.**
5. **"Tragöödiad toidavad rahva eneseteadvust." (Artur Alliksaar)**
6. **Loodus teab paremini...**
7. **"Kirjandus on retk tõe leidmiseks." (Gustav Janouch)**
8. **Meedia annab, meedia võtab.**
9. **Riigipiirist ja piiririigist.**
10. **Sport – mille nimel ja kelle jaoks?**

Millisel teemal oleksite kirjutanud Teie?
Mida arvate riigieksamikirjandi tänavusest teemavalikust?

KÜLLIKI KASK,

Tartu Karlova Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja:

"Mina oleksin valinud kas 7. või 8. teema. Mõlema valdkonna kohta on mul piisavalt teadmisi, seega oleksin saanud oma väidete tõestamiseks tuua küllaldaselt näiteid ning vältida käibetõdesid.

Tänavuse teemavalikuga jäin rahule. Meeldis, et iga valdkonna kohta oli huvitavalt sõnastatud teema. Sel aastal oli õpilastel hoopis kindlam tunne eksamile minna, sest REKK avalikustas koolidesse saadetud eksamivihikus teemavaldkonnad. Õpilased said materjali koguda ja vajalikud mõisted endale selgeks teha. Pole ju võimalik asjalikult arutleda näiteks meedia teemal, kui ei ole lugenud Eesti ajakirjanduseetika koodeksit, ei tea, kes on avaliku elu tegelane, mis on ajakirjandus- ja kommunikatsioonivabadus, Avaliku Sõna Nõukogu ja Pressinõukogu, milliseid kaasusi on need nõukogud menetlenud jne. Kui on teadmised, saab korraliku (arvamus)loo kirjutada. Ainult üht ma ei taipa – miks eksamikeskus ei avalikustanud valdkondi juba siis, kui esimest korda hakati valmistuma riigieksamikirjandiks."

TIIA NIGGULIS,

Saue Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja:

"Oleksin valinud 7. teema, õpilased aga seda ilmselt kuigipalju ei valinud. Õpilased pelgavad kirjanduslikke teemasid. Viimastel aastatel ei olegi olnud puhtkirjanduslikku teemat. Enamalt jaolt soovitakse gümnasistidelt üldist silmaringi ja tõekspidamisi näitavaid teadmisi.

Tänavused teemad olid minu arvates head ning võimaldasid kõigil õpilastel kirjutada midagi vastavalt oma teadmistele. Oli ju praktiliselt kõike – Euroopa Liidust ja NATO-st kuni looduse, meedia ja spordini. Ka õpilased ise olid teemadega rahul. Pigem nõudis rohkem mõtlemist õige valiku tegemine, sest sobivaid teemasid oli palju."

ENE LIIVASTE,

Tallinna Ühisgümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja:

"Ma ei olnud tänavu kirjandite kirjutamisega seotud ja saan edasi anda vaid seda, mida rääkisid eksamil olnud õpetajad. Meil valiti kõige rohkem 3., siis 10. ja 7. teemat. Esimese teema juures häiris küsimuse asetus. Teema ei eelda eestlase kirjeldamist, vaid rahvuse olemuse tabamist. See on üsna raske pähkel. Teisel teemal kirjutades on kerge libastuda ja hakata lahkama usundeid, kusjuures peasõna "informatsioon" võib jääda käsitlemata. Hoopis kummastav oli 5. teema, mida võib lugeda lausa ebaeetiliseks. See tekitas kõigis pahameelt, ka filoloogides ja ajakirjanikes. 8. teema sarnaneb liiga palju 2. teemaga, vähemalt osaliselt. Meeldis 10. teema, mis võimaldas hästi kirjutada ka nn tavalistel poistel/tüdrukutel."

MERLE RAIDMA,

Tallinna Mustamäe Gümnaasiumi eesti keele ja kirjanduse õpetaja:

Kui pidanuksin kirjutama, olnuks mul nagu õpilastelgi raske valida – valik oli väga suur. Minu kahe klassi õpilased, kelle kõigiga eesti keele tunnis rääkisin, tunnistasid, et said kirjutada täpselt sellest, millest tahtsid. Nad olid sel aastal väga kiired, mõned lõpetasid nelja, paljud viie tunniga – järelikult oskasid.

Kõige rohkem valisid minu õpilased teemat "Eestlane – kes ta on?". Ka "Riigipiirist ja piiririigist" kirjutati palju. Kolmandal kohal oli intrigeeriv meediateema. Loodusest kirjutasid ainult need, kes tahavad minna seda edasi õppima. Spordist eraldi ei kirjutanud keegi, küll kasutati seda esimese teema puhul. Õpilased ei nõustunud kriitikaga, et teemad ei võimaldanud kirjutada NATO-st või Euroopa Liidust. Nende arvates sai seda teha mitme pealkirja all.

Ma ei näinud laupäeval ühtki virilat nägu. Minu õpilased olid väga rahul. Ütlesid, et teemad võimaldasid kasutada ilu- ja ajalookirjandust, meediamaterjale, teadustekste, oma ja vanemate-vanavanemate elukogemust – ühesõnaga kõike.

Mul oli õpilastega kokkulepe, et nende lend peab eelmisega võrreldes midagi uut ütlema. Aastaga on ju maailmas ja Eestis nii palju toimunud. Et asi oleks värske, ei analüüsinud me varasemate aastate kirjandeid, vaid mõtlesime, millega nemad võiksid üllatada. Kasutasime ettevalmistusmaterjalina Postimehe ja Eesti Ekspressi esseid. Neid lugedes õppisid õpilased oma vaatepunkti leidma. Teine kokkulepe oli, et noor inimene ei virise, tark pöörab olukorra enda kasuks. See mõte sobis neile hästi."

KIRJAKAST

Voorimehe 9, 10146 Tallinn. Tel 644 0587. Faks 644 4617. E-post artikkel@opleht.ee

Tervitame istumajätmise kaotamist

Eesti Lastevanemate Liit toetab HTM-i kava mitte jätta lapsi klassikursust kordama ja lubada ka mitterahuldavate hinnetega minna üle järgmisse klassi.

Lapsed pole võrdsed ei oma võimete ega huvide poolest. Praegune kool nõuab kõigilt ühesuguse mahuka teadmistepagasi omandamist, mis pole paraku kõigile jõukohane. Sama klassikursuse pähetuupimise katse ei tee last targemaks.

Ei ole mõistlik sundida lapsi taotlema täiust aladel, kus nad pole andekad, piirduma peaks hädavajaliku miinimumiga. Samas tuleb sellistele lastele anda võimalus särada muudes valdkondades. Ühiskond ei vaja, et igast lapsest saaks teadlane, vaid et iga inimene oleks õnnelik.

Eesti Lastevanemate Liit on veendunud, et klassikursuse kordamisest loobumine vähendab koolivägivalda ning loob tundides parema õpiõhkkonna. Eakaaslastest mahajäämine madaldab enesehinnangut ja sunnib otsima kompensatsiooni käitumisnorme trotsivatest tegudest.

Eesti Lastevanemate Liit tegutseb edasi selle nimel, et kool hakkaks üha enam tunnustama laste isikupära ning et õppekavad arvestaksid laste individuaalseid eeldusi üha suuremal määral.

AGO KÜNNAP,
Eesti Lastevanemate Liidu esimees

Ühiskonna praak ja hariduse kvaliteet

Hea mainega kooli pääsevad paremad. Automaatselt on loodud eeldused, et õpilaste väljalangemine ja sellega seotud mured on väikesed, saab keskenduda õppeprotsessile ja taotleda kvaliteeti. Tavalises keskkoolis või gümnaasiumis on probleem oluliselt teravam, kuid eriti problemaatiline on olukord kutsekoolis, kus õpetajate peamised ponnistused ei lähe mitte niivõrd edasijõudvate õpilaste harimiseks, kuivõrd suure hulga mahajääjate järeleaitamiseks ja korra tagamiseks tunnis.

Ühiskonnas luuakse olukord, kus eliitkoolid siirdavad õpilaste väljalanguse ja sellega kaasnevad probleemid nõrgema konkurentsivõimega koolide ja nende õpetajate mureks. On täiesti selge, et kui koolituskoha maksumus on kõigi koolide puhul võrdne, ei ole eliitkoolis ja tavakoolis kuidagi võimalik tagada sama rahaga ühevõrra kvaliteetset õpet.

Sellise süsteemi jätkuv eelistamine viib mahajääjad järjest suurematesse raskustesse ja üha rohkem õpilasi jääb ilma rahuldavast haridusest, kvaliteetsest haridusest rääkimata. Seepärast on demokraatlikes lääneriikides võetud suund võrdsustavale, egalitaarsele haridussüsteemile, milles eliitkoolide arvu püütakse vähendada ja raskustes olevaid koole aidata.

Eestis on õpilaste koolist väljalangemine suurenenud. Tegemist on sotsiaalselt üha rohkem lõhestunud ühiskonna sünnitatud sotsiaalse probleemiga, mis tuleb kõige ilmekamalt esile haridussüsteemis, kus väljakujunenud kriteeriumide alusel hinnatakse noori inimesi pidevalt edukateks, vähem edukateks ja väljalangejateks ehk praagiks. Viimaste puhul sageli just nende enda sotsiaalse keskkonna probleemidest tingituna.

Paralleelselt tavaõppega tuleks moodustada nõrgematest õpilastest ajutised 2–3–5 õpilasega grupid (või neid koguni individuaalselt õpetada), keda intensiivsemate ja individuaalsemate õppe-/ järeleaitamise tundide abil harjutataks mõttega õppimise möödapääsmatusest ja kelle õppeedukust püütaks tõsta rahuldavale tasemele, et nad koolist välja ei langeks. Ehk õnnestub neile selgeks teha, et õppimine võib olla ka meeldiv?

Selline lähenemine eeldab paljude õpetajate osalemist ja nemad peavad saama selle lisatöö eest tasu! Pole midagi uut siin päikese all.

Mida rohkem on koolis nõrku õpilasi, seda rohkem peavad õpetajad praagi likvideerimisega vaeva nägema. Ja seda rohkem tuleks koolidele selleks raha eraldada. Kuskil tuleb aga vastu mõistlik piir. Ehk hakkavad poliitikud siis mõistma, et ühiskonnas on kasulikum tegeleda preventiivse tööga.

Selline lähenemine nõuab täiendavat aega ja raha ning probleemi lahendamine niisugusel moel on mõeldav vaid siis, kui HTM ja kohalik omavalitsus seda rahaga toetaksid. Seda sotsiaalset probleemi on võimalik lahendada vaid ühiskonna ühise tahte ja koostöö ning õpetajate stimuleerimise korral, mitte õpetajatele surve avaldamise teel.

Küsimus on ühiskonna, mitte õpetajate praagis. Ja küsimus on õpetajate töö väärtustamises ja tasustamises eesmärgiga vähendada ühiskonna toodetud praaki. Ühiskonna sünnitatud sotsiaalset probleemi pole võimalik lahendada ainult õpetaja tasandil ja õpetaja jõuga, ehkki jätkuvalt soovitakse, et õpetajad lahendaksid probleemi omal jõul ja ilma mingi lisatasuta.

Eestis on viimase aasta jooksul hariduse peale kulutatud rekordilised summad, kuid hariduse kvaliteet ei rahulda, eriti kutsehariduses. Raha ei realiseeru kvaliteediks. Miks? Ja teine vastuolu: õpilasi jääb väiksema sündimuse tõttu vähemaks, osa koole suletakse ja hoitakse raha kokku ning isegi õpetajaid jääb vähemaks, kuid koolides ei suudeta õpetajatele isegi seadustega ette nähtud palgatõusu kindlustada. Ning seda vaatamata rekordsummadele, mis haridussüsteemis kulutatud!

Need vastuolud näitavad ilmekalt, et raha suunamine haridusse ei taga veel hariduse kvaliteedi tõusu. Raha tuleb kasutada õigesti! Kuna õpetaja on haridussüsteemis kvaliteedi kõige olulisem tegur, tuleb ka raha suunata õiges proportsioonis õpetajate töö väärtustamiseks. Selle kaudu realiseerub raha parimal viisil hariduse kvaliteediks. Kõik muu on teise- või kolmandajärguline. Siit lihtne järeldus – kõik need, kes antud olukorras sõdivad õpetajate palkade tõstmise vastu, sõdivad sisuliselt hariduse kvaliteedi tõstmise vastu.

VALERI RINNE,
Tallinna Tööstushariduskeskuse IT-õpetaja

Elu kihutab lastest mööda

Ei vaja tõestamist, et elu alusmüür on hea haridus. See on ka riigi ja rahva alusmüür. Seepärast tuleb õlg alla panna seal, kus hariduskoorem on viltu vajunud.

Ülekoormatud kooliprogrammid on kindlasti üks (ja oluline) põhikoolist väljalangemise põhjus. Mulle tundub, nagu oleksid õppekavade koostajad oma tööd tehes suure mere kaldal veteavarusi silmitsenud, mitte arenevaile lastele võimetekohaseid ülesandeid silmas pidanud. Programme on küll pikka aega nii- ja naapidi reformitud, aga laste massilist koolist väljalangemist pole suudetud peatada.

Noorel on koos koolikohustusega ka Looja poolt seatud kasvuraskused koormaks vedada. Seetõttu paljud vastu ei peagi. Kes tahab elus edasi pürgida (gümnaasiumi ja sealt edasi ülikooli jõuda), ja kes seda ei sooviks, sel kuluvad praeguste õppeprogrammide järgi õppides veel pooled öödki takkapihta, et järgmiseks päevaks ülesantu selgeks saaks. Nii päevpäevalt ja aasta-aastalt.

Matkajad peavad arvestama ka väetima rühmaliikme võimetega. Kui koolipoiss ei jaksa teistega sammu pidada, jääb ta pilkealuseks. Õpetaja ei suuda suure koormuse tõttu kõiki hädasolijaid järele aidata. Nii tekib noore inimese haiget saanud hinges trots ning ta hakkab vägivaldse käitumisega endale tähelepanu tõmbama. Teler ja internet on siin head õpetajad.

Miks küll peab koolis olema nii suur koormus? Ja seda ajal, mil tehnika ja arvutid peaksid õpilast hoopis aitama! Kui tahame oma riigis kasvatada haritud ja intelligentseid kodanikke, peaksime koolikoormuse normimisel pidama silmas keskmist õpilast. Peaksime mõtlema sellele, et iga laps – nii maal kui ka linnas – saaks just temale võimetekohase hariduse. Ja seda tasuta.

LINDA KEEL

Tund aega pärast riigikirjandit: abiturientide piknik Tallinnas Raekoja platsil. Nagu väsinud seltskond fotograafile tunnistas – mõte oli minna loodusesse, aga selleks ei jätkunud enam jaksu.

RAIVO JUURAKU foto

VANASÕNU

EKSAMINANDIDELE

- **Ei pää ole kallender.** Kuusalu
- **Igal inimesel om üits ruvi nõrk – mis kellegil om.** Karksi
- **Targa vaatve tuuma pääle, rumala koore pääle.** Tarvastu
- **Kes mõist, see mõist mõlemit pidi.** Karksi
- **Tarkus ei ole marjana maast võtta.** Laiuse
- **Ega mõistust kellegile piast sisse või kallata.** Kursi
- **Lolle peab ikka olema, muidu ei panda tarku tähele.** Harju-Jaani

Haridusosakud pole imerohi

EDGAR KRULL,
TÜ haridusteaduskonna pedagoogikaosakonna juhataja

Enne radikaalsete hariduskorralduslike uuenduste tegemist on kasulik tunda huvi, milline on teiste riikide kogemus sarnaste probleemide lahendamisel. Õeldu kehtib ka meie haridus- ja teadusministeeriumi initsiatiivide kohta üldharidussüsteemi rahastamiseks haridusosakute kaudu. Idee ei ole uus. Massiliselt hakkas see levima peaaegu 40 aastat tagasi Ameerika Ühendriikides.

Kuni 1960. aastateni said lapsevanemad USA-s valida ühiskondlikest vahenditest finantseeritava (osa)riigi- ja erakooli vahel. Kui vanemad otsustasid ühiskondlikest summadest ülalpeetava riigikooli kasuks, tuli neil leppida elukohajärgse kooliga, sest õpilase koolitusraha eraldati vaid ringkonna kindlale koolile. 1960-ndatel ja 1970-ndatel hakkasid vanemad nõudma suuremat valikuvõimalust ka riigikoolide osas, sealhulgas õigust valida koole ka teistes kooliringkondades. Selle nõudmise tagajärjel tekkisid kooliringkondades kallakuga koolid andekamatele õpilastele ja ka alternatiivkoolid. Kuid need lahendused ei rahuldanud kaugeltki lapsevanemaid ega taganud nende arvates võrdseid võimalusi hariduse omandamiseks.

Just seetõttu soovitasid radikaalsemad valikuvabaduse pooldajad võtta kasutusele haridusosakud, mis eraldatakse igale lapsele sündimisest peale, või kompenseerida tulumaksust koolituseks eraldatav raha. Mõlemad lahendusvariandid on olnud peaaegu 30 aasta jooksul korduvalt USA Kongressis arutlusel, kuid pole seni enamuse poolehoidu leidnud ega toonud kaasa muutust üldharidussüsteemi rahastamises.

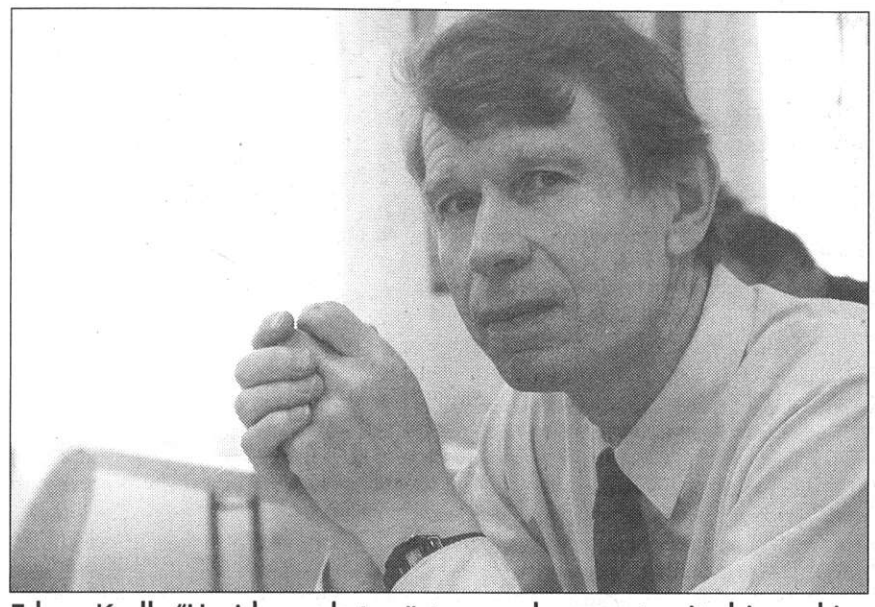

Edgar Krull: "Haridusosakute süsteem pole garanteeritud imerohi. Seetõttu ei teeks paha enne otsustamist põhjalikult uurida ja analüüsida teiste riikide kogemust haridusosakute süsteemi rakendamisel." RAIVO JUURAKU foto

Osakute poolt ja vastu

Ka paljude USA poliitikute arvates on nende ühiskondlikest summadest ülalpeetav üldhariduskool monopoolses seisus ning seal pole elavdavat konkurentsi. Nii arvataksegi, et osakute ehk vautšerite süsteemi rakendamine lahendaks probleemi. Kuid samas nähakse osakute süsteemi rakendamises ka palju ohte, mis meiegi samateemalistest arutlustes juba esile kerkinud.

Ameeriklased annavad endale aru, et maksumaksja rahast ülalpeetava üldhariduskooli sotsiaalne roll on vastuoluline: ühelt poolt peab ta vastu võtma kõik õpilased, kes sinna elukohajärgselt tulevad, ja teiselt poolt muudab õpilased sunnismaisteks, sest koolitusraha teise kooli kaasa ei anta. Seevastu saab õppemaksust elav erakool õpilasi valida ning lapsevanemad ja õpilased otsustada, millist kooli eelistada. Osakute süsteemi rakendamisega loodetaksegi laiendada õpilaste valikuvõimalusi ja suurendada konkurentsi riigikoolisüsteemis.

Siiski kaldub USA avalikkus toetama vaid haridusosakute süsteemi osalist rakendamist. Arvatakse, et piirduda tuleks riigikoolide süsteemiga või isegi kooliringkonnaga. Nii ongi mitu osariiki andnud õpilastele võimaluse valida erinevate riigikoolide seast. Haridusosakute levik eraharidusse (õppemaksu katteks) on põrkunud tugevale vastuseisule. Paljud ameeriklased arvavad, et see oleks ebaseduslik ja isegi ohustaks ühiskondliku haridussüsteemi olemasolu. Eelkõige kardetakse, et haridusosakute "vabaks laskmisega" algaks erakoolide plahvatuslik areng ja järgneks riigikoolide kiirem allakäik. 1981. aasta gallup näitas, et osakute vastased jäävad peale, 1983. aastal oli toetajaid isegi rohkem, kuid 1987. aastast hakkas idee toetajate osakaal taas vähenema.

Peamine põhjus, miks ameeriklased ei poolda haridusosakute laiendamist erakoolidele, on hirm, et nii võib tekkida olukord, kus konfessionaalseid koole hakatakse varjatult ülal pidama ühiskondlikest summadest. USA põhiseadusega garanteeritud usuvabadus ei luba ühtki usundit eelistada ning seetõttu on riigikoolides ja -asutustes keelatud religioossete ürituste korraldamine. Nii ei olegi haridusosakute idee kuni viimase ajani Ameerika Ühendriikides ulatuslikku rakendust leidnud.

Otsus osakute kasuks

Käesoleva aasta algul leidis siiski aset oluline sündmus USA üldharidussüsteemi rahastamispoliitikas. Nimelt kiitis senat 22. jaanuaril heaks föderaalsummadest rahastatava haridusosakute süsteemi, mis annab Washingtoni piirkonna väikese sissetulekuga peredest pärit riigikoolide õpilastele võimaluse õppida erakoolides. Rahastamisskeemi järgi saab umbes 2000 õpilast 7500-dollarilise (*ca* 93 000 krooni) haridusosaku.

Kuigi Ameerika mastaabis on tegemist vaid väikese viieaastase pilootprojektiga, põhjustas seegi tõsiseid debatte. Opositsioonis olevad demokraadid heitsid projekti toetavale president Bushile ette, et haridusosakud õõnestavad riikliku üldhariduskooli alustalasid ja see süsteem on üldse ebaõiglane madalama õpiedukusega õpilaste suhtes. Sarnased vaidlused on puhkenud alati ka osariikides, kus on üritatud rakendada haridusosakute süsteemi. Süsteemi pooldajad väidavad, et osakud annavad päästerõnga vähekindlustatud ja vähemusrahvusest lastele uppumisohus riigikoolis ning et vanemate võimalus valida kooli sunnib nõrku riigikoole end reformima. Oponendid aga väidavad, et eraldatud raha oleks mõistlikum kulutada riigikooli tugevdamiseks, sest seni pole keegi suutnud tõestada, et osakute rakendamine üldharidussüsteemis viib kvaliteedi paranemisele.

Neid asjaolusid silmas pidades käsitleb USA föderaalvalitsus Washingtoni osakute pilootprojekti ühe eksperimendina, mille tulemustest lähtudes otsustatakse, kas rakendada uudset finantseerimissüsteemi ka teistes viletsal järjel olevates kooliringkondades või mitte.

Ameeriklaste kõhklused ja katsetused haridusosakute rakendamisel juhivad tähelepanu sellele, et haridusosakute süsteem pole garanteeritud imerohi üldharidussüsteemi rahastamise korrastamiseks ega haridussüsteemi kvaliteedi tõstmiseks. Seetõttu ei teeks paha enne otsustamist põhjalikult uurida ja analüüsida teiste riikide kogemust haridusosakute süsteemi rakendamisel, katsetada konkreetseid lahendusi väiksemates mastaapides ning alles siis, kui on olemas veenvad tõendid, et uudne süsteem õigustab end ka meie oludes, asuda seda rakendama üle riigi.

Eksamieelsed kursused kui hea äriidee

ÜLO TIKK ÕpL

Eksamikeskuse endise juhi Enn Männi perefirma korraldab õpetajatele tasulisi koolitusi lõpueksamite ja tasemetööde kohta, kus esinevad eksamiülesannete koostajad, kirjutas 15. aprilli Eesti Päevaleht. REKK-i direktor Janar Holm keelas päevapealt keskuse töötajatel koolitustes osalemise.

Probleemi arutelu algas haridusalistis mõni päev varem sellest, et üks Kesk-Eesti väikelinna õpetaja saatis kolleegide teavitamiseks listi koolitusfirma teadaande, milles põhikooli füüsikaõpetajaid kutsuti lõpueksami materjalidega tutvuma, metoodilisi soovitusi kuulama ja jaotusmaterjale hankima.

"Kas on eetiline, kui eksamitööde koostajad raha eest õppematerjale tutvustavad? Või kehtib meil põhimõte – ise teen, ise müün ja jaotan raha eest laiali?" küsis õpetaja.

Teadjam kolleeg lohutas oma listikirjas, et matemaatikutele peetakse analoogseid kursusi juba mitu aastat. Koolitajaiks lausa REKK-i ainespetsialistid ise, kes kindlasti ka eksamiküsimustega hästi kursis.

"Sügisel said põhikoolide emakeeleõpetajad kutse Lasnamäele tasulisele kursusele. Teemaks eesti keele lõpueksam. No kes ei tahaks eksamimaterjalide ja nõudmistega kursis olla?! Tahtsin minagi minna. Direktor leidis, et see on raha raiskamine ja keelas ära, väites, et eksamikeskuse spetsialistide kohus on õpetajaid neis küsimustes tasuta teavitada," rääkis Õpetajate Lehele Ääsmäe Põhikooli õpetaja Piret Hiisjärv. Ta küsis, kas see tähendab, et kui temal klassis mõni õpilane tunnis seletatust kohe aru ei saa, võib talle pärast tunde raha eest selgitusi jagada.

Nüüd on koolidesse jõudnud Argo kirjastuse õppematerjal "Õpilastele põhikooli eesti keele lõpueksamist". Hind ligemale 40 krooni, kaas läikiv ja raskustki parasjagu. Kogumik sisaldab üheksa lugemisülesannet, grammatikaharjutusi ja kaks eksami näidistesti. Koolid on neid õpilaste ja lastevanemate survel soetanud, sest kus nad pääsevad – küll maksvad, kui põhupeade kooli nime kanda ei taha.

"Ühes lugemisülesandes peavad õpilased Peet Vallaku novelli "Rahapada" katkendi põhjal selgitama, miks on novellil selline pealkiri ja mida mõtleb hunt, kui ütleb Näpsile: "Ära mängi jaanalindu." Kui õpilased nendele küsimustele vastata ei oska ja punkte kaotavad, kas siis lasen ennast süüdistada, et olen eesti keelt halvasti õpetanud ega tunne ainet?" küsib Tartu õpetaja Külliki Kask.

Argo kirjastuse koduleheküllg teavitab, et põhikooli eksamiraamatukesi on üllitanud ka REKK-i matemaatika, geograafia ja ajaloo ainespetsialistid. Huvilisi palutakse enne Kentmanni tänavale raamatute järele tulekut meilitsi või telefoni teel kokku leppida. Äri õitseb!

Kolme esimese füüsikaeksami koostaja ja õppekomplekti autor Koit Timpmann arutleb haridusalistis: "Alati ei saa ainekavale ega selle nõuetele kindel olla. Eksamitestidest võib leida riukalikke ülesandeid, mida ainekavas pole nõutud. On siis eksamiküsimuste koostaja ärapanemise hasarti sattunud või ainekavas ebakompetentne. Meenutage kas merilehmasid või Anakreoni värsse. Arvata võib, et see kehtib enamiku ainete kohta."

Timpmann, leiab, et eksamitöö peaks olema kokkuvõte, milleks tuleb küll korrata, aga mitte täiendavalt juurde õppida.

Jõgeva keemiaõpetaja Neeme Kati meelest saab asi alguse ainekavadest, kus õppesisu ja õpitulemused on liiga üldiselt sõnastatud, mis võimaldab esitada seinast-seina küsimusi. Nii jooksevadki õpetajad mööda kursusi, et saada aimu, millele rohkem rõhku panna.

Kas see, et eksamitööde juhend lubab kontrollida märksõnu ja teemasid, mida riiklikus õppekavas ei ole ja mida ei leidu isegi õpikutes, õigustab õpetajatele tasuliste nn eksamikursuste korraldamist?

"Kevadisel koolivaheajal toimus Tartus järjekordne füüsikaõpetajate päev. Täiesti tasuta veavad seda TÜ füüsikud. Eksamikoostajad võinuks ju seal, kus osalejaid oli ligi sada, oma uusi ideid ja eksaminõudeid tutvustada," leiab Koit Timpmann.

"Eksami eesmärk peaks olema kontrollida, kas ainekavas kirjapandu on selgeks saanud. Nüüd on eksamid muutunud REKK-i ainespetsialistidele teenimise vahendiks. Üks kursus ajab teist taga, igaüks püüab õpetada, kuidas tema aines eksamit teha. Minulgi sel teemal mitu raamatut ostetud," kirjutab listis Ülenurme Gümnaasiumi õpetaja Tarmo Kerstna ja küsib, kus on nüüd Riigikontroll ja õiguskantsler.

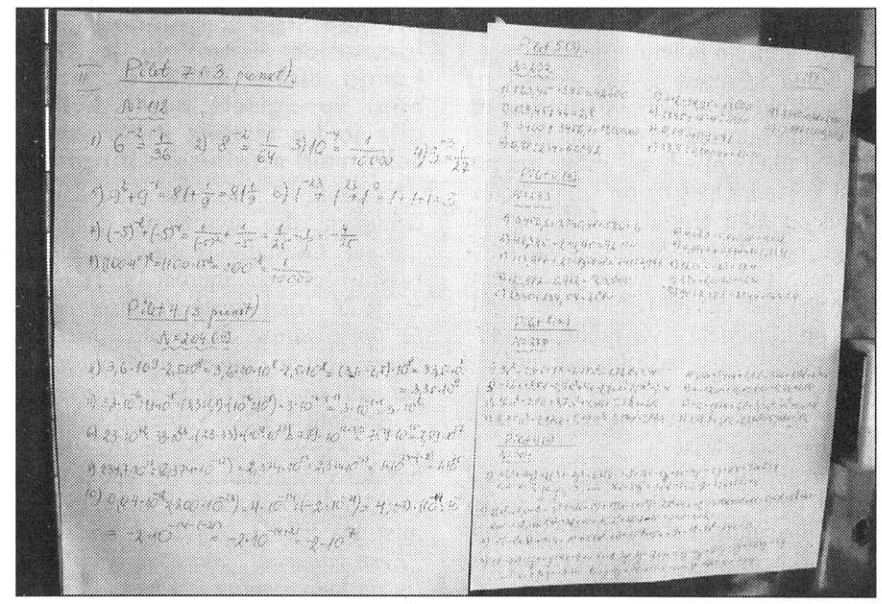

Lugupeetud põhikooli füüsikaõpetaja!

Koolitusfirma WESTMONTE GRUPP kutsub Teid osalema järgmisel koolitusel:

Reedel, 16. aprillil 2004. a kell 14.00–18.00
Tallinna Liivalaia Gümnaasiumis Liivalaia 23.

TEEMA: 2004. a. põhikooli füüsika lõpueksam.

Koolituse sisu: Põhikooli lõpetajatele esitatavatest nõuetest füüsikas.
2003. a. eksami analüüs ja 2004. a. riigieksamist.

Metoodilised soovitused, praktilised harjutused.

Lektorid: Ülo Ugaste – TPÜ professor, eksamitöö koostamise komisjoni aseesimees, ja Jaak Saukas – eksamitöö koostamise komisjoni liige, Tallinna Reaalkooli õpetaja.

Kestus: 5 akadeemilist tundi. **Maksumus:** 500 EEK-i.

Väljastatakse koolitustõend.
Koolitusel osalejad saavad kaasa tasuta jaotusmaterjali.

Unusta (eksami)probleem! Muretu tunne kõigest 500 krooni eest! Sest sa oled seda väärt...

Eliitlapsi kasvatavad eliitvanemad

GUSTAV HALLER,
Sõmerpalu Põhikooli direktor

On vist ammu kõigile selge, et ühesuguste võimetega lapsi on vähe. Igaüks on eriline oma eriliste huvide ja võimetega. Ja mis kõige olulisem, igaühel on isesugused vanemad. Ja see ongi koht, kuhu tahan tähelepanu pöörata.

Lapse edukuse koolis määravad tema vanemad, tema kodu. Ehk teisiti öeldes: eliitlapsi ei loo eliitkoolid, neid kasvatavad eliitvanemad.

Viimasel ajal räägime palju eliitkoolidest ja katsetest neisse sissesaamiseks. Selge, see on vanemate kas sihikindel või alateadlik soov viia oma laps kõrgemasse kasti. Eestlane, olles ise ori või sulane, on alati soovinud vähemalt ühe oma lastest haljale oksale aidata. Mõnest sai küll hobusevaras, aga mõnest sai ka kooliõpetaja, pastor või arst. Kas seesama orjahing on ikka veel meie sees?

Aga see võib olla ka oma kunagiste täitumata unistuste täitmine lapse kaudu. Kuid selle nimel jääbki ära lapsepõlv, jäävad ära mängud, vaba aeg, kui ei pea kuhugi ruttama vaid võib Arno moodi pilvi vaadata, jäävad ära kaaslastega ette võetud vembud, naerud ja hellused, jääb ära teistega arvestamine ja tundmatuks empaatiavõime. Asemele tuleb karjäär, võibolla isegi julmus, käsi-peseb-kätt-suhted. Vähemalt praeguses Eesti ühiskonnas on need ju edu, st rohke raha saamise aluseks. Ja suureks saades võib leida tööd välismaal, seal, kus on taevas sinisem ja leib magusam.

Nüüd küsimus – kas selleks on vaja eliitkooli. Arvan, et jah. Seal on koos ühesugused. Ja kui alguses veel polegi ühesugused, siis mõne aja pärast saavad. Õpetada on kerge, kodutööd on alati tehtud ja kõik õpivad nagu hullud, õpiraskustega tegelema ei pea, pole vaja suurt tähelepanu pöörata just vähem taibukatele, need, kui on kogemata sisse juhtunud, saab ära saata – mis nad rikuvad verd. Ja peatselt saadakse selgeks ka "Kevadest" tuntud sakste laste üleolev suhtumine matsidesse.

Tavakoolis seda ei saa, sest seal näeb laps, et maailmas pole sugugi kõik ühesugused eliidid. On viletsaid, on nõrku, on väheste annetega, aga on ka mõistmist, on kaastunnet, on sõprust, mis on lihtsalt sõpruse pärast. Kas selles koolis saab siis targaks?

Saab küll. Kooli tase pole sugugi kõige olulisem õppeedukuse määraja. Jõuan jälle algusse tagasi – määrab kodu. Määrab see, kas kodus on lapsele õpetatud kohusetunnet, vastutustunnet, töökust. Kas kodu tunneb huvi lapse tööde-tegemiste vastu, kas kodus last aidatakse. Ja olulisim, kas kodu last tõeliselt armastab.

Mida teeb andekate laste äraviimine tavakoolist? Head kindlasti mitte. Vedur kaob klassist ära ja õppeedukus kipub vägisi alla käima. Õpetajatel läheb töötamine raskemaks, tasapisi lahkuvad nemadki andekatele lastele järele.

Kus on hoob, millest tõmmates saaks jälle suurte inimeste ja laste elu normaalseks pöörata?

Need kõrgkooli lõpetanud, kelle diplomitele pole märgitud kutset ega eriala, satuvad tööturul suurtesse raskustesse. Nii nagu ei tohi palgata autojuhiks inimest, kel pole autojuhiluba, ei tohi ka paljudele muudele töökohtadele palgata inimest, kel ei ole kutsetunnistust selle töö tegemiseks ning kellele ei saa seetõttu asetada vastutust töö tulemuste eest.

RAIVO JUURAKU foto

Probleem: Eesti kõrgkoolide diplomid

HEINO LEVALD,
Eesti Mereakadeemia professor,
Tallinna Tehnikakõrgkooli vanemteadur,
Eesti Inseneride Kutseliidu juhatuse liige

Õpetajate Lehes (2.04.) ilmus professor Väino Rajangu artikkel "Anonüümsed diplomid ja infopuudus". Olles diplomite probleemiga tegelenud Eesti Inseneride Kutseliidu ja TALO kaudu alates 1993. a, teatan oma kunagisele heale kolleegile ja ka teistele mitte vastuseks, vaid selgituseks järgmist.

Asjaolu 1. Hariduse omandamise dokumentaalse tuvastamise põhimõtted on sätestatud haridusseadusega (vastu võetud 23. märtsil 1992).

"§ 26. Isiku haridust, kutset, eriala ja õppeasutuse lõpetamist tõendab tunnistus või diplom, mille vormi ja statuudi kinnitab Vabariigi Valitsus."

Asjaolu 2. Eesti Vabariigi Valitsuse 11. mai 1994. a määrus nr 167 "Kõrghariduse omandamist tõendava ühtse riikliku diplomi statuut" sisaldab järgmist teksti: *"3. Diplomil on sõnad "Eesti Vabariik", suure riigivapi kujutis, diplomi number ja kõrgkooli nimetus (kõrgkooli otsusel ka tema asutamisaasta). Diplomile kantakse tekst kõrgharidusliku õppekava täies mahus täitmise kohta ja järgmised andmed: 1) diplomi saaja ees- ja perekonnanimi ning sünniaeg; 2) õppekava nimetus; 3) vastaval juhul "cum laude"; 4) diplomi väljaandmise koht ja kuupäev."*

Tähelepanelik lugeja märkab, et valitsuse määruses 11. maist 1994 nr 167 ei ole puudu mitte üksi allkirju sätestav punkt, vaid ära on jäetud ka nõue märkida diplomile kutse ja eriala, mis on haridusseaduses (§ 3) ette nähtud. Ning – mis kõige tähtsam – lahenduseta jäi ka kutsete omistamise kord.

Määruse ilmumise ajaks oli õigustatult leitud, et koolid ise ei tohi kutsediplomeid välja anda, nagu vahepeal pärast nõukogudeaegsete riiklike eksamikomisjonide likvideerimist tehti. Määruse autorid tahtsid algul taastada Eestis enne sõda tegutsenud kutsekojad ning delegeerida kutsete ja kutsediplomite väljaandmise neile. Kui selgus, et ebademokraatlikke kutsekodasid Eestis ei taastata, taheti anda kutsete omistamise õigus erialaliitudele, nagu see on korraldatud Inglismaal. Kuid Inglismaal eksisteerivad kuninglikud erialaliidud juba aastasadu, Eestis aga on erialaliidud vähestel aladel ning olemasolevad ei ole enamikus selliseks tegevuseks piisavalt kompetentsed ja tunnustatavad.

Kutse omistamise objektiivsuse ja kutse autoriteedi tagamiseks peab kutset omistav organ olema riigi poolt tunnustatud ning peale erialaliidu esindaja peaksid selles olema ka tööandjate ja töövõtjate (liitude) esindajad. Vaidlused kestsid aastaid. Kutseseaduse vastuvõtmiseni riigikogus jõuti alles 2000. a, kuid seaduse rakendamine kõrghariduse tasemel ja viimine õppekavadeni on põhiliselt ees.

Toimunu otsene tagajärg – alates 1994. aastast ei ole Eestis kõrgkoolide lõpetanutele kutset omistatud ega diplomile märgitud. Eriala asemel märgitakse diplomitele vaid läbitud õppekava nimetus. Kaugem tagajärg – odava tööjõu sünd.

Odav tööjõud

Need kõrgkooli lõpetanud, kelle diplomitele pole märgitud kutset ega eriala, satuvad tööturul suurtesse raskustesse. Nad ei saa asuda ametikohtadele, kus nõutakse kõrgharidust eeldavat kutset, sest neil ei ole kutset ega kutsetunnistust. Kuid selliseid ametikohti, mis kutset nõuavad, on korralikes, seadusi austavates, vastutustundlikes ja kõrge kvaliteedi poole pürgivates ettevõtetes ja organisatsioonides palju. Nii nagu ei tohi palgata autojuhiks inimest, kel pole autojuhiluba ehk kutsetunnistust, ei tohi ka paljudele muudele töökohtadele palgata inimest, kel ei ole kutsetunnistust selle töö tegemiseks ning kellele ei saa seetõttu asetada vastutust töö tulemuste eest. Ka siis, kui ta sellisele ametikohale võetakse, toimub see sisuliselt "mustalt" ning palgatul ei ole alust selle ala tõelise spetsialisti töötasu taotleda. On küll haridus ja haridust tõendav dokument, kuid ei ole kutset ehk praeguses terminoloogias kutsekvalifikatsiooni olemasolu tõendavat tunnistust või diplomit. Sündinud on odav tööjõud, kellele võib palka maksta nii palju, kui tööandja heaks arvab. Kutseühingulgi on selliste inimeste eest raske seista, sest kutset neil ju ei ole.

Pole ka praktikat õpitud alal

Kuna kutsete omistamise süsteem puudus, kadus sisuliselt kontroll selle üle, kas ja kui palju kõrgkoolide lõpetanutel kutsetööks mingisugustel ametikohtadel vajalikke teadmisi ja oskusi on. Sellises olukorras loobusid paljud kõrgkoolid õppeajal praktika korraldamisest ja avasid õppekavu, mis pähe tuli. Akrediteerimiskord neid palju ei seganud, sest akrediteeritud on vaid umbes pooled käigusolevatest õppekavadest ning ega needki kindlatele kutsenõuetele vasta. Selle kontrollimine ei ole kuni viimase ajani olnud akrediteerimise eesmärk.

Kutseseaduse alusel peaksid lõpetanud hankima kutse saamiseks vajaliku erialase praktika omal käel pärast lõpetamist. Kuid sisuliselt on see paljudel juhtudel võimatu. Inimene, kel kutsetunnistus puudub, lihtsalt ei saa töötada kõrgharidust nõudval ametikohal ja arvesse minevat praktikat hankida. Tööandja ei tohi anda talle sellisest töökohast tulenevat vastutust ning tema ei tohi seda endale võtta. Kes võtaks tööle autokooli lõpetanu, ilma et tal oleks juhiluba, ainuüksi selleks, et anda talle võimalus luba kahe aasta pärast taotleda? Ta peaks töötama kellegi käealusena ja omandama nii vajaliku kogemuse, kuid kuidas on see tänapäevase tööpuuduse tingimustes ja põhiliselt väikeettevõtetes võimalik? Seetõttu on kutse omandamine äärmiselt raske ka pärast tööle asumist.

Normaalne oleks, et kõrgkool korraldab õppeprotsessi käigus ka sellise praktika, mille alusel võib lõpetaja saada mingi algse kutse ja asuda seaduslikult tööle vastavalt oma kvalifikatsioonile. Sel juhul ei oleks kutse saamine või mittesaamine pärast kõrgkooli lõpetamist ainult inimese isiklik asi, vaid näitaks kooli tegevuse tõelist kvaliteeti.

Alates nimetatud määruse ilmumisest, ei ole Eestis ükski kõrgkooli lõpetanud inimene saanud kooli lõpetamisel kutset või eriala tõendavat diplomit. Erand on eriregulatsiooniga erialad, nagu arstid, laevaohvitserid ja mõned teised, mille kutsete omistamise kord on rahvusvaheliselt reguleeritud. Teistele lõpetanutele on antud ainult haridust tõendavaid diplomeid ning, nagu selgub, neidki loetavate allkirjadeta. Need aga annavad õiguse taotleda ainult kutsediplomi saamist ning sedagi vaid juhul, kui on läbitud vähemalt kaheaastane tunnustatud praktika ja sooritatud kutse valdamist tõendavad tasulised katsed, mis peavad toimuma vastavat kutset omistava organi (komisjoni) ees. Komisjonid aga on moodustatud Eestis alles üksikutel aladel ja pole sisuliselt tööle hakanud.

Haridusseaduse ja valitsuse määruse vastuolu kohta esitas TALO 1999. a järelepärimise õiguskantslerile, kas EV Valitsuse määruse 11. maist 1994 nr 167, p 3 vastab Eesti Vabariigi haridusseadusele või mitte. Vastus oli põiklev, umbes selline, et valitsuse määrused sageli täiendavad seadusi ja arendavad neid edasi ning võimalik vastuolu kõrvaldatakse edasise seadusloome käigus. Vahepeal on küll jõustunud kutseseadus, kuid, nagu öeldud, ei toimi see veel kõrghariduse osas ning vastuolu kestab.

Rahvuslik tragöödia

Kõige huvitavam on, et nimetatud määrus ainult haridust tunnustavate diplomite kohta on tõepoolest riigi seadusaktide andmebaasist kadunud. Miks? Võib-olla selleks, et varjata määruse koostanud käesoleva ajani lugupeetud ideolooge ja autoreid, kes on põhjustanud Eesti rahvusliku tragöödia – jätnud viimase kümne aasta jooksul Eestis kõrgkooli lõpetanud ilma mitte ainult diplomitest, millele on märgitud kutse ja eriala, ning seda kinnitavatest allkirjadest, vaid ka kutsest ja erialast üldse, ning sulgenud sellega neile pääsu legaalsele tööturule oma haridustasemel nii Eestis kui mujal.

Kuid mis seda määrust asendab? Millal ilmub uus määrus, mis sätestab kutsediplomi vormi? Loodetavasti on siis määruses sätestatud ka see, kes peab diplomitele alla kirjutama. Ning loodetavasti on sellel ka riigi esindaja allkiri, mis on vajalik, et diplom oleks piisavalt autoriteetne ka välismaal.

Uued võrsed 2004. aasta hariduspõllul

URVE LÄÄNEMETS

Eelmine nädal oli rikas mitmesugustest haridusuudistest. Minister jõudis Tallinna koolijuhtide ette, Postimees teatas uue hariduspoliitika järjekordse idee – keegi ei jää enam pärast esimest klassi istuma. Laupäeval kirjutati kirjand... Õpetajate Lehes oli juba näha töökuulutuste arvu kevadist kasvu.

Kangesti tahaks, aga kahjuks ei saa ma osaleda Rocca al Mare Kooli konverentsil "Õnnevõimalustest koolis", sest 4. mai on koolipäev ja 8. mail toimub inglise keele riigieksam. Eriti tahaksin osaleda ühiste teede otsingul riikliku õppekava üldosa täitmiseks.

Pinnapealsest kosmeetikast ei piisa

Aga nii konverentsi kui ka haridusvõimaluste võrdsuse teema, mida eelmises Õpetajate Lehes käsitleti, pole üksnes intrigeerivad, vaid on paraku muutunud sedavõrd tõsiseks, et pinnapealse kosmeetika ja kõlavate loosungite tasemel enam midagi ära ei tee.

Vaatamata kooli tabanud lauskriitikale meedias, arvan siiski, et meil on endiselt üsna palju õpilasi ja õpetajaid, kes end koolis hästi tunnevad. Kas on mõtet võtta kasutusele mõiste "pedagoogiline armastus"? Kasvatussuhte aluseks nii kodus kui ka koolis on respekt ehk vastastikune lugupidamine. Seda kas on või pole ning kogu koolitöö ning õppimise edukus sellel põhinebki. Ehk teisisõnu, kui laps näeb, et õpetaja püüab teda aidata mõista ainet ja õppida, oskab ta seda üldjuhul hinnata.

Kas õpetajad ja õpilased oma tulemuslikku ühistööd just õnneks nimetavad, on iseasi. Eestlane kipub rahulolu tagasihoidlikumalt väljendama. Kuid keegi ei saa õnnelikumaks ega koolitöö tulemuslikumaks, kui õppimises (mis sisuliselt ongi targalt korraldatud meeskonnatöö!) tehakse meedia abil vastutavaks vaid üks osapool – antud juhul õpetaja. Taasiseseisvunud Eesti uue haridusideoloogia kohaselt on õpilasel õigus olla nõudlik ja enesekeskne klient, keda õpetaja peab tulemuslikult, aga lapsele jõudumööda lõbustama – õppimine peab ju *fun* olema!

Mõistagi vastutab õpetaja õppetöö professionaalse korralduse eest tunnis. Ja kindlasti saab tunnis vahel nalja ka, aga põhiliselt lahendatakse seal (õpetaja poolt) loogiliselt järjestatud õppeülesandeid. See omakorda tagab distsipliini ja rahuliku õpikeskkonna kõigile õpilastele. Aga ka õpilasel peab olema vastutus: oma õppimise ja käitumise eest, mis peab laskma tal endal ja teistel koolis õppida.

Eliitkooli ei maksa maasse tampida

Olen sageli mõelnud, kuidas kaitsta nn tavaliste traditsiooniliste väärtushinnangutega ja õppimisest huvitatud õpilasi. Eliitkool on üks võimalus, mis pakub diferentseeritud õpet neile, kes mingis valdkonnas andekamad või soovivad ise rohkem tööd teha. Eliitkoolis pannakse laps tõesti igas klassis tõsiselt tööle. Kui poisiklutt on viiendas-kuuendas klassis inglise keele grammatikas tugeva põhja alla saanud, suudab ta noore mehena vaid imestada, miks mõned inglise keelt valesti räägivad. Tavaliselt ei mõelda nii täpselt tagasi aegadele, kui midagi õpiti. Õpitu on kasutusele võetud ja seda peetakse endastmõistetavaks.

Arvan, et tänapäeva paljudes uuendustuulteski pole mõtet eliitkooli maa sisse tampida. See kuulub Eesti koolitraditsiooni väärtuste hulka. Ühegi nn eliitkooli töösüsteem pole üleöö tekkinud, see on olnud aastatepikkune töö, sageli elutöö, mida tänagi osatakse väärtustada. Eks need lapsevanemad, kes oma lapsi sinna soovivad saata, tähtsustavad tõsist tööd, milleta tulemust ei tule. Ja kas siis kõik need, kes sinna saada soovivad, on vildaka arusaamisega ning nõus, et neid raske koolitööga ahistatakse? Miks on selliste koolide järele nii suur nõudlus? Isegi ideaaliks seatud hariduslik turuideoloogia peaks ju uuendajaile selgelt ja juba pikka aega öelnud olema: pakkuge seda, mille järele on nõudlus.

Miks me sõdime eliitkoolide vastu, kui on vaja neid juurde teha? Eliitkooliks kasvavad koolid, kus lastel on tõsine kohustus igaks päevaks õppida, austada õpetajat ja viisakalt käituda, kohustus osaleda kultuuriüritustel ja palju teisigi kohustusi õiguste kõrval. Siis pole vaja ka sagedasi euroremonte, sest kultuurne inimene oskab oma elukeskkonda hoida.

Kuid mida peab tegema õpetaja, kui üle kogu riigi teatatakse, et kahelised õpilased pääsevad istumajäämisest ja ainult esimest klassi võib korrata? Kuidas oma töö siis selle valgusel ümber korraldada? Kuidas peaks edaspidi hakkama õpilasi motiveerima? Kas öelda, et õpi igaks juhuks, ehk läheb kunagi elus vaja? Klassist klassi liigud sa niigi, sest riik ei taha sinu peale rohkem raha kulutada. Ja elame sõbralikult, mina ei sega sind – sina ütled, mida sulle meeldib ja kuidas õppida, mina vaid juhendan pisut. Aga 20 punkti ehk tuleb ikka kuidagi välja, tavalises 5-palli-hindamises on see vaid hinde "üks" protsentarv. Ja see on meie õppetöö nõutud kvaliteet.

Pole siis midagi imestada, et ülikoolid teevad arvukalt lisakatseid. Peavadki tegema, sest riigieksamitelt tulev info pole kunagi olnud ainus inimese teadmiste ja arengusuutlikkuse näitaja. Kui aga me nii vähesega lepime, polegi mõtet rääkida hariduse kvaliteedi tõstmisest, piisab kvaliteedimängudest kooli organisatsioonis.

Pedagoogikateadus suremas

Hoopis ehmatas mind aga viide Tartu Ülikooli Pärnu kolledži sotsiaaltöö korralduse eriala vilistlase Eleri Saare uurimustööle (PM, 14.04.), mis näitas, et 83% 6.–8. klassi kordajatest on raskustes samade ainetega, mis põhjustasid eelmisel aastal nende istumajäämise. Kas tõesti on vaja uurida asju, mis mitte ainult koolirahvale, vaid kõrvalseisjatelegi ilmselged? Kui sellisest "uurimisest" järeldub veel ka "ministeeriumi hinnang", et just seetõttu peab õpilasi "kahtedele" vaatamata järgmisse klassi üle viima, on Eesti pedagoogikateadus ja professionaalne haridusjuhtimine tõesti peaaegu surnud.

Aga arutlegem tõsiselt: kuidas õpetada neid õpilasi, kes õppida ei soovi või kes seda mingil muul põhjusel teha ei saa. Oleks aeg taastada tõsiselt võetavad haridusuuringud, eriti õppeprotsessi uuringud, mis näitaksid, kuidas õppimine on muutunud ja mil määral rakendavad õpilased IT ja õpipsühholoogia erinevaid võimalusi.

Õpilased ja hariduse "suuruuendajad" on sageli samastanud õppimise faktide tuupimisega, ikka eesmärgiga kõrget hinnet saada. Kuid kas me tegelikult üldse teame, kuidas ja kui palju keegi õpib? Hea õpiedukusega ja andekas laps tavaliselt ei tuubi, vaid mõtleb, kuidas kõige ratsionaalsemalt tulemuseni jõuda. Õpetajal on vaja aga kõigile erinevaid õppimise võtteid (õpitehnikaid) tutvustada, ainekursuse algusest peale. Vene pedagoogikateadlane Razumovski soovitas juba 1996. a tegelda sellise teemavaldkonnaga nagu *kurs poznanija*, mis annaks tunnetuslikud lähtealused eri ainete õppimiseks. Sedalaadi uuringutega tegelevad paljude maade instituudid, sest õpisuutlikkust on võimalik arendada. Meie aga elame vaid modernses projektimaailmas, süsteemseid uuringuid pole. Seetõttu peamegi leppima üllatavate ideedega ning kaitsma eelkõige laiskade, kõurikute ja kõigi nende huve, kes oma suutmatuses süüdistavad teisi. Ükskord peaks hakkama aru saama, et õppimine on enesekohane tegevus, keegi teine ei saa kellegi eest midagi teadma ja oskama hakata, isegi siis mitte, kui kirjandid vm koolitööd valmis tehakse või ostetakse.

Meie koolikultuur on väärtuslik

Minister ütleb: "Millegipärast arvatakse, et korralik õppekava lahendab kõik meie probleemid. Mina seda meelt ei ole. Õppekava ei kohusta ega sunni eriti millekski" (ÕpL, 16.04.). Kui selline on uus hariduspoliitiline seisukoht, siis milleks peab saama õpikule kinnituse "vastab riiklikule õppekavale" või miks korraldatakse atesteerimisi ja võetakse kelleltki litsents õpetamiseks? Miks pidi Pedagoogikaülikoolis režii eriala sulgema, kui eeldatavasti puudulik õppekava polegi argument? Kellele on Eesti seadused, määrused jm taoline siis üldse täitmiseks ja vajalik?

Lõpetuseks ütles minister: "Õppekavade tegemine on Eestis väga viletsal järjel. Pole häid spetsialiste. Andsin REKK-i juhile Janar Holmile ülesande uurida, kas poleks mõistlikum mõne teise riigi töötav õppekava üle võtta. Kui ta tõestab, et Eesti on nii isemoodi riik, kellele ühegi teise maa õppekavad ei sobi, eks me siis kasvata oma õppekavategijaid edasi. On selge, et kunagi peame niikuinii oma õppekavaarenduseni jõudma. Kiire lahendus on need mujalt üle võtta." *Sapienti sat!*

Minule ja usun, et enamikule eestlastest on Eesti koolitraditsioon midagi nii eriliselt iseomast, mida on vaja tunda ja mida ei saa ega ole vajagi kellelegi tõestada. See on identiteet, mis koguneb paljudest kultuurikildudest ja mille kujunemine on ilma koolita võimatu. Kas siis pole meie pikka aega tulemuseõppele orienteeritud koolikultuur väärt säilitamist?

Praegu, aastal 2004 tasuks jälle sirvida George Orwelli teost "1984". Ehkki kirjutatud juba 1949, on selles toodud mõttepärlid tänagi meenutamist väärt: "Teatavas mõttes pääses partei maailmavaade kõige paremini mõjule just niisuguste inimeste juures, kes ei olnud võimelised sellest aru saama. /- - -/ Ja kuna nad millestki aru ei saanud, jäid nad vaimselt terveks. Nad lihtsalt neelasid kõik alla, ja see, mis nad alla neelasid, ei teinud neile kahju, sest see ei jätnud neisse mingeid jälgi, nagu viljatera käib linnu kõhust seedimata läbi. /- - -/

Ta (Winston) oli üksildane vaim, kes ütles tõe välja, mida keegi iial ei kuule. Aga niikaua, kui ta seda ütleb, ei katke järjepidevus mingil seletamatul kombel. Sa ei kanna inimkonna vaimset pärandit edasi mitte tänu sellele, et sind kuuldakse, vaid tänu sellele, et sa säilitad terve mõistuse. /- - -/ Praegu ei ole võimalik teha muud kui laiendada vähehaaval terve mõistuse mõjuala."

Lõpetuseks veel niipalju, et kevadel teab iga aednik, mida vohavate vesivõsudega viljapuudel teha.

Sõda koolis või Iraagis!

TEA HEINASTE,
lapsevanem

Lugedes arvamusi istumajätmise lõpetamise kohta koolides, jääb tunne, et koolis käib tõsine sõda õpilaste ja õpetajate vahel!

Haridusministeerium püüab kehtestada reegleid olukorra stabiliseerimiseks. Õpetajad on koondunud, loonud liitlasväed ametiühingu näol. Õpilased peavad põhiliselt partisanivõitlust, peitudes narkootikumidesse, alkoholi, ja arvutimängudesse, aegajalt aga ka rünnates tänavatel.

Haridusministeeriumi esimene arglik samm koolikorralduse reformimise suunas on kindlasti väga positiivne. Sest iga muutus hariduse korralduses on teretulnud. Isegi kui me teeme vigu, tekib meil võimalus õppida. Kõige olulisem on seiskunud ja roiskunud haridussüsteem kuidagi liikuma saada.

Minu arust on põhiprobleem meie koolikorralduses hindamine.

"Koolides on niisugused õppeviisid, mis lastes viimasegi õpihimu kaotavad. Mida rohkem riik enda kätte haridust koondas, seda tihedamaks muutus katsete võrk. Katsetega tuuakse kooli hirm, mis mürgitab õpilase keha ja vaimu. Hirm rõhub kõiki õpilasi, eriti nooremaid, nõrgemaid, närvilisi ja tagasihoidlikke lapsi.

Numbrilise hindamise alus on keskajast päritud vaade haridusele kui peamiselt meelespidamise teel omandatud teadmiste hulgale ja kvaliteedile. Huvitav on märkida, et hindamine numbritega võtab nõrka edasijõudmist mingisuguse süüna, mille eest laps vastutama peab!

Hindamisega arendab kool õpilases silmakirjalikkust ja valelikkust, takistab tema loomulikku arengut. Ka õpetaja tegevust takistab õpilaste hindamise kohustus. Selle asemel, et loomulikult, vabalt vaadelda õppetöös tegutsevaid lapsi, on ta alati mures sellepärast, et teatava aja jooksul anda iga üksiku lapse kohta kirjalik otsus. Mida rohkem õpetaja annab klassitöödele katse ilmet, mida puudulikum on tema õpetusviis, seda kahjulikum on sääraste tööde mõju. Õpetajad ja koolikatsujad unustavad tihti, et kui tasemetööd annavad nõrku tagajärgi, on selles süüdi nemad, mitte õpilased.

Suvetööd ja järelkatsed on halvim liik kõigist katsetest, mis kõige vähem saavutab oma eesmärki. Järelkatsed mõjuvad õpilastesse, kelle kohusetunne ja töötahe on nõrgalt arenenud, otse demoraliseerivalt. Ükski õpetaja ei tohiks unustada, et suvevaheaeg on ja peabki olema õpilastele täielikuks puhkuseks.

Oleme tubli sammu edasi jõudnud. Kaotatud on katsed algkooli lõpetamisel, kaotatud on nad ka õpilaste üleminekul klassist klassi. Kuid püsivad veelgi lõpueksamid ja üleriigilised lõputööd.

Tuleks kõrvale heita ajast maha jäänud hindamisviisid ja leida ajakohane sisu koolitunnistustele vastavalt uutele kasvatuslikkudele sihtidele."

Õpetajad, kes on saanud piisava ettevalmistuse pedagoogikas, pidid eespool toodud jutus ära tundma Eesti ühe silmapaistvaima kooliuuendaja – Johannes Käisi sajanditagused mõtted ja soovitused. Iga koolielu parandamist sooviv kool võiks alustada oma õpetajate koosolekuid Johannes Käisi teoste ettelugemise ja nende üle aruteludega. Sest paraku oleme me koolikorralduses, pedagoogikas ja kasvatuses ikka veel eelmises sajandis. Lõhe majanduse ja ühiskondliku arengu ning haridussüsteemi mahajäämuse vahel on kindlasti üks sotsiaalsete probleemide põhilistest põhjustest.

Arvan, et kui õpetajad pidevalt Johannes Käisi teoseid loeksid ning mõtestaksid neid lahti tänase päeva nõuetele vastavalt, aitaks see kaasa sõja lõpule koolis. Mulle kui lapsevanemale on saata last koolisõtta sama valus kui pärissõtta Iraagis.

SÜDAMEJOOKS Terve südame nimel!

IV Südamejooks!
Nõmme Spordikeskuses
24. aprill 2004
Esmakordselt sellel aastal! Eraldi stardi ja autasustamisega NAISTEJOOKS

AJAKAVA

kl. 10.00	avatakse võistluskeskus Külmallika 15a			
kl. 10.50	mudilaste aeroobika			
kl. 11.00	tillujooks		3-5 a. lapsed	200-300m
kl. 11.10	minijooks		6-7 a. lapsed	300-400m
kl. 11.20	poisid/tüdrukud		s 1996	1 km
kl. 11.30	poisid/tüdrukud		s 1995	1 km
kl. 11.40	poisid/tüdrukud		s 1994	1 km
kl. 11.50	poisid/tüdrukud		s 1993	1 km
kl. 12.00	poisid/tüdrukud		s 1992	1 km
kl. 12.00	autasustamine			
kl. 12.15	poisid/tüdrukud		s 1990-91	1 km
kl. 12.30	poisid/tüdrukud		s 1988-89	1 km
kl. 12.45	aeroobika			
kl. 13.00	autasustamine			
kl. 13.00	põhijooks			5 km
kl. 13.15	naistejooks			5 km
kl. 13.20	avatud rada sörkijatele			5 km
kl. 14.00	autasustamine, lõpetamine			

TULE VEEDA südamlik LAUPÄEV LOODUSES ja saa osa heast tundest, mida pakub liikumine Sinu SÜDAMELE!
(Sinu osalustasu toetab ka eesti laste südameoperatsioone)
Tervisetelgis annavad arstid hinnangu Sinu tervislikule seisundile

OSAVÕTUTASUD
Mini- ja tillujooks on tasuta
1 km 25.- EEK
5 km 50.- EEK
VIP 5 km 450.-EEK
Iga 21. osaleja rühmas tasuta

REGISTREERIMINE
Kohapeal Nõmme Spordikeskuses.
Registreerimine jooksule lõpeb 0,5 tundi enne starti.

AUTASUD
Võistlusdistantside võitjatele karikas.
Kolmele paremale medal, diplom, auhind.
Igale lõpetajale diplom, spordijook ja suupiste.
1 km lastejooksudel osalejate vahel loositakse välja 8 tuusikut KUTIMUTI Noortelaagrisse.

18.–25. aprill Südamenädal

Koostööpartnerid: Eesti Südameliit, Kaalujälgijad www.weight-watchers.ee
Peasponsor AstraZeneca
Sponsorid: KutiMuti laager www.kutimuti.ee, Roshen Magus vahepala, Arctic, Mind 4 Mind, Spordileht, Linna leht, Kohuke, Õhtuleht, Õpetajate Leht, День за днём

Jooksu korraldajad: Aktiivikeskus/Toompea Noortekoda Info tel. 50 28 180 www.sydamejooks.ee

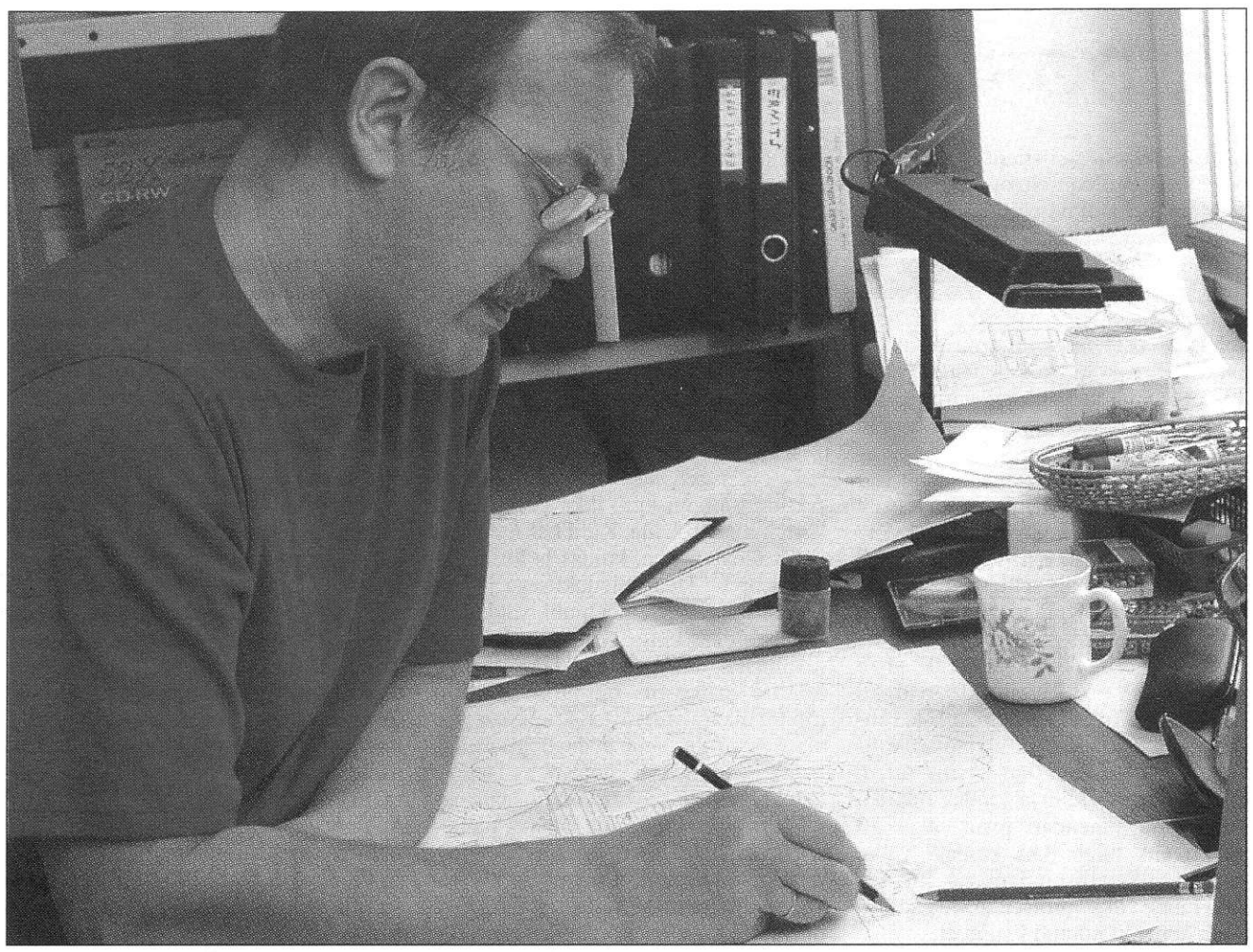

Heiki Ernitsa (vasakpoolsel pildil) ja Janno Põldma koostöös on seni valminud neli joonisfilmi või seriaali "Tom ja Fluffy" (1997), "Lotte reis lõunamaale" (2000), "Lepatriinude jõulud" (2001) ja "Kontsert porgandipirukale" (2002).

MATI MÕTTUSE fotod

Leiutamine käib täie hooga

ANU MÕTTUS ÕpL

Eesti Joonisfilmi majas Tallinnas Roo tänavas teeb veerandsada inimest umbkaudu tunni jagu animafilmi aastas. Lähema poolteise aasta jooksul on suurem osa nende ettevõtmistest nii või teisiti seotud "Leiutajateküla Lottega". Janno Põldma ja Heiki Ernitsa uus joonisfilm on värskelt "arendusest" "tootmisse" jõudnud.

Janno Põldma kinnitab, et esimest korda tehakse Eestis täispikka joonisfilmi, kestusega tund ja viisteist minutit. (Põldma-Ernitsa eelmine pikk film "Lepatriinude jõulud" oli pea 25 minutit lühem). Ja ütleb kohe sissejuhatuseks, et tegemist on "hästi raske filmiga". Seda küll tegijate, mitte vaatajate seisukohalt.

Janno Põldma: ""Leiutajateküla Lotte" valmib rahvusvahelise koostöö-na – teeme seda koos lätlastega, hiljem lisanduvad arvatavasti ka soomlased. Andrus Kivirähk, Heiki Ernits ja mina kirjutasime stsenaariumi, meie Heikiga oleme režissöörid."

Kõik tegelased on juba valmis joonistatud. Iga "osalise" kohta valmistatakse ette leht, kus temast on justkui laste värvimisraamatus kontuurina olemas vaade eest, tagant, poolprofiilis ja profiilis. Taustaks triibustik, et oleks selgemalt näha, mis proportsioonis on mingi detail. Seda suhet peab joonistaja hiljem kogu aeg jälgima. Lisaks veel joonis, kust näeb, kuidas tegelane "töötab".

"Kui filmi vaatajad näevad Lottet n-ö värvituna ja väljastpoolt, siis animaatorite tarvis teeme talle konstruktsiooni sisse. Siis saavad inimesed, kes filmi kaaderhaaval joonistavad, teda õigesti liigutada."

Kes näinud või lugenud "Lotte reisi lõunamaale", on lisaks koeratüdruk Lottele tuttav ka tema leiutajast isa Oskari ja vana rännukoer Klausiga ning on vilksamisi näinud ka Lotte ema Annat. Uues filmis lisandub ohtralt põnevaid tegelasi: kõigepealt muidugi Lotte sõbrad kassipoeg Bruno ja jänes Albert oma vanematega. Viimase isa Adalberti (loeb Peeter Oja) peab Janno Põldma ise filmi kõige värvikamaks kujuks. Aga kehvemad pole ka n-ö kõrvaltegelased: Rebane Giovanni, kaks mutti James ja John (inglise aristokraadid, kes elavad kogu aeg maa all), suur karu Kristjan, sead Helmut ja Betty… Ja mis peamine – kõik nad leiutavad. Tegevus toimub, nagu filmi pealkirigi ütleb, leiutajate külas ning käivitub suure iga-aastase leiutiste võistlusega, millel iga külaelanik ilmtingimata osaleb. Lisandub spordiliin, kui leiutajate külla satub mesilane Susumu Jaapanist, kes on aednik, aga oskab ka džuudot.

Pliiatsi ja paberiga

Praegu stuudios toimuv on Janno Põldma sõnul "üks kohutav joonistamine". Heiki Ernitsal on parajasti käsil foon stseenile, kus üks tegelane õpib džuudot puu otsas – piilub sealt, kuidas teised teevad, ja üritab neid järgi aimata. Ehkki arvutid on joonisfilmimaailma päris sügavalt sisse tunginud, käib esmane kunstniku- ja ka animaatoritöö siiski pliiatsi ja paberiga.

Kui lugu välja mõeldud ja tüübid valmis joonistatud, koostatakse režiistsenaarium, kus igast (kokku umbes tuhandest) stseenist pilt ja tegevuse kirjeldus. Inglise keeles, kuna filmi tarvis saadi raha Euroopa fondidest. Pealegi joonistavad ju poole filmi lätlased. Järgmiseks filmitakse kõik n-ö staatiliselt üles ja näitlejad loevad sinna alla dialoogi, mis hiljem filmi valmides küll uuesti puhtalt üle salvestatakse.

Iga animaator saab oma kaustad, kus kirjas episoodi ja stseeni number, tegevuse kirjeldus, aeg ja vajalikud joonised stseeni tegemiseks. Tekstiga stseeni puhul lisandub häälikute kaupa välja kirjutatud helirida, et tegelase suu vastavalt liikuma panna saaks. Peab teadma sedagi, mitu kaadrit üks häälik kestab – mida tegelane jõuab samal ajal teha. Multiplikaatorid ei joonista esialgu täpselt kõike kaaderhaaval, vaid teevad ainult põhijoonised. Lihtsalt äraseletatuna: kui tegelane tõstab kätt, joonistatakse see alumises, keskmises ja ülemises asendis. Vahepealsed kaadrid lisatakse hiljem. Kui niisugune must joonis üles filmitakse, on nende kolme joonise põhjal näha, kas käsi liigub õigesti. Multiplikaator kustutab, otsib, teeb uuesti. Selline ongi tema töö. Esialgu mitu joont, üks nendest õige. Kui lõpuks põhijoonis valmis ja animatsioon vastu võetud, joonistatakse kaader kindla joonega puhtaks.

Ühe inimese päevatöö tulemus on loetud sekundid filmi. Loomulikult läheb mõni asi kiiremini, mõni aeglasemalt. Kui pildil on kolm tegelast, kulub vastavalt kolm korda rohkem aega. Tööplaan on koostatud umbes nii, et kaks ja pool minutit filmi kuus peaks Roo tänava majas saama valmis joonistatud – läti ja eesti multiplikaatorite peale kokku tuleb siis valmis materjali viis minutit kuus.

Seejärel liiguvad kõik paberilehed montaažiruumi, kus need skaneeritakse.

Arvuti abiga

Spetsiaalsed joonisfilmi tegemise programmid on väga kallid ja pärit Inglismaalt. Seejuures ei saa neid osta sugugi igaüks, vaid ainult firma, mis animafilmidega tegeleb.

Kui varem oli joonisfilmil oma väike labor, kus segati värve ja maaliti iga kaader käsitsi valmis, siis nüüd selles majas enam pintslitele tööd pole: neiud istuvad arvutite taga ja värvivad kõik kaadrid seal. Juhul kui kunstnik soovib foonid käsitsi värvida, skaneeritakse needki arvutisse, aga antud filmi puhul skaneerib Heiki Ernits arvutisse pliiatsijoonise ja edasi töötleb seda seal. Stseenide kokkupanek valmis foonide taustal on juba puhas arvutitöötlus.

Janno Põldma: "Ühtepidi on töö kiirem, aga teistpidi sõltume väga tehnikast. Elektrikatkestus või arvutirike võib kõik segi lüüa. Seni kõige hullem lugu on olnud, kui vale näpuvajutuse tõttu haihtus terve pliiatsijoonistustest kokku monteeritud film. Arvutile anti kaks või kolm käsku järjest liiga kiiresti, nii et ta ei jõudnud reageerida, läks lolliks ja kustutas tehtu ära. Parimad arvutimehed käisid kohal, aga keegi ei suutnud aidata. Õnneks pole rohkem midagi sellist ette tulnud."

Kui film on digitaalsel kujul valmis, tuleb see kinos näitamiseks filmilindile kanda. Seda tehakse juba Soomes. Joonisfilmil pole ka oma helistuudiot, nii et filmi helindamiseks kasutatakse teiste abi.

Rikkalik eesti keel

Kui "Tomis ja Fluffys" ning "Lotte reisis lõunamaale" saatis tegevust ühe näitleja loetud kaadritagune tekst, siis valmivas filmis räägivad kõik tegelased. Lottele annab oma hääle Evelin Pang.

Janno Põldma: "Eksponeerime filmis eesti keelt väga erinevalt. Nii räägib vana rännukoer Klaus (Margus Tabor) hiiu murrakut, aga erinevaid mooduseid eesti keele rääkimiseks kuuleb teisigi. Kes räägib perfektselt, kes vigaselt, kes hoolimatult, kes mingi dialektiga, et film oleks rikkalik ka keeleliselt. Mitmes kohas kasutame lasteluulet – naljakaid vemmalvärsse. Lepinguid ei ole veel alla kirjutatud, aga suure tõenäosusega kirjutab ja mängib kaks laulu filmi jaoks sisse Brainstorm. Renars Kaupers laulab need eesti keeles. Käisime juba Riias kohtumas ja nad on väga huvitatud. Et tegemist on koostööfilmiga, valmib paralleelselt ka lätikeelne variant läti näitlejatega.

Kui meil õnnestub film hästi teha ja seda ka mujale ostetakse, on juba ostjate asi, kas nad panevad alla omakeelsed subtiitrid või lasevad näitlejatel dubleerida."

Vahemärkusena olgu öeldud, et hiljutine suure filmi dubleerimiskogemus on ka meie joonisfilmil. "Jääaja" dublaaži tegemisest meenutab Janno Põldma, et ameeriklaste seatud karme tingimusi õnnestus osaliselt (ikka parema tulemuse huvides) ka ignoreerida, kuigi reeglina neid eirata ei saa.

"On ette antud, milline peab olema kohalik näitleja, tema hääl, vanus. Me ei iitsatanudki, et laisklooma teksti lugenud Anu Lamp on naine. Paberites oli ta kogu aeg kirjas Mr Lambina."

Eluterve ja lõbus

Stuudio stendil ripub punase lõnga otsas Lotte aju. Kreeka pähklist pisut pisem. Janno Põldma ütleb seda näidates: "Ega aju ole raisata. On siin eksponeeritud, kui vaja, läheb käiku."

Filmitegemise algusots on küll nüüd juba minevik, aga küsin siiski, kuidas sellised pööraselt head ideed, nagu liblikavõrguga raadiolaineid püüdev leiutaja või pükse söövad konnad, üldse tekivad.

"Eks me ole kõik totakad. Heas mõttes. Me tahamegi, et meie film oleks heas mõttes pöörane. Pidevalt juhtub midagi.

Näiteks kassipoeg Brunol on keelatud sporti teha, sest tema isa, vana kõuts, oli vasaraheitja ja tahtis maailmarekordit visata, keerutas vasarale nii suure hoo sisse, et lendas koos vasaraga minema. Kaks aastat on kadunud ja ema ei luba nüüd pojal spordiga tegelda. Aga ühel hetkel tuleb isa selle vasaraga tagasi, medal kaelas. Seal on kaks tasandit. Laste jaoks ta ongi see, et isa tuli tagasi ja tõi veel kuldmedali ka, aga kui kõuts räägib oma seiklustest, on see ühtlasi Odüsseuse lugu: kus ta enne kõik käis, kui kodusaarele tagasi jõudis. Täiskasvanu näeb seal ka isakassi, kes käis pulmas – igal pool lehvitavad noored emakassid talle järele.

Niimoodi tulebki filmi teha, et oleks nii suurtele kui ka väikestele huvitav vaadata. Samas üritame teha oma filmi hästi sõbraliku ja lapsekeskse."

Ei vasta standardile

Filmitegemise toetuseks saadi raha Eesti Filmi Sihtasutuselt, kultuuriministeeriumilt ja Kultuurkapitalilt, aga ka kahest Euroopa fondist: MEDIA Plusist ja Eurimages'ist.

Janno Põldma: "Eurimages on üks Euroopa kõige suuremaid kino rahastamise fonde, millega Eesti ühines alles sellest aastast. Andsime kohe esimesse taotlusvooru oma paberid sisse. Päris kole oli – tõeline Brüsseli bürokraatia. Kui kirjutatakse, et teede lappimiseks ei saadud Euroopast raha, ja me kõik mõtleme, et jälle mingid ametnikud jätsid midagi tegemata, siis meilt nõutud paberihunnikut nähes sain täitsa aru, kui lihtsalt sellisel puhul midagi kahe silma vahele võib jääda. Ja kui midagigi on tähelepanuta jäänud, lükatakse sind kohe kõrvale. Pead olema meeletult huvitatud, et raha saada. Meie olime. Keegi ei toonud seda meile kandikul kätte."

Koostööpartnereid Lätist (stuudio Rija Films) hindab Janno Põldma väga

professionaalseteks. "Nad tegid nii multi- kui ka ümberjoonistused prantslaste täispikale animatsioonile "Belleville kolmikud", mis oli sel aastal Oscari nominent. Päris hea film, mis erineb tunduvalt ameerika joonisfilmidest. Eks ka meie oma erineb ju väga. Meil on olnud seoses sellega probleeme ka Euroopas – oleme saanud oma stsenaariumile hävitavaid retsensioone. Ilmar Raag suutis eesti esindajana Eurimages'is meie arusaama otsustajatele siiski selgeks teha.

Maailm on harjunud täispikkade animafilmidega, kus hea võitleb kurjaga ja võidu saamiseks tambib teda kümme korda maa sisse, lõpuks lõikab pea otsast ära ja on siis hea võitja. See on niisugune stereotüüp – kogu animafilmitööstus seisab selle peal, et lapsed on harjunud vaatama kellegi võitlust kellegagi. Meil on teisiti. Meie ei pane oma filmi vägivalda. Siin puudub paha – üritame huvi hoida koomiliste situatsioonide kaudu. Kui elad oma tavalist elu, pole sul ju vastas kolli, kellega pead võitlema. Aga pole üldse lihtne teha selgeks, et ka filmis nii saab.

Eks etteheiteid stsenaariumile ole olnud teisigi: välismaa eksperdid on süüdistanud meid seksismis – ei saa anda raha, et toota sellise stsenaariumi järgi, kus kellegi ema seisab pliidi taga ja teeb süüa. Tänapäeva naine ei olevat enam pliidi taga. Ta sõidab Ferrariga, aktsiaportfell paremas käes, jne. Tõsimeeli. Meile öeldi näiteks, et Lotte peab olema halb, ülbe ja upsakas, siis saama kogemusi ja muutuma filmi jooksul heaks. Jne.

Kui vene ajal oli analoogiliste nõudmiste aluseks nõukogude moraal, siis kapitalistlikus maailmas on seal taga raha. Sellised filmid müüvad, sest lapsed on harjunud neid vaatama. Filmid, kus sa ei saa karaktereid üldse lahti mängida, sest põhiline on võitlus ja tempo. Meil on risti vastupidine eesmärk: üritame karaktereid avada. Mis tegelased need on, mis elu nad elavad, kuidas on omavahel seotud, millised on nende peresuhted. Kuidas ema muutub, kui kettaheitjast kõuts järsku kaob, ja kuidas poisil on väike urutis, et temal pole isa, kui teistel on. Ja mis saab, kui kadunud isa jälle agasi tuleb. Või kuidas jänes Adalbert ga hinna eest püüab kuulsaks saada, casutades ka keelatud nippe. Ta ei tee otseselt kellelegi haiget, aga samas tema poeg põeb sellepärast, et isa ei suuda ausal teel võita, ja hoiab natuke teistest eemale. Just sellised inimlikud nõrkused on meie filmi vürts."

Silmnähtavalt odavate igahommikuste multikate tootmiseks, millel on mustmiljon seeriat, kasutatakse Janno Põldma sõnul eraldi tehnikat, mida nimetatakse limiteeritud animatsiooniks. Neid tehakse meelega väga primitiivselt, kasutades samu joonistusi korduvalt – et oleks võimalik kiiresti palju toota.

"Me võiksime toota selliseid siin hommikust õhtuni, aga ei näe selleks põhjust. Kurat seda teab, kas neid tehes mõeldakse üldse lastele või neile tädidele, kes telejaamades multikaid ostavad. Et laps istuks teleka ees, kuigi ta sealt midagi ei saa. Aga noh, nii see maailm on. Meie püüame sellisele sisutühjusele vastu astuda.

Hea film on see, kus järgnev on seotud eelnevaga, ja kui teed vaatamisel pausi, ei saa enam aru, mis toimub. Kui on suudetud luua sedavõrd rikas maailm, et tahad filmi uuesti vaadata ning avastad järgneval vaatamisel asju, mida esimesel korral ei näinud, ja kolmandal korral veel midagi... Selle poole püüamegi."

Lõpp on kaugel nagu Jaapan

Film lõppeb sõiduga Jaapanisse, Lotte isa leiutatud mehhaanilise vihmapilvega. Ja kuna on vaja nii kiiresti Jaapanisse jõuda, nagu mingi lennumasin ei lendaks, pakub Oskar leiutajana välja lahenduse, et nad tõusevad selle vihmapilvega üles, ootavad, kuni maakera pöörleb ja Jaapan jõuab nende alla, ning maanduvad siis õiges kohas. Ühtlasi jõuavad vihmapilve tühjaks lasta sinna, kuhu vett vaja.

Rumalale küsimusele, kas nii suure töö keskel millegi järgmise peale ka juba mõelda on võimalik, vastab Janno Põldma: "Ei, see võtab nii palju aega, et millegi muu jaoks seda ei jää. Hästi palju nüansse vaja veel läbi mõelda. Igal asjal peab olema oma põhjendus ja iva."

Kuigi stseenid on juba paika pandud, pole muutused päris võimatud. "Kui tuleb väga hea mõte, saab ikka üht-teist muuta. Muidugi teatud hetkeni. Pead arvestama, et jõuaksid oma töö tähtajaks valmis, ei saa utoopilisi asju plaanida, midagi kapitaalselt muuta. Aga nii nagu Ameerikas, kus kord kirja pandud režii on lõplik – produtsent kirjutab oma nime alla ja seda enam muuta ei tohi –, meie kindlasti ei tööta."

Tegijad loodavad, et film jõuab 2005. aasta jõuludeks ekraanile. See õnnestub juhul, kui kõik sujub, nagu plaanis ette nähtud. "Toome filmi välja koolivaheajaks, nii et kui tekib mingeid takistusi, linastub "Leiutajateküla Lotte" 2006. aasta kevadel. Üritame teha kõik, et jõuaksime siiski varasemaks tähtajaks."

Multiplikaatori päevatöö tulemus on mõned sekundid filmi.

Dire klass

LY KALLAS,
Kuressaare Põhikooli vanemõpetaja, "Kvaliteet hariduses" koordinaator

Kuressaare Põhikoolis õpib ligi 400 õpilast. Et kooli sissesaamiseks ei ole vaja teha vastuvõtukatseid, on õpilaskontingent väga erineva tasemega. Nii tekkiski kolm aastat tagasi mõte moodustada probleemsetest lastest eraldi klass.

Linnavalitsus toetas meie otsust ja 2002/2003. õppeaastal alustas Kuressaare Põhikoolis tööd 14 õpilasega poisteklass, 7.c, sest just "seitsmendike" seas oli murelapsi kõige rohkem.

Niisuguses klassis on väga suur, kui mitte määrav, roll klassijuhataja isiksusel. Meie koolil oli see õnn, et klassijuhatajaks nõustus hakkama kooli direktor Jaan Lember, kes on ühtlasi poisteklassi idee üks autoreid. Kartus, et klass võib saada halvustava hüüdnime, osutus asjatuks, seda hakati kohe kutsuma dire klassiks. Tänu direktori autoriteedile sulandus poisteklass valutult kooliperre.

Klass komplekteeriti nii õpiraskustega kui ka käitumishälvetega poistest. Peamaja ruumipuuduse tõttu hakkasid nad õppima tööõpetuse majas. Esialgu see õpilastele isegi meeldis. Praegu oleksid nad siiski parema meelega peamajas.

Et Kuressaare Põhikool osaleb Briti Nõukogu ja haridusministeeriumi ühisprojektis "Kvaliteet hariduses" teemaga "Kool ja kodu käsikäes", kaasasime ka 7.c klassi kohe sellesse projekti.

Saamaks tagasisidet, kas ja kuivõrd klass on ennast õigustanud, oleme teinud poistele kolm ja lastevanematele ning õpetajatele kaks küsitlust. Küsimusele, miks ta tuli sellesse klassi, vastas enamik poisse, et käitumise ja õppeedukuse parandamiseks. Positiivsena on poisid oma klassi puhul välja toonud, et siin jätkub õpetajal nende jaoks rohkem aega, klass hoiab kokku, on sõbralik ja klassijuhataja on direktor. Negatiivsena mainiti tüdrukute puudumist ning passiivsust kooliüritustel osalemisel.

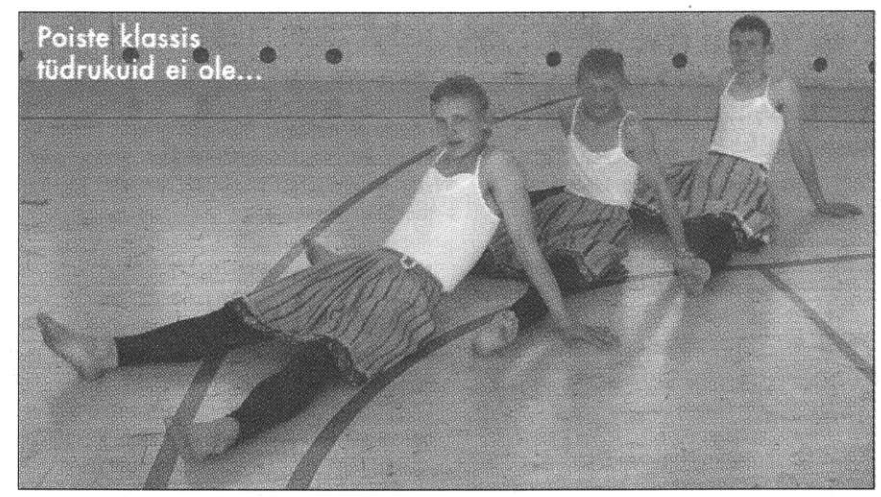

Poiste klassis tüdrukuid ei ole...

Küsitlusest tuleb välja, et teised klassid suhtuvad neisse normaalselt. Mis puutub poiste enesehinnangusse, siis endaga rahul nad ei ole, kuid pingutada ka eriti ei viitsi. Poisid teadvustavad, et õppida võiks rohkem, et hilinemisi ja põhjuseta puudumisi on palju. Probleeme on ka õppevahendite kaasas kandmisega.

Enamik lapsevanemaid on rahul, et laps just selles klassis õpib, sest mööödunud aastal jäi klassikursust kordama ainult üks õpilane. Õpetajate arvates tuleb praeguseks juba 8.c klassis poistele aeg-ajalt elementaarseid käitumisning õppimisreegleid meelde tuletada. Seal õpetamine võtab kindlasti palju energiat, kuid sellega olid õpetajad klassi moodustades arvestanud.

Aasta alguses korraldasime 8.c klassi aineõpetajatega koosoleku, kus arutasime, kuidas poisse tunnis paremini tööle rakendada, sest tundus, et nad hakkavad jälle ära väsima. Otsustasime panna kõigis ainetes igas tunnis tunnihinde, see distsiplineerib. Arvasime, et poisteklassil võiks olla ka teine klassijuhataja, kes jõuaks klassi pidevalt jälgida, sest direktor on sageli muude ülesannetega hõivatud. Kolmanda veerandi lõpus kokkuvõtteid tehes võisime tõdeda, et uuendused olid end õigustanud. Poiste õppeedukus oli tunduvalt paranenud ning puudumisedhilinemised vähenenud. Nagu näha, vajavad selle klassi õpilased rohkem tähelepanu ja järelevalvet. Õpilasi on klassis vaid 14, nii on see võimalik.

Mis puutub õppekavasse, siis eraldi ainekava klassil ei ole, sest põhikooli lõpueksam tuleb teha kõigil ühe programmi järgi. Küll on aga õpetajatel võimalik igale õpilasele individuaalselt läheneda. Selge, et poisteklassis tunde anda on raskem kui tavaklassis. Aga kõige tähtsam on poiste soov klass lõpetada, ja see on enamikul olemas.

Praeguse seisuga võin julgelt kinnitada, et poisteklass on ennast õigustanud kahest aspektist: oleme aidanud poisse, kes tavaklassis poleks toime tulnud, ning samas on tavaklassil ilma "raskete poisteta" rahulikum töötada.

Kõige suurem rõõmupäev on siis, kui poisid järgmisel aastal põhikooli lõpetavad. Selleks peavad aga pingutama nii poisid, õpetajad kui ka lapsevanemad. Ikka kool ja kodu käsikäes!

Kool + lapsevanem = koostöö!?

LIA RAAT,
Võru 1. Põhikooli algklassiõpetaja

Mis toob (kas üldse toob?) lapsevanema kooli? Oma kooliajast mäletan, et kooli tuli vanemal minna lapsevanemate koosolekule. Nii ka nüüd. Veel toimuvad koolides lapsevanemate üldkoosolekud, kuhu kutsutakse esinema tuntud inimesi. Kahjuks on saalid pooltühjad.

Pärast üldist juttu koosolekul soovib lapsevanem saada infot oma lapse kohta ja nii vonkleb õpetaja laua taga pikk jutulesoovijate järjekord. Lapse esimene küsimus kodus on: "Mis õpetaja minu kohta rääkis?" Kui vanemal mõõt täis saab ja ta ei jõua oma järjekorda ära oodata, jääb vestlus ära. Ja mida sa ikka pikalt arutad või nõu küsid, kui mitu silmapaari rahulolematult vaatavad, oodates, millal sa lõpetad.

Võru 1. Põhikoolis on paljud algklassiõpetajad juba aastaid korraldanud individuaalseid nn kuuesilmavestlusi, kus osalevad laps, vanem ja õpetaja. Eelmisel õppeaastal hakkasid arenguvestlusi korraldama ka põhikooliõpetajad. Lapsevanemad ootavad neid kokkusaamisi, sest siis saab segamatult arutada oma lapsega seonduvaid rõõme ja muresid, vaagida tehtut, otsida lahendusi.

Loomulikult tahab iga lapsevanem, et tema lapsele koolis tähelepanu pööratakse ja temaga tegeldaks. Ka õpetajale on arenguvestlused vajalikud, et last ja kogu pere paremini mõista, arvestada ning abistada. Probleemse teismelise või kooliga mitte koostööd teha tahtva perega on muidugi raske kontakti leida ja seepärast mõistan ka põhikooliõpetajate arenguvestlustega seonduvat muret. Leian minagi, et nõue vestlusi täpselt dokumenteerida on üleliigne. Arukas õpetaja paneb enda tarvis kirja info, mida ta oma töös vajab. Iga lapse puhul on see erinev ning mingeid ühiseid väljatöötatud blankette juhtkonnale esitamiseks vaja pole. On ju arenguvestluse eesmärk eelkõige lapse ja pere paremini tundma õppimine, abistamine, nõustamine, elav suhtlemine, mitte kausta paberite kogumine.

Mis on veel hea koostöö märk? Loomulikult ühisüritused. Olen praeguse klassi nelja aasta tegemised koondanud pildialbumisse. Nüüd seda lehitsedes käin mõtteis veel kord Võru Leivakombinaadis sooja leiba maitsmas, Võru Trükikojas ajalehte trükkimas, Päästeametis vahtu pritsimas ja Nopri talus jogurtit valmistamas. Nii tutvustasid isad-emad oma töökohti.

1. ja 2. klassis tõid lapsed teema "Vanad asjad" õppimisel kooli oma vanavanemateaegseid esemeid. Sirli ema näitas, kuidas villa kraasitakse ning kohviveski ja võimasin töötavad.

Loomakaitsepäeval tulid Meriti ja Agne emad kooli koos kutsikatega, Kristi ema aga seletas hiirekeste puuri juures, mida peab teadma enne lemmiklooma koju võtmist ning kuidas loomade eest hoolitseda.

Klassiekskursioonidele kaasa tulnud lapsevanemad on alati elamuse saanud. Kevadel organiseerisid vanemad Sirli kodutalus pikniku. Õpetajalgi oli tore koos poistega parvel sõita, lõkkel vorste küpsetada, mängida ning vanematega juttu puhuda.

Iga vanem vaatab hea meelega, kuidas tema laps esineb. Meie esimesel tähepeol, näidendites "Piibeleheneitsi", "Seene varjus", "12 kuud" ja jõulukavades on olnud igal lapsel osa. Lastele meeldivad ühistantsud-mängud koos vanematega. Suur oli laste üllatus, kui nad 1. klassi jõulunäidendi tegelastes oma emad-isad ära tundsid. Õpetajale meenuvad pimedad õhtud, kui saalis koos vanematega näidendit sai harjutatud, ja see, kuidas esinemispabinas spikker põlletasku või kostüümivoltidesse ära kadus. Ja ega jõuluvanad ja kuusepuudki klassi lastevanemateta ilmu!

Praegu ehib meie klassi seina kaunis lapitekk iga lapse sukanäoga. See meenutab eelmise kevade emadepäevaeelset reedet, mil emad koos lastega klassis meisterdasid. Isadepäeva eel kutsusime kooli isad. Iga klassi võistkonnas oli kolm isa ja kolm poissi. Mõõtu võeti osavus- ja kiirusaladel, lauldi ja joonistati. Lapsed lugesid katkendeid isa rollist peres. Kõlama jäi mõte: tahame rohkem koos isadega mängida. Miks leiavad nõnda vähesed isad aega ja tahtmist kooli tulla?

Võru 1. Põhikool ootab vanemaid ka õppetööle. "Hea algus" programmi raames toimuvad kord kuus keskuste päevad. Lapsevanem näeb, kuidas tema laps hakkama saab, kus abi vajab, kuidas kaaslastega suhtleb, missugune on klassi õhkkond.

KOOLIBRI SOOVITAB

Häälikuseade ja kõnearenduse harjutustik
Kadi Lukanenok, Tiiu Tammemäe

Peamiste kasutajatena on peetud silmas logopeede, kes juhendavad ja arendavad 5–7-aastasi hääldusspuuetega lapsi. Kuid harjutustiku polüfunktsionaalsust arvestades loodavad autorid, et materjali hakkavad kasutama ka teised pedagoogid, kohandades seda oluliselt vanematele või mõnevõrra noorematele lastele. Samuti on lapsevanematel hõlbus antud komplektide järgi oma last kodus harjutamisel juhendada ja aidata.

Iga harjutuskomplekt sisaldab hääliku õige ja väära hääldusse kirjeldust ning vahendeid praktiliseks tööks. Põhiline tööüksus on värviline tööleht, mille pöördel on esitatud vastav keeleline materjal.

Do you speak English?
Burt O'Loosy, Matt Wolf

190 lk, kõva köide.

Väga toredate illustratsioonidega piltsõnastik, kus inglise keelt õpitakse detektiivist jänesehärra Dick Rabbiti juhtimise all. Raamat sisaldab inglise-eesti sõnastikku.

Origami
David Petty

128 lk, pehme köide.

Origami tähendab jaapani paberivoltimiskunsti. See raamat on mõeldud neile, kes alles alustavad paberitöödega, kuid ideid leiavad raamatust ka oskajad. Lihtsast tuulikust ja paadist jõutakse rohkem oskusi nõudvate paberist ruumikaunistusteni ning loomade ja taimedeni. Selline tegevus on suurepärane laste käelise osavuse ja ilumeele arendamisel.

Uus raamatusari

"MARSHALL MINI"

vaatleb asju populaarses vormis ja esitab materjali kergestijälgitavas kujunduses ja käepärases formaadis. Iga raamatu vahel on väike CD-ROM, mida saab kasutada kõikide PC- ja Mac-tüüpi arvutitega.

Samas sarjas on varem ilmunud **"Maakera"**,**"Kosmos"** ja **"Imetajad"**.

Kivimid, mineraalid ja fossiilid
Barbara Taylor

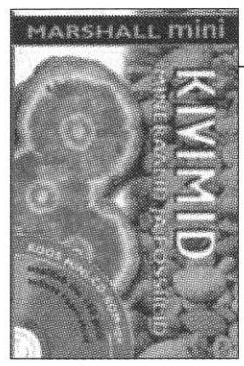

120 lk, pehme köide.

Selle raamatu lehekülgedele on kokkusurutult mahtunud kõik oluline kivimite kohta – trilobiitide fossiilidest kvartsini. Esimene osa selgitab kivimite tekkelugu, koostist ja kasutamist ning neisse talletunud informatsiooni tähtsust Maa arengu mõistmisel. Raamatu rikkalikult illustreeritud lõpuosas määratakse teaduslikult enam kui 80 kivimit ja mineraali.

Maod ja teised roomajad
Steve Setford

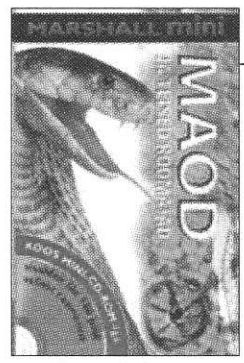

120 lk, pehme köide.

Raamatusse on kogutud oluline info madude ja teiste roomajate kohta krokodillidest kobradeni. Sissejuhatav osa selgitab, kes on roomajad ja milline on nende maailm. Edasi tutvustatakse nende kõigusoojaste olendite eluviise, roomajate süsteemi ja mooduseid saagi püüdmiseks, enda kaitsmiseks ja vastassugupoole leidmiseks.

Lugupeetud vene keele õpetajad! KOOLIBRI

Kirjastus Koolibri ootab teid

Tooni Kasesalu uute õpikute

"Давайте дружить!" (vene keel 5. ja 6. klassile)

KURSUSELE

- **29. aprillil kl 12–15.30** Rahvakultuuri Keskuses (Vilmsi 55, **Tallinn**) ja
- **13. mail kl 13–16** Koolibri Jõhvi esinduses (Tartu mnt 2, **Jõhvi**).

Täpsema info õpikute sisu kohta ja näidisleheküljed leiate kirjastuse kodulehelt **www.koolibri.ee** (eesti kool → vene keel).

Kursused on õpetajatele tasuta.

Osavõtusoovist palume kindlasti teatada telefoni või e-posti teel või kirjastuse kodulehel **www.koolibri.ee**.

Telefon Tallinnas 651 5318, Jõhvis 335 2137;
e-post maire@koolibri.ee või virumaa@koolibri.ee.

Tallinna Lindakivi Kultuurikeskuses 2. maini

Lasnamäe lasteaedade LASTE LOOMINGU NÄITUS.

Avatud iga päev kl 10–21.

Klassiekskursioonile Virumaale!

"Külla Palmse mõisa!":

härrastemaja külastus, vanasõidukid mõisa aidas, troopilised taimed palmimajas, mängud mõisapargis ja palju muud.

Hind alates 40 kr.
Soovi korral toitlustamine.
Pakume ka ööbimist Palmse mõisas.

INFO JA ETTETELLIMINE:
SA Virumaa Muuseumid, tel 322 5502, 5556 4400, e-post tiina@svm.ee.

Põhikooli matemaatika lõpueksam 2004

AKSEL TELGMAA

Eelnevate aastatega võrreldes ei ole eksami sisus ega nõuetes põhimõttelisi muudatusi, mistõttu eksamieelsel kordamisel on mõttekas varasemaid eksamiülesandeid lahendada ja selgitada õpilastele, missuguseid vigu lahendamisel on tehtud.

Õpetajale on abiks siinkirjutaja 2003. a eksamitööde analüüsi tulemused eksamikeskuse koduleheküljel. Kasulikku teavet saavad õpilased ja õpetajad ka H. Uudelepa koostatud trükiväljaandest "Põhikooli lõpetajale matemaatika lõpueksamist 2004" (kirjastus ARGO, 2004). Viimases on peale eksaminõuete meenutatud ka kontrollitavate põhiteemade sisu, esitatud nende kohta näiteülesandeid ning ülesandeid iseseisvaks lahendamiseks. Samas on toodud ka põhikooli matemaatikas õpitud valemid, kõik eksamiülesanded 1999–2003 ning mõned õpilaste eksamitööde näidised.

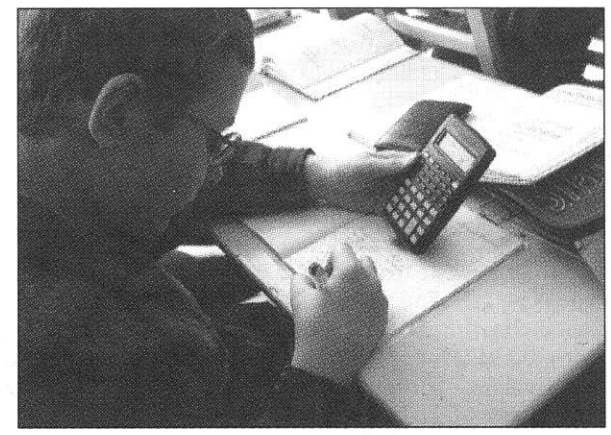

Ülesande lahendus ei tohi seisneda vaid formaalsetes arvutustes. Valemid ärgu olgu standardsümboolikas kirja pandud, vaid kooskõlas joonisel olevate tähistega (näiteks Pythagorase teoreemi puhul).

RAIVO JUURAKU foto

Arvutamine

Üks tähtis põhikooli teemadering on arvutamine (*incl* protsendid, arvud standardkujul), võrrandid ja funktsioonid, algebraliste avaldiste, sh murdavaldiste teisendamine. Õpilaste arvutamisoskus ei pea avalduma mitte niivõrd abstraktsete arvavaldiste väärtuste arvutamisel, kuivõrd muude sisukamate ülesannete lahendamisel. Olgu näiteks nimetatud keskmise arvutamine või protsentide seostamine diagrammide ning empiiriliste graafikute lugemise ja tõlgendamisega.

Niisamuti tuleb formaalsete võrrandite lahendamise kõrval osata võrrandeid tekstülesannete järgi koostada, seejärel lahendada ja kontrollida. Tähelepanu on vaja pöörata koostatud võrrandi lahendite sisulisele kooskõlale ülesande tekstiga ning selgitada, kas ülesande sisu esitab saadud lahenditele teatavaid piiranguid. Eriti väärib tähelepanu tekstülesande järgi koostatud ruutvõrrandi kahe lahendi tõlgendamine.

Formaalse võrrandi lahendeid peab õpilane oskama kontrollida, kui ülesandes on seda otseselt nõutud või kui võrrandi iseärasused seda tingivad (nt murdvõrrand). Oluline on näha võrrandi seost ka funktsioonide ja nende graafikutega – kahe joone lõikepunkti leidmise ülesanne viib ikka mingi võrrandi(süsteemi) lahendamisele.

Tähtsaks tuleb pidada tööd koordinaattasandil – funktsioonide graafikute joonestamist ning seal tekkivate kujundite ja nende omaduste tundmist. Funktsioonide graafiliseks kujutamiseks vajaliku teljestiku joonestamisel oleks tarvis õpetada õpilasi tegema eelkalkulatsioone sobiva ühiku (tavaliselt 1 cm) ja kujuneva joonise mõõtmete kohta. Huupi joonestamisel võib selguda, et on asjatult ruumi raisatud ja tehtud tarbetut tööd või vastupidi, osutub, et graafikute jaoks pole teljestikus piisavalt ruumi.

Geomeetria

Teine teemadering on seotud geomeetriaga nii tasandil kui ka ruumis. Tahkkehade kõrval on vaja korrata pöördkehi. Ülesannete lahendamine eeldab siin kõigepealt vajalike mõistete (nt *alus*, *kõrgus*, *kaatet*, *hüpotenuus*, *diameeter*, *raadius*, *moodustaja*, *telglõige*) ja vastavate arvutuseeskirjade (*ümbermõõdu*, *pindala*, *ruumala arvutamine*) tundmist. Enne nende rakendamist on aga tarvis vajalikud suurused ülesande andemete järgi leida. Selleks peab teadma kujundite omadusi ja vastavate suuruste vahelisi seoseid. Oluline koht on siin näiteks Pythagorase teoreemil, teravnurga trigonomeetrilistel funktsioonidel, aga ka kolmnurkade sarnasusel. On tähtis, et õpilased oskaksid leida täisnurkse kolmnurga puuduvaid külgi, kui on teada üks külg ja ühe teravnurga funktsiooni väärtus. Enamasti tuleb ülesande lahendustee leidmiseks kasutada abikujundeid, milleks on tarvis jooniseid täiendada ja lisada uusi tähiseid.

Nõutav on, et õpilased oma lahenduskäike ka jõudumööda selgitaksid. See tuleneb matemaatika õpetamise eesmärgist arendada õpilaste kommunikatiivseid oskusi, mille hulka kuuluvad näiteks väljendusoskus, matemaatilise terminoloogia ja sümboolika korrektne kasutamine, graafikute ning diagrammide joonestamine ja lugemine, geomeetriliste kujundite joonestamine ja tähistamine, töö korralik vormistamine, k.a õigekirjareeglite täitmine. Seepärast tuleb taotleda, et ülesande lahendus ei seisneks ainult formaalsetes arvutustes, vaid sellega kaasneksid selgitused või põhjendused. Näiteks tavalise aritmeetika- või geomeetriaülesande lahendamisel peaks õpilane kas küsivas või konstateerivas vormis kirja panema, mida ta antud tehtega leiab, kust vajalik suurus on saadud jms. Valemid peavad olema kooskõlas juba joonisel oleva või õpilase kasutatud tähistusviisiga (mitte näiteks standardsümboolikas pähe õpitud ja kirja pandud Pythagorase teoreem või trigonomeetrilised seosed).

Kui tekstülesannet lahendatakse võrrandi abil, peab võrrandi koostamisega kaasnev arutlus olema kasutatavas sümboolikas koos vajalike ühikutega korralikult kirjas, nii et õpilase mõttekäik oleks adekvaatselt jälgitav. Üldjuhul tuleb ülesannetele anda täpsed vastused. Kui mingi ülesande vastust on ülesande nõude kohaselt tarvis ümardada, on vajalik täpsus ülesande tekstis ära määratud (ümardada nõutud järguni või tüvenumbrite arvuni). Irratsionaalarvulises vastuses ei pea irratsionaalsust põhjustanud arvu (nt π, $\sqrt{2}$) asendama selle lähendiga. Sellised arvud võivad esitatud kujul vastusesse jääda (näiteks ringi pindala 25π cm^2). Kui täpset vastust ümardatakse, tuleb kasutada ligikaudse võrduse märki.

Eksami kord

Eksamikeskus saadab koolidesse kahes variandis (A ja B) trükitud kaheksa ülesande tekstid. Ülesannete lahendamiseks vajaliku paberi annab kool. Ülesannete tekste ja nende juurde kuuluvaid jooniseid ei ole õpilastel vaja lahenduslehele üle kanda. Jooniste täiendused võib teha teksti juures olevatel joonistel. Õpilase nimega varustatud ülesannete leht antakse koos lahenduslehtedega eksamikomisjonile.

Nagu eelmiselgi õppeaastal, tuleb kõigil lahendada kuus ülesannet: neist kohustuslikus korras neli esimest ja omal valikul veel kaks ülesannet ülejäänud nelja valikülesande seast. Kui mõni õpilane soovib lahendada rohkem ülesandeid, pole see keelatud, kuid hindamisel tuleb võtta arvesse ikkagi ainult kuus ülesannet nende lahendamise järjekorras. See kord tuleb ka õpilastele teatavaks teha. Kohustuslikud ülesanded on lihtsamad, nende eesmärk on anda ka nõrgematele õpilastele jõukohast tööd. Valikülesanded peaksid võimaldama diferentseerida õpilasi nende võimete järgi.

Hindamine

Suurema objektiivsuse tagamiseks hinnatakse eksamitöid punktisüsteemis täispunktidega. Iga ülesande lahenduskäik on jaotatud mõttelisteks "elementaaroperatsioonideks", millest igaühe täitmise eest antakse teatav arv hindepunkte. Soovitused hindamise kohta saadetakse kooli koos eksamiülesannetega. Töid hindab kooli eksamikomisjon. Skaala üleminekuks punktisüsteemilt viiepallihinnetele on kooskõlas haridusministri 20.09.2000 määrusega nr 33 "Õpilaste hindamise kord". Sama määruse järgi moodustab sellest skaalast 5% üles- ja allapoole piiritsooni, mille puhul võib õpilase hinnet alandada või tõsta, arvestades töö mahtu, ülesannete keerukust või vigade arvu ja liiki. Sel juhul oleks loomulik, et eksamitöös on komisjoni märge nimetatud määruse arvestamise kohta koos lühikese põhjendusega.

Muidugi ei ole võimalik ette näha kõiki olukordi ja õpilase kõiki toiminguid ei saa hindepunktidega normeerida. Siin jääb otsustamisõigus eksamikomisjonile. Sellised küsimused võivad tekkida eriti siis, kui õpilase tegevus ei ole konkreetsete käskudega reglementeeritud ja tal on seetõttu suurem vabadus oma lahendustee leidmiseks. Kui tulemus on seejuures õige, arutluskäik korrektne ja põhjendatud, ei tohiks hindepunkte vähendada.

Eksamitööde parandamisel tuleb olla väga tähelepanelik. Eelmise aasta tööde analüüs näitas, et üsna mitmel juhul olid parandajad jätnud õpilaste vead märgistamata. Oli töid, milles oli eksitud hindepunktide summeerimisel, mistõttu tulnuks õpilase eksamihinnet muuta. Õpetaja tähelepanu juhtimiseks on valik selliste vigade näiteid ka eespool nimetatud tööde analüüsis.

Õpilased peaksid saama pärast tööde parandamist nendega tutvuda.

Taskuarvuti kasutamine on eksamil lubatud, kuid ka selle puudumine ei takista eksamiülesannete edukat lahendamist. Geomeetriliste kujundite ja graafikute joonestamiseks peavad õpilastel eksamil kaasas olema vajalikud joonestamisvahendid: pliiats, mõõtejoonlaud, nurklaud, sirkel, kustutuskumm. Eksamitööd kirjutades ei tohi kasutada punast värvi. Eksamil ei ole lubatud kasutada tabeleid, õpikuid, käsiraamatuid ega valemite kogusid.

Eksamil läbi kukkunud õpilane saab korduseksami teha koolis oma õpetajate koostatud ülesannete järgi.

Eesti keel ja meel Marimaal

AITA MATSON,
Tihemetsa Põhikooli õppealajuhataja

Paari aasta eest ilmus Eesti Päevalehes (27.11.2002) hõimupäevade järel Mari Riikliku Ülikooli eesti keele õpetaja Svetlana Salmijanova ahastav teadaanne, et eesti keele õpetamise olukord Marimaa ülikoolis on katastroofiline. Töö käivat 20 aasta vanuste ENSV-aegsete õpikute järgi, millest suuremal osal palju lehti puudu. Üleskutse leidis hulgaliselt toetajaid ja praegu on Marimaal eesti keele õppematerjalid olemas. Olin üks emakeeleõpetajaist, kes Svetlana Salmijanovaga ühendust võttis. Tutvusest on kasvanud välja pidev kirjavahetus ja hõimurahvas marid on saanud palju lähedasemaks.

Svetlana on veidi üle kolmekümnene põlismarilane, kes elab 20 kilomeetri kaugusel Marimaa pealinnast Joškar-Olast. On elanud kaheksa aastat (1991–1998) Eestis ning lõpetanud Tartu Ülikooli, erialaks eesti keel võõrkeelena. Tema abikaasa Gennadi Salmijanov kaitses eelmise aasta veebruaris TÜ-s magistritööd "Mari ajakirjanike professionaalsest rollist ja ideoloogiast". Praegu õpetab Gennadi Mari RÜ-s välisajakirjandust ja ajakirjanduse ajalugu. Kaks marilast said tuttavaks Eestis ülikoolis õppides. Mõlemad noored räägivad ilusat eesti keelt.

Oma rahvusest kirjutab Svetlana nii: *"Me kõik oleme marid, aga Gennadi on idamari (Baškiiriast) ja meie oleme niidumarid. Ei saa öelda, et nende rühmade vahel oleks väga suur erinevus – oleme ikka ühest rahvusest (nii niidumari kui idamari keel on meie kirjakeele aluseks), aga need on erinevad keelerühmad. Räägime veidi teistsugust keelt, meil on erinevad tavad ja hoiakud. Meid on mõjutanud erinevad türgi rahvad: idamarilasi baškiirid ja niidumarilasi Kaasani türklased."*

Eestit austatavat Marimaal väga. Eesti on maridele eeskujuks, eestlasi kadestatakse, sest oleme iseseisvana nii palju saavutanud. Teatakse, et eestlased ja soomlased on maride sugulased. Iga koolilaps Marimaal teab, kus Eesti asub.

Svetlana Salmijanova õpetab eesti keelt mitmesugustel erialadel õppivatele tudengitele, kuid kõige tähtsamaks peab ta kaheksat koduloolast – tulevast eesti keele tõlki, kes kirjutavad nelja aasta pärast diplomitöö eesti kultuuri kohta.

Õppejõutöö kohta räägib Svetlana järgmist: *"Majandusteaduskonna üliõpilastega avastasin enda jaoks õpiku "E nagu Eesti". Selgus, et selle järgi saab väga hästi õppida. Eelmisel semestril õppisime eesti keelt kaks tundi nädalas ja mingeid kontrolltöid meil ei olnud. Nii et mul oli raske õpilaste teadmistest midagi arvata. Mul läks terve semester, enne kui sain selgeks, kuidas nendega suhelda. Noored on väga elavad. Ma tean, et eesti keelt pole neil edaspidi eriti vaja. Mu eesmärk on jätta neile eesti keelest ja kultuurist hea mulje.*

Mari-vene filoloogiaosakonna üliõpilastega saan samuti sellel semestril alustada. Jagasin neile 2000. aastal ilmunud Valmeti, Uuspõllu "Eesti keele vormistiku" (neid me saime veebruaris Eestist). Kodutööks annan lugeda uue õppetüki grammatikaosa ning paar harjutust teadaolevast grammatikast. Järgmisel tunnil kontrollime harjutusi, siis küsin, kas neile jäi midagi uue õppetüki grammatikas arusaamatuks, selgitan seda ja harjutame. Selle rühmaga ei saanud ma õpetada "E nagu Eesti" järgi. See õpik eeldab võõrkeelte õppimise oskust, maalastel seda ei ole.

Eelmisel aastal olid selle eriala üliõpilased taibukamad. Selle aasta rühma kaitseks tuleb aga öelda, et neil on kaks korda vähem tunde. See näib irvitamisena üliõpilaste üle. Kuid ei saa midagi parata – selline on õppekava.

Sellest aastast olen ma ülikoolis täiskohaga. Mul on kaks rühma eelmisest aastast (mari-vene filoloogiaosakonna üliõpilased – 11 inimest, ja regionovedenie-*eriala* (maiskonnalugu? – A. Matson) *teine kursus – kaheksa inimest, ja üks uus rühm:* regionovedenie-*eriala esimene kursus – seitse inimest. Ökonomiste sellel aastal ei ole. Nii et kokku on mul sel aastal ainult 26 õppijat.*

On juba teada, et järgmisel aastal antakse mulle uued esimese kursuse koduloolased. Ainult koduloolastele õpetan eesti keelt üle 700 tunni. Esimese kursusega läheb selle aastaga võrreldes veidi kergemaks: võtan aluseks selle aasta konspekte, aga teise kursusega tuleb ju võtta midagi täitsa uut. Sellepärast muretsen juba praegu. Samas antakse mulle ka teada, et kui soovin edaspidi töötada ülikoolis, siis tuleb astuda aspirantuuri. Kuidas ma hakkan sellise koormaga aspirantuuris õppima, ei tea.

Vaatan meie aspirante. Et lõpetada aspirantuur, peab inimesel olema tohutult raha. Venemaal on kõik tagurpidi. Mida vaesem on rahvas, seda suuremad on kulutused. Kõikjal. Aspirantuuris õppimise ajal peab inimene kirjutama vähemalt kolm artiklit ja need peavad kusagil ilmuma. See pole väga lihtne, sest riigil ei ole teaduse arendamiseks raha. Pead ise maksma trükikulud. Üks artikkel maksab umbes 800 rubla.

Kaitsmise lähenedes muutuvad kulud aina suuremaks. Meie kateedris peab aspirant katma laua pärast eelkaitset ning pärast kaitset, tal tuleb korraldada bankett ja osta kingitusi oponentidele ja veel mõnele. Aspirant saab 500 rubla stipendiumi ning tal on õigus töötada 0,4 kohaga.

Ma ei saa veel ühest asjast aru: aspirant ise kirjutab oma väitekirjale retsensiooni, oponent paneb sellele allkirja."

Selle kirja kirjutas Svetlana 2003. aasta kevadtalvel. Vahepeal on aeg edasi läinud. Surve jätkata õpinguid aspirantuuris on läinud tugevamaks ja Svetlana on otsustanud.

"Otsustasin astuda aspirantuuri ülejärgmisel aastal. Järgmisel aastal olen aspirantuurikoha taotleja. See annab võimaluse teha kaks aspirantuurieksamit ning ülejäänud kolmel aastal saan tegelda oma uurimusega. Nii on mul kaks aastat aega leida endale sobilik uurimisteema. Tõenäoliselt teen midagi sõnavarast. Tahaksin teha midagi võrdlevat (mari–eesti). Loen igasuguseid autoreferaate. Aga kahe aastaga võib veel palju muutuda."

Marimaal ehk Mari El'is ongi sellest aastast alates tervitatavaid muudatusi.

"Oktoober on Marimaal kuulutatud soome-ugri rahvaste kuuks. See on seletatav sellega, et kultuuriministeeriumis töötab nüüd Eestis õppinud noormees. Ta toob Marimaa kultuurielu uuendusi."

Oma kirjavahetuse kommenteerimise Svetlana Salmijanovaga lõpetan tema enda sõnadega: *"Eesti on osa minu elust, aga elada tahan ma omal maal. Kahjuks ei ole elu Marimaal praegu kõige parem. Ma ei mõtle vaesust, süüa meil ikka jätkub, aga rahva olukord on alandav. Nii et kirjavahetus aitab mitte pöörata tähelepanu pisiasjadele. Mind aitab see kirjavahetus väga palju nii keeleliselt kui ka hingeliselt."*

Svetlana Salmijanova: "Eesti on osa minu elust, aga elada tahan ma omal maal. Kahjuks ei ole elu Marimaal praegu kõige parem. Ma ei mõtle vaesust, süüa meil ikka jätkub, aga rahva olukord on alandav."
REIN SIKU foto

Viluste Põhikool
kutsub oma
vilistlasi ja endiseid õpetajaid
8. mail
kooli 235. sünnipäevale ja vilistlaste kokkutulekule.

KAVAS
- kell 10–14 vilistlaste korvpalliturniir viieliikmelistele võistkondadele kooli võimlas (võistkondade registreerimine kohapeal kella 9.30-ni),
- kell 14–16 saabumine, registreerimine, puude istutamine,
- kell 16 õpilaste kontsert,
- kell 17.30 pildistamine,
- kell 18 aktus,
- kell 20 lendudevaheline mõõduvõtt,
- kell 21 koosviibimine, jalakeerutus I. Linna ja A. Kammiste muusika ning laulude saatel.

Osavõtumaks 50 krooni kanda kontole 1120108771 märksõnaga "Kokkutulek", lisaks palume kindlasti märkida ka osavõtja nimi. Osavõtutasu saab maksta ka kohapeal.

Info tel 795 8565, 795 8313.

Jõhvi Gümnaasium
ootab
1. mail
kõiki vilistlasi ja endisi õpetajaid
kooli 85. aastapäevale pühendatud
vilistlaste kokkutulekule.
- Kell 10 spordivõistlused.
- Kell 16 kontsertaktus Jõhvi Kultuurikeskuses.
- Kell 19 seltskondlik koosviibimine Jõhvi Gümnaasiumis.

Pidu hommikuni!

Täpsem info kooli kodulehküljel **www.johvig.edu.ee**.
Tel. 339 5790.

Euroopasse käsikäes euroopaliku õpetajakoolitusega

6.–8. maini toimub Tartu Ülikoolis Euroopa Õpetajakoolituse Assotsiatsiooni (ATEE) rahvusvaheline kevadülikool "Euroopa täiendväärtus õpetajakoolituses: õpetaja roll põhioskuste edendaja ja õppimise toetajana".

Harva on Eestis võimalik kuulata ja arendada akadeemilist diskussiooni õpetajakoolituse uuringute säravaimate esindajatega. Sel korral on nõusoleku plenaarettekandeks andnud prof Pertti Kansanen Helsingi Ülikoolist ning prof Daniel Kallós Umeå Ülikoolist.

Konverentsi ametlik osa algab reedel, 7. mail kell 10 ülikooli aulas.

Töötubadesse on registreerunud sada esinejat 21 riigist. Konverentsil töötavad järgmised sektsioonid: õpetajahariduse strateegiad, sisu ja meetodid, koolipraktika ja mentorlus, õpetaja professionaalne areng, kutseõpetajate koolitus, kõrgkoolipedagoogika ja rahvusvaheline koostöö, õppija väärtushinnangud, kultuuritundlik õpetaja ja tema koolitus, erivajadustega õpilaste õpetamine ning kaasamine jt.

Kõik huvilised on teretulnud. Täpsema programmi leiate aadressilt www.ut.ee/teacher/springuniv.

KARMEN TRASBERG,
TÜ pedagoogika osakond

Stipendiumikonkurss õppematerjalide loomiseks

Integratsiooni Sihtasutuse keelekümbluskeskus kuulutab välja avaliku stipendiumikonkursi õppematerjalide loomiseks hiliskeelekümbluse 7. klassile. Konkursil välja antavate stipendiumide abil loodavad materjalid-töölehed peaksid toetama vene koolide 7. klassi õpilaste toimetulekut eestikeelse õppekirjandusega.

Keelekümblusprogrammi eesmärk on pakkuda mitte-eestlastele võimalust jõuda vaba eestikeelse suhtluseni põhiharidust omandades, säilitades oma emakeele ja kultuurilise identiteedi. Hiliskeelekümbluse programmile minnakse üle kuuendast klassist. Üleminekuaastal õpitakse eesti keeles kolme õppeainet. Õpilased harjuvad eestikeelset õppeteksti lugema ning oskavad eesti keelt kasutada info kogumiseks, suhtlemiseks, eneseväljenduseks.

Materjalide koostamisest huvitatutelt oodatakse taotlusi kuni 10. maini.

Konkursijuhend ning Keelekümbluskeskuse õppematerjalid: www.kke.ee.

AIVAR LIIVRAND,
programmijuht

PUUD – MEIE HEAD KAASLASED

Tallinna Botaanikaaias on 23. aprillist kuni 2. maini avatud näitus "Puud – meie head kaaslased".

Puudelt saadi ravimeid ja toitu, peavarju ja kehakatet, kütet, tööriistu, relvi ja tarbeesemeid. Puud aitasid varjuda vaenlaste eest, puude poole pöörduti soovide ja palvetega. Näitusel tutvustatakse inimeste ja puude suhteid eri kultuuride aegade algusest tänapäevani.

Botaanikaaed on näituse ajal avatud kl 11–19 (esmaspäeval suletud).

JANA ELKEN

ÕNNITLEME

80

JUTA MUST,
Tori Põhikooli endine kauaaegne õpetaja.

75

LEMBIT ANDRESEN,
TPÜ pedagoogika ajaloo õppetooli juhataja, professor, pedagoogikadoktor.

70

PAUL SONTS,
Mikitamäe Põhikooli endine direktor.

65

SILVI HANSON,
Surju Põhikooli õppealajuhataja.

EEVA MESILA,
Tallinna lasteaia Pallipõnn õpetaja.

60

ENE EIMRE,
Käina Kaunite Kunstide kooli ja Kärdla Muusikakooli õpetaja.

ENE GRAUBERG,
Akadeemia Nord rektor.

REET GUTHAN,
Tartu lastepäevakodu Kannike juhataja.

55

EDDA PRÜKK,
Rasina Põhikooli õpetaja.

LIIA SILLAOTS,
Tallinna lasteaia Pallipõnn õpetaja.

50

KÜLLI RETPAP,
Jakob Westholmi Gümnaasiumi õpetaja.

"Spekter"

Haridussaade Vikerraadios kolmapäeviti kell 16.05.

Saate e-posti aadress: **spekter@er.ee.**

Olulisest – abiturientide silmade läbi

KÄRRI PALTS
KARIN LAANSOO

Mida ühist võiks olla mere äärde tehtud pingil, torupillimängul, enda kirjutatud laulul, tantsul, raamatul, fotonäitusel, filmil arstide poolt eluks ajaks ratastooli mõistetud poisi esimestest sammudest? Esmapilgul tundub, et mitte kuigi palju. Ometi esitleti kõiki neid ja veel paljusid väga erinevaid töid vaiksel laupäeval, 10. aprillil, Rocca al Mare Koolis. Tegemist oli koolieksamiga aines, mida kutsutakse lühidalt SDC – *Self-Development Course* – eesti keeles enesearendamise kursus.

SDC on õpetaja Meedi Neeme ingliskeelne autorikursus, kus õpilased arutelude, aga ka loovtegevuste, kirjanduse, kunsti ja muusika kaudu süüvivad iseendasse ja maailma.

Kogu õpetatav materjal on Meedi enda kokku pandud. Selles on mõjutusi eelkõige kirjandusest, filosoofiast, kultuuriloost ja psühholoogiast, kuid ka kõigest muust. Meedi sõnul on see lihtsalt üks viis maailma näha. Ühe tunni ettevalmistus kestab mitu päeva. Mitte kunagi ei ole olnud ega ka saa olema ühe teemaga tunnid ühevanustele lastele päris täpselt samadest asjadest – klassi õhkkond ja küsimused dikteerivad selle, kuidas ja millest räägitakse. Mida avatum on grupp (u 15 inimest), seda sügavapõhjalisem saab üks tund ka olla.

*

SDC tähendab eelkõige aega, mille me võtame ainult iseendale ja seejärel läbi enda teistele mõtlemiseks. SDC on vastandiks süsteemi traditsioonilistele tundidele. Mitte isegi vastandiks, kuivõrd tasakaaluks mõistust rõhuvale koolile. Päevas on keskeltläbi kaheksa mõistusele istuvat tundi, nädalas 40, 12 aasta jooksul on neid... üle mõistuse palju. SDC eesmärgiks on natukenegi tegeleda tunnetega. See on iseendaga kontakti loomine. Lõpuks põhinevad meie otsused siiski tunnetel.

*

SDC-s rõhutakse inimese sisekõnele. Ja õpilane saab oma küsimustele kaudseid vastuseid, samas peab ta ka olema teadlik, et ühele küsimusele on kümneid õigeid vastuseid. Läbi nende vastuste saab õpilane teadlikumaks oma valikutest. Ta õpib end paremini tundma ja see teeb teda sisemiselt kindlamaks. Meedi arvates vähendab SDC koolivägivalda, sest teisi inimesi ründavad ainult seesmiselt nõrgad ja ebakindlad õpilased. Samamoodi ei tule loodussõprade ringis käival lapsel kunagi pähe minna oravat piinama. See kindlam inimene on ka rõõmsam, mis omakorda tõstab tema õppimisvõimet.

Kursus lõpeb eksami või arvestusega, mis seisneb lõputöö kaitsmises. Sel aastal oli lõputöö teema "*I Believe in...*". Peale teema ja töö valmimise tähtaja ning kokkuleppe, et kaitsekõne tuleb pidada inglise keeles, ei seadnud õpetaja midagi ette. Iga õpilane oli vaba valima talle sobiva vormi. Nii sulaski vorm ühte sellega, mida öelda taheti, pakkudes õpilastele ka äratuntavat mängulusti. Tihedamini langes valik fotodele, multimeediapresentatsioonile või filmile, aga teiste hulgast eristusid tantsuetendused, enda loodud muusikapalad, raamat ja mere äärde metsa alla tekkinud pink, millesse lõigatud iidsed sümbolid.

Seda, millesse Rocca al Mare Kooli tänavused gümnaasiumilõpetajad usuvad, on päris keeruline kokku võtta. Usutakse sõprusesse ja armastusse, looduse jõudu ja juurte väesse, unistustesse ja oma tee leidmisesse, usutakse lootmisesse ja uskumisse ning usutakse iseendisse. Rohked tänuavaldused õpetajale annavad tunnistust sellest, kui vajalikuks ja oluliseks noored ise sellist kursust peavad – võimalust tõestada oma sõpradele, õpetajatele, vanematele, et nendes on peidus palju rohkem, kui nende kohta ütlevad hinded lõputunnistusel.

Pettuma ei pidanud vist keegi – õpilased, õpetajad ega üritusel osalenud lapsevanemad. Nagu kinnitasid kõik eksamikomisjoni liikmed, veensid abiturientid oma töödega, et neisse võib uskuda – neis on oskust näha ja kuulda, sügavust, tolerantsust, hoolimist.

Kui enamasti tavatsetakse õpilasi hurjutada, et noorus pidada hukas olema, siis seekord pööraks näpu hoopis meie, täiskasvanute poole. Liiga harva antakse noortele võimalus tõestada, mida nad väärt on, liiga vähe pakutakse selleks tuge ja liiga kergekäeliselt kiputakse ette hinnanguid andma.

Artiklis on tsiteeritud lõike RaM Kooli õpilase Kärri Paltsi artiklist "Haldjakepikesega õpetaja", Casus Belli, 26.02.2003.

Vana kannel heliseb taas

ÕIE PRAGGI,
projektijuht

"Taevaskoja sõnum" annab teatepulga üle uuele noorteprojektile "Vana kannel heliseb taas", mis on lähimineviku ja tänapäeva rahvaluule kogumise võistlus.

Võistlusele oodatakse isiklikul kogemusel või lähiümbruses levinud pärimustel põhinevaid üksikasjalikke kirjeldusi maa(koha) minevikusündmustest, mida pole varem trükis avaldatud. Kui aga pärimuse ilmestamiseks on vaja kasutada kirjanduslikke andmeid, fotosid jms, tuleb kindlasti ära märkida allikad, kust need andmed on saadud.

Tänavused teemad on:
1) Minu pere lugu;
2) Meie omanäoline kool;
3) EÕM – lood ja laulud;
4) EÜE – lood ja laulud;
5) Lastelaulud ja -salmid;
6) Mängualguse lugemised;
7) Mida on mulle jutustatud nõukogude ajast?;
8) Omaenda kogemusi ja nippe (mitmesugustes eluvaldkondades);
9) Narritamised ja kiusamised;
10) Kohalikud külalaulud.

Võistlustööd võivad olla kirjutatud ka kohalikus murdes. Sel juhul tuleb kindlasti ära märkida, millises nimelt. Töid hinnatakse vanuserühmade kaupa. Noorema vanuserühma õpilastelt oodatakse joonistusi kodukohaga seotud muistenditest. Kirjutada ja joonistada võib mitmel teemal. Paremad lood võetakse Eesti Kirjandusmuuseumi Rahvaluule Arhiivi.

Võistlustööd on oodatud kinnises ümbrikus ja märgusõnaga varustatult 1. juuniks aadressil Rahvaluule kogumisvõistlus "Vana kannel heliseb taas", Kesk 2, 63307 Põlva. Tööd palutakse esitada A4 formaadis ja lisada teine kinnine ümbrik, milles on autori ees- ja perekonnanimi, kool, klass, kodune aadress ja telefon ning jutustaja, kellelt pärimuslugu on üles kirjutatud, nimi ja elukoht.

Võistlustöödes hinnatakse sisukust, autentsust, mahukust, uurimuslikkust, iseseisvat tööd ja rahvaehtsat sõnastust. Viimane tähendab, et lugu tuleb kirja panna nii, nagu räägitakse. Tulemused tehakse teatavaks juunis. Parimad autorid saavad rahapreemiad. Teistele tublimatele on auhinnaks raamatud ja joonistustarbed. Võistlus lõpetatakse pidulikult 25. juulil Põlvas.

Projekti "Vana kannel heliseb taas" läbiviimist toetavad SA Eesti Rahvuskultuuri Fond ja Eesti Kultuurkapital.

LÄÄNE-VIRUMAAL

Õpetaja ootab palgaselgust

Pooled Lääne-Virumaa koolide õpetajatest pole saanud kätte palgafondi suurenemisega lubatud lisaraha, sest väljamaksmine venib.

Lääne-Viru Haridustöötajate Liidu juhatuse esinaine Helga Lukas ütles, et aprilli seisuga on jaanuarist lubatud palgatõusuraha kätte saanud umbes pooled koolid. Arvata on, et õppeaasta lõpuks saavad kõik õpetajate streigiga välja võideldud palgatõusu ikkagi kätte. "Aga on kuulda hääli, et mõnes kohas tahetakse valitsuse määrust rakendada alates teisest poolaastast. See on lubamatu, sest asi jõustus ju 1. jaanuarist", nentis Lukas.

Haljala ja Sõmeru valla ning Tapa linna piirkonna koolides, Rakvere Reaalgümnaasiumis ja Kunda Ühisgümnaasiumis said õpetajad palgatõusu lisaraha kätte juba märtsi palgaga. "Võime rõõmsad olla küll, kui kuuleme teiste koolide kurtmist," ütles Kunda Ühisgümnaasiumi aü usaldusisik Jaak Jalakas, kelle sõnul tuleb aga neilgi valvel olla.

"Praeguse palgakomisjoni otsusega saime 12% ulatuses palka juurde, aga see kehtib vaid augusti lõpuni, siis moodustatakse uus komisjon, kuhu kuuluvad ka hoolekogu esimees ja linnavalitsuse nõunik, ning milline otsus siis vastu võetakse, pole ju teada," lisas Jalakas.

Lukase andmetel on õpetajate astmepalga miinimumi tõstetud 12% ulatuses maakonna 17 koolis: kõigis riigikoolides, gümnaasiumidest Haljalas, Rakkes ja Kundas, põhikoolidest Laekveres, Simunas, Põlulas, Võsul, Aasperes, Aluveres ning Tapa lasteaias Pisipõnn.

10% on astmepalga miinimumi tõstetud Tapa ja Väike-Maarja gümnaasiumis, Uhtna, Vasta, Kiltsi ja Muuga põhikoolis. 9% tõsteti palka Rakvere Reaalgümnaasiumis ja 8% Rakvere ja Tamsalu gümnaasiumis ning Rakvere Vene Gümnaasiumis. Kõige vähem, vaid 6%, tõuseb astmepalk Kadrina Keskkoolis. Lahtine on küsimus veel Vinni valla koolides.

"See osa rahast, mis astmepalga miinimumi tõstmisest üle jääb, on direktori käes ja läheb tulemuspalkade maksmiseks, heade õpetajate tasustamiseks," selgitas Lukas.

Lisatasu maksmise kriteeriumid erinevad kooliti, kuid printsiibid peavad olema avalikustatud, et õpetaja teaks, kuhu püüelda.

Rakvere Reaalgümnaasiumi ametiühingu usaldusisik Eda Peinar ütles, et nende koolis on kriteeriumid kirjas kollektiivlepingus ja premeeritakse näiteks õpetajaid, kelle õpilased on esinenud hästi aineolümpiaadidel. "Ehkki meie õpetajatel on läinud suhteliselt hästi, oleme seda meelt, et riik peaks määrama astmepalga suuruse, praegune palgatõusu rakendus on subjektiivne ja suvaline," märkis Peinar.

Ka Lukase sõnul on õpetajate rahulolematus mõistetav, sest palgatõusu rakendus on kaootiline ning tekitab õpetajates ebakindlust ja pingeid. Taotles ju TALO streik riiklikult kindlaks määratud astmepalku, milles nooremõpetaja töötasu võrduks riigi keskmise palgaga.

Lukase sõnul on palgavõitlust jätkav TALO valmis valitsusega läbirääkimisi pidades kompromissile minema. Järgmiseks aastaks tegid läbirääkijad valitsusele ettepaneku tõsta õpetajate astmepalku 17,5%.

Kui 2003. aastal oli noorempedagoogi töötasu 5350 krooni, siis 10% palgatõusu korral on see 5885 krooni, mis jääb Eesti keskmisest palgast ikkagi umbes 2000 krooni maha.

AIVI PARGI,
Virumaa Teataja

TÄNA KUKU RAADIOS

"SKOOR" kell 11 — Spordist meil ja mujal. Saatejuht on Timo Tarve.

"ROHELINE VÄRAV" kell 14 — Keskkonnateemaline saade. Saatejuht on Toomas Jüriado.

Saadete ajal arvamuse avaldamise võimalus stuudio@kuku.ee
Toimetus: 6 307 031

RAADIO MÕTLEVALE INIMESELE

TALLINNAS 100.7 MHZ
TARTUS 101.2 MHZ
OTEPÄÄL 102.4 MHZ
100.5 MHZ PAIDES
100.8 MHZ VILJANDIS
100.9 MHZ KAARSALUS
90.0 MHZ PÄRNUS

KUKU

www.kuku.ee

XXII seminarlaager "Vigala 2004"

koorijuhtidele ja muusikaõpetajatele
17.–21. augustini Vigalas

- **Popstiilid ja koreograafia koorimuusikas** (Dwight Jordan, USA).
- **Eesti uudislooming koorile** (Kuno Areng, Hirvo Surva, Piret Rips, Raul Talmar, Toomas Voll, Aarne Saluveer).
- **Koorihääleseade** (Ants Soots).
- **Eesti keel tänapäevas** (Martin Ehala).
- **Autoriõigus** (Heiki Pisuke).
- ***Line dance*** (Marika Kuusik).

LISAKS individuaalhääleseade tunnid ning **võimalus jälgida üleriigiliste noortekollektiivide proove** (Eesti Koolinoorte Segakoor, EMLS-i poistekoor Kalev, üle-eestiline lastekoor, Eesti Noorte Puhkpilliorkester, ENLS-i neidudekoor Leelo).

Registreerimislehed ja lähem info saadaval Eesti Kooriühingu koduleheküljel www.kooriyhing.ee.

Info tel 627 4451, 627 4452.

Registreerimise tähtaeg on 15. mai.

Eesti Kooriühing

"Gaudeamus" toimub 2006. aastal Tartus

Möödunud nädalal otsustasid HTM-i, Tartu Linnavalitsuse, TÜ ja EPÜ esindajad, et XV üliõpilaste laulu- ja tantsupidu "Gaudeamus" toimub 2006. a suvel Tartus.

Koosolekul osalesid HTM-i esindajana Jaan Laidmets, Tartu abilinnapea Laine Jänes, Tartu Ülikooli haldusdirektor Riho Illak, Eesti Põllumajandusülikooli õppeprorektor Hardi Tullus, Eesti Noorsootöö Keskuse nõunik Ene Raid, Tartu laulupeo peakorraldaja Indrek Mustimets, Tartu Ülikooli Akadeemilise Meeskoori dirigent Alo Ritsing, Tartu Üliõpilasmaja direktor Kulno Kungla ning Eesti Põllumajandusülikooli üliõpilasesinduse liige Kaimo Puniste.

"Gaudeamus" on Baltimaade ülikoolide kultuurikollektiivide laulu- ja tantsupidu, mida korraldavad kordamööda Eesti, Läti ja Leedu. Esimene Gaudeamuse laulu- ja tantsupidu toimus 1956. a Tartus. Seega möödub 2006. a esimesest Gaudeamuse laulu- ja tantsupeost 50 aastat.

LIINA-JAANIKA SEISLER,
HTM-i suhtekorralduskonsultant

"Kool kõigile" jõuab lõpusirgele

Põhjamaade Ministrite Nõukogu ja Baltimaade ühisprojekti "Kool kõigile" alaprojekti "Õpetajakoolitus ja õpetajakoolituse õppekava arendus kaasava hariduse kontseptsioonist lähtuvalt" lõppseminar toimus 16. ja 17. aprillil Tallinna Pedagoogikaülikoolis. HTM-i nõuniku Kai Kuke sõnul on projekti "Kool kõigile" saatnud edu.

Projekt on kestnud kaks ja pool aastat ning selles osalesid kuus kooli Tallinna ja Tartu piirkonnast. Kaasatud olid TÜ ja TPÜ, kus koostöös Norra õppekava spetsialistidega toimus õppekava arendus.

Projekti esimeses etapis toimusid seminarid, töötoad ja õpetajate koolitus. Seejärel keskendus projekt koolipõhisele koostööle ja viidi läbi arendusseminar. Õpetaja abistamiseks käivitati nn kriitilise sõbra projekt, mis andis tuge õpetajale isikliku arenguplaani tegemiseks. Õpetajate hoiakute muutuse väljaselgitamiseks korraldati uurimus.

"Kool kõigile" lõppkonverents toimub 22. ja 23. aprillil Vilniuses.

TARMU KURM,
HTM-i suhtekorraldustalituse juhataja

Mida ma tean Venemaast?

Tallinna Pedagoogikaülikool korraldas 26.–27.03. vene keele kui võõrkeele olümpiaadi teemal "Mida ma tean Venemaast?". Olümpiaadi on aastaid korraldanud slaavi filoloogia õppetooli õppejõud. Teema lahtimõtestamisel paluti anda ülevaade Venemaa füüsilisest ja poliitilisest kaardist, jutustada vene traditsioonidest ning kommetest.

Olümpiaadil osales 24 10.–12. kl õpilast peaaegu kõigist maakondadest üle Eesti. Esmakordselt olid esindatud ka erakoolid ja täiskasvanute gümnaasiumid.

Kahe päeva jooksul toimus tõsine võistlus parima vene keele tundja välja selgitamiseks. Raskemateks osutusid korraldajate koostatud ülesanded. Pärast filmi vaatamist toimus arutelu. Seejärel täideti test Venemaa kohta, loeti iseseisvalt A. Tšehhovi jutustust "Rumal prantslane" ja vastati kirjalikult jutustuse kohta käivatele küsimustele.

Teisel päeval kuulati kodus ettevalmistatud töid. Paljud õpilased kasutasid tehnilisi vahendeid, näitasid oma mõtete originaalsust, häid teadmisi vene keelest ja avaldasid soovi saada Venemaast võimalikult rohkem teada.

Pidulikul lõpetamisel märgiti ära peaaegu kõigi õpilaste ja nende õpetajate tööd: kõik said aukirjad ja kingitused.

I koht – Viktoria Lummo, Nõo RG (õp Tiiu Tirmann); II – Inga Noorlind, Kohtla-Järve Üldg (Niina Mark); III – Erik Mägi, GAG (Tamara Smirnova).

14. aprillil kohtusid Vene Föderatsiooni saatkonna esindajad olümpiaadist osavõtjatega, kes saavutasid 1.–6. koha, nende õpetajate ja olümpiaadi organiseerijatega.

Vene keele olümpiaadil osalenud õpilased esindavad Eestit kahel rahvusvahelisel foorumil: vene keele konkursil 24.–29. aprillini Kasahstanis ja rahvusvahelisel vene keele olümpiaadil 21.–25. juunini Moskvas.

Loodame, et järgmine olümpiaad toimub 2005. a Tallinna Pedagoogikaülikoolis. Olümpiaadi teema täpsustatakse sügisel. Ootame vanemate klasside õpilaste aktiivset osavõttu ja soovime edu vene keele ja kultuuri õppimisel.

Täname kõiki õpetajaid, kes aitasid olümpiaadi ette valmistada.

IRINA MOISSEJENKO,
olümpiaadi orgkomitee esimees
TPÜ vene keele õppetooli dotsent

TEADAANNE

Pika tööstaaži ja kogemustega kooli **raamatukoguhoidja otsib tööd** Tallinnas või Lääne-Harjumaal. Tel **609 9191**.

Laertes OÜ
KEVADPAKKUMINE

Kogu kooli- ja klubispordi varustus (üle 10 000 artikli).

HEADE HINDADEGA:

- ✔ **võimlemismatid (ka omavahel ühendatavad),**
- ✔ **akrobaatikamatid,**
- ✔ **kõrgushüppemoodulid,**
- ✔ **fitnesstarbed,**
- ✔ **eritellimused.**

Tootmiskogemus 1991. aastast.

Laertes OÜ, Filosoofi 15, 50108 Tartu. Tel 515 7306, 742 0748, faks 742 0746, e-post office@laertes.ee, www.laertes.ee.

Euroopa Liidu kodanikuks

Eesti õpilasomavalitsuste juht Ott Sarapuu kirjeldas hiljuti ühiskonnaõpetuse ja kodanikuhariduse probleeme (Kodanikuõpetuse hädad, PM, 16.03.) väites, et selles aines on õpilase jaoks liiga palju fakte ja elukauget õpetust. Ühiskonnaõpetuse ainekava ja õppematerjale muudetakse lähiajal juba seetõttu, et alates 1. maist on Eesti kodanikel vaja teada oma võimalusi, õigusi ja kohustusi ka Euroopa Liidu kodanikena.

Veelgi enam vajab Eestis eri tasanditel kinnistamist aga arusaam, et ühiskonna tundmise ja selles aktiivselt osalemise õppimine ainult ühiskonnaõpetuse tunnis ja ühekordsetetel klassivälistel üritustel jääb paratamatult piiratuks.

1. aprillil täitus viis aastat noorsootöö seaduse jõustumisest. 2. aprilli konverentsil arutati noortepoliitika arengut Eestis ja Euroopas ning tunnustati paremaid tegijaid ja tegusid. Eesti on nende väheste riikide seas, kel noorsootöö kohta eraldi seadus. Eesmärk on toetada noort arendavat tegevust väljaspool kooli, kodu ja tööd, et temast kujuneks aktiivne ühiskonnaliige.

Osalemine eri ühendustes, tegutsemisvõimalused kohalikus noortekeskuses, noorte pidev kaasamine neid puudutavate otsuste arutamisse kohalikul ja riigi tasandil, noortevahetuse projektid teiste riikidega arendavad noort ning toetavad tema kujunemist.

Euroopa riigid on üksmeelsed selles, et noorte osalus ühiskonnas on esmatähtis. Euroopa Liidu noortepoliitika põhimõtetes leiavad käsitlemist nii esindus- kui ka osalusdemokraatia. Esimesega seoses tulevad noored sageli meelde valimiste eel ja järel (vähene valimisaktiivsus). Teist poolt, noorte erinevaid osalemisvõimalusi nende elu mõjutavas ühiskondlikus tegevuses, on seni vähe toetatud. Riigikogus heaks kiidetud Eesti kodanikeühenduste kontseptsiooni rakendamine on kindlasti suur samm selle muutmiseks.

Alles hiljuti täiendas Tallinn nende omavalitsuste nimekirja, kus noored võtavad osa kohaliku elu juhtimisest. Pealinna valitsus kinnitas eraldi noortenõukogu. Abilinnapea Margus Allikmaa sõnul soovitakse "kaasata noori otsustamisse, sest noorsoopoliitika lõpptarbijad on just nemad. Noortenõukogus saavad nad ise öelda, mida nad linnalt ootavad".

Noorteühendused, näiteks Rõuge noorteklubi, on Euroopa Noored programmi toetusel korraldanud rahvusvahelisi noortevahetusi.

Kõigi nende tegevuste kaudu õpib noor midagi uut, alates praktilisest asjaajamisest linna või toetusfondiga kuni põhimõtteliste aruteludeni omavalitsusjuhtidega. Kõike seda ei saa ega peagi pakkuma koolitund. Tegevus väljaspool formaalset haridussüsteemi võib olla noore kujunemisel palju määravama tähendusega.

Paljude heade näidete varal võib öelda, et pole vaja jääda ootama uut põlvkonda, kellele osalemine neid puudutavate otsuste tegemisel on igapäevane asi. Juba praegu on noorteühenduste juhid ja õpilasomavalitsuste liidrid näidanud koostöövalmidust ning pakkunud lahendusi nii riigi, omavalitsuse kui ka kooli tasandil. Loodetavasti võetakse arutada ka õpilaste ettepanekud ühiskonnaõpetuse ja kodanikuhariduse teemal.

Eestil seisab ees noorsootöö seaduse ning arengukava uuendamine ja muutmine, arvestades teiste riikide kogemusi, Euroopa noortepoliitika põhisuundumusi ning meie riigi vajadusi. Riigi tasandil on haridus- ja teadusministeerium noorteühenduste esindajad sellesse neid otseselt puudutavasse tegevusse kaasanud. Seegi on üks võimalus rakendada ühiskonnaõpetuse teadmisi igapäevaelus.

KALMAR KURS,
haridusatašee Eesti esinduses
Euroopa Liidu juures

Keila Algkool

kuulutab välja konkursi

- ✔ **KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA,**
- ✔ **KLASSIÕPETAJA** (üheks aastaks),
- ✔ **ERIPEDAGOOGI**

ametikohtade täitmiseks alates 1. septembrist.

Avaldus, *CV* ja haridust tõendava dokumendi koopia saata **hiljemalt 12. maiks** aadressil **Keila Algkool, Pargi 2, 76607 Keila.**

INFO tel 678 1133, e-post algkool@keila.edu.ee.

Rahvusvaheline esseekonkurss "Kool aastal 2020"

Välja on kuulutatud rahvusvahelise esseekonkursi Eesti voor teemal "Kool aastal 2020", mille käigus oodatakse noori fantaseerima tuleviku õppimismeetodite ning koolikeskkonna teemadel. Konkursi eesmärk on panna noori mõtlema teaduse ja tehnoloogia arenguga seoses avanevatele uutele võimalustele koolides. Tööde esitamise tähtaeg on 7. juuni.

Esseekonkurss toimub rahvusvahelise projekti "Tulevikukool" (*School-Foresight*) raames, mille läbiviimises osalevad lisaks Eestile ka partnerid Kreekast, Tšehhist, Rootsist, Bulgaariast ning Rumeeniast. Konkursi võitjad avalikustatakse 8.–14. novembrini toimuval Euroopa teaduse- ja tehnoloogianädalal. Projekti rahastab Euroopa Liidu kuues raamprogramm.

Iga-aastane novembris tähistatav teadusnädal on Euroopa Komisjoni algatus, millega püütakse tõsta teadlikkust teadusest ja tehnoloogiast ning julgustada Euroopa noori teadusest huvituma. Mitmel pool Euroopas korraldatakse üritusi, mille eesmärk on tuua teadussaavutuste tajumine argielule lähemale.

Konkursile oodatakse osalema 13–18-aastaseid õpilasi. Esseede pikkus on kuni 6000 tähemärki ning konkursitööd tuleb esitada individuaalselt eesti keeles. Eesti kolm paremat tööd tõlgitakse inglise keelde ja saadetakse osalema rahvusvahelisel konkursil.

VIIVE AASMA

Mäetaguse Vallavalitsus

kuulutab välja avaliku konkursi

MÄETAGUSE PÕHIKOOLI DIREKTORI

augustis vabaneva ametikoha täitmiseks.

NÕUDED KANDIDAADILE:

- pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž,
- läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus.

Kandidaatidel esitada avaldus, eluloo-kirjeldus, kvalifikatsiooninõuete täitmist tõendavate dokumentide koopiad, visioon kooli töö korraldamisest ja arendamisest.

Dokumendid esitada **10. maiks** Mäetaguse Vallavalitsusele **Mäetaguse alevik, 41301 Ida-Virumaa** või e-post **maetagusevv@maetagusevv.ee.**

Tallinna Järveotsa Gümnaasium

vajab 1. septembrist

täiskoormusega

- MATEMAATIKAÕPETAJAT,
- INGLISE KEELE ÕPETAJAT,
- VENE KEELE ÕPETAJAT,
- SAKSA KEELE ÕPETAJAT,
- KLASSIÕPETAJAT (soovitav **inglise keele** või **muusika** lisaeriala).

Tel 657 5427,
e-post direktor@jg.tln.edu.ee.

Tamsalu Gümnaasium

võtab alates 2004/2005. õa konkursi korras tööle kvalifikatsiooninõuetele vastava

- EESTI KEELE JA KIRJANDUSE ÕPETAJA

ning

- LOGOPEEDI.

Avaldused ja CV esitada 25. maiks aadressil **Tamsalu Gümnaasium, Kesk 11, 46106 Lääne-Virumaa,** või **tamsalug@estpak.ee.**

Info tel 524 3421, 323 0546.

Tallinna Laagna Gümnaasium

kuulutab välja konkursi täiendavate õpetajakohtade täitmiseks algavaks õppeaastaks.

NÕUTAVAD ÕPETAJAD:

- eesti keel ja kirjandus **(põhikool ja gümnaasium)** – 1,
- vene keel **(põhikool ja gümnaasium)** – 1,
- ajalugu,
- inglise keel,
- klassiõpetaja,
- sotsiaaltöötaja,
- arvutiõpetus,
- tööõpetus **(poisid, tüdrukud)**.

Konkursist osavõtjatel esitada **1. juuniks** *CV* ja avaldus kooli aadressil **Vikerlase 16, 13615 Tallinn** või e-postil **infojuht@laagna.tln.edu.ee.**

Täiendav info tel 632 7461.

Jakob Westholmi Gümnaasium

kuulutab välja konkursi

- MATEMAATIKAÕPETAJA,
- INGLISE KEELE ÕPETAJA,
- SAKSA KEELE ÕPETAJA,
- KEEMIAÕPETAJA,
- LOGOPEEDI

ametikoha täitmiseks alates 1. septembrist.

Avaldus, *CV*, haridust tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 10. maiks aadressil **Jakob Westholmi Gümnaasium, Kevade 8, 10137 Tallinn.**

Info tel 661 3759, 662 2225.

Tallinna Mustamäe Humanitaargümnaasium

(vene õppekeelega kool)

kuulutab välja konkursi

- **EESTI KEELE ÕPETAJA põhikoolis,** 2 ametikohta **(keelekümblusklassid)**;
- **AJALOOÕPETAJA** **(eesti keeles)**;
- **POISTE TÖÖÕPETUSE ÕPETAJA**, 2 tundi nädalas **(eesti keeles)**;
- **KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA täiskoormusega** **(eesti keeles keelekümblusklassides)**;
- **INGLISE KEELE ÕPETAJA**

ametikohtadele 2004/2005. õppeaastal.

Esitada *CV*, haridust tõendava dokumendi koopia. Avaldusi ja dokumente ootame **31. maini** aadressil **Tammsaare tee 145, 12915 Tallinn.**
E-post **mhum@mhum.tln.edu.ee.**

Info tel 653 6347.

Maardu Gümnaasium

(vene õppekeelega)

kuulutab välja konkursi alljärgnevate ametikohtade täitmiseks 2004/2005. õppeaastal

- **keelekümblusklassi õpetaja,**
- **informaatikaõpetaja,**
- **algklasside kehalise kasvatuse õpetaja** **(eesti keeles)**.

NÕUTAV
vastavus HTM-i kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus koos *CV* ja haridust tõendava dokumendi koopiaga saata **10. maiks** aadressil **Maardu Gümnaasium, Ringi 64, Maardu, 74112 Harju maakond**;
e-post **magy@hot.ee.**

INFO
tel 606 0846, 606 0847, faks 606 0832.

Save Gümnaasium

vajab alates 2004/2005. õppeaastast

täiskohaga

loodusõpetuse-bioloogia-geograafiaõpetajat.

Tulla kohale või helistada tel 659 6070, 507 7883.

ABJA GÜMNAASIUM

pakub alates 10. maist **täiskoormusega** tööd

algklasside asendusõpetajale.

TÄIENDAV INFO
tel 436 0183, 436 0149, 436 0111.

Vene õppekeelega Ämari Põhikool

kuulutab välja konkursi

- **EESTI KEELE ÕPETAJA (1.–6. kl),**
- **KLASSIÕPETAJA (1.–6. kl),**
- **KEHALISE KASVATUSE ÕPETAJA,**
- **POISTE TÖÖÕPETUSE ÕPETAJA**

ametikohtade täitmiseks alates 1. septembrist.

Eesti keele õpetajat ootab VÄGA HEA PALK ja ametikorter.

Klassiõpetaja hakkab andma tööõpetust, muusikaõpetust ja kunstiõpetust vene lastele eesti keeles.

Klassid on väikesed (8–13 õpilast), tubli töö korral palgalisa 20%.

Vajame kohe

EESTI KEELE ASENDUSÕPETAJAT 1.–5. klassile.

Töötasu kokkuleppel, koormus 19 tundi nädalas, majutusvõimalus.

Kasuta võimalust ja tule kohe ennast asendusõpetajana näitama, sobivuse korral sölmime just Sinuga püsiva töölepingu!

Avaldus, *CV* ja kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide koopiad saata hiljemalt 31. maiks aadressil **Lennu 18, Ämari, 76102 Harjumaa.**

Info tel 671 3439, 528 7833, pille@email.isp.ee.

VILJANDI ÜHENDATUD KUTSEKESKKOOL

Viljandi Ühendatud Kutsekeskkooli nõukogu

kuulutab välja konkursi

DIREKTORI

vabale ametikohale.

Avaliku konkursi võitnuga sõlmib haridus- ja teadusminister töölepingu alates 1. augustist kuni viieks aastaks.

KANDIDAADILE ESITATAVAD NÕUDED:

- pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž ning läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus või
- muu kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž, omades vähemalt pedagoogi ametijärku, ja läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus.

KANDIDAADIL ESITADA kirjalik avaldus, *CV*, haridustaset ja erialast ettevalmistust tõendavate dokumentide koopiad **13. maiks** kinnises ümbrikus märgusõnaga **"Direktori konkurss"** aadressil **Viljandi Ühendatud Kutsekeskkool, Vana-Võidu, Viiratsi vald, 70101 Viljandi maakond.**

Info tel 433 0400.

Adavere Põhikool

vajab alates uuest õppeaastast

MATEMAATIKAÕPETAJAT.

Avaldus, *CV* ning haridust tõendavate dokumentide koopiad esitada aadressil **Adavere Põhikool, Adavere, Põltsamaa vald, 48001 Jõgevamaa.**

Info tel 776 9304,
e-post apk@apk.edu.ee.

Elva Gümnaasium

kuulutab konkursi järgmistele vabadele ametikohtadele:

- inglise keele õpetaja **(3.–12. klass)**,
- matemaatikaõpetaja **(4.–12. klass)**,
- poiste tööõpetuse õpetaja **(4.–9. klass)**,
- muusikaõpetaja **(7.–12. klass)**,
- eesti keele õpetaja **(7.–12. klass)**,
- ajalooõpetaja **(7.–12. klass)**,
- õppealajuhataja sisekontrolli alal.

Kandidaatidel esitada avaldus, *CV* ja kvalifikatsiooni tõendavad dokumendid **3. maiks** kooli kantseleisse aadressil **Tartu mnt 3, 61505 Elva.**

Täpsem info tel 730 1827.

TÜRI MAJANDUSGÜMNAASIUM

võtab alates 22. augustist konkursi korras tööle

- **ajalooõpetaja,**
- **majandusõpetuse õpetaja,**
- **poiste tööõpetuse õpetaja,**
- **bioloogia asendusõpetaja,**
- **logopeedi.**

Avaldus, *CV* ja haridust tõendava dokumendi koopia saata **hiljemalt 10. maiks** aadressil **Tolli 62, 72213 Türi.**

INFO tel 384 8567 või e-post mg@tyrimg.tyri.ee.

Turba Gümnaasium

kuulutab välja konkursi

- töö- ja tehnoloogiaõpetuse õpetaja,
- põhikooli loodusainete õpetaja,
- vene keele õpetaja,
- korvpallitreeneri

ametikoha täitmiseks.

Vajalik erialane kõrgharidus või selle omandamine, kasuks tuleb vastav töökogemus.

Ametikorteri võimalus.

CV koos avalduse ja haridusdokumentide koopiatega esitada 17. maiks aadressil **Tööstuse 12, Turba, 76201 Harjumaa, faksil 673 5345** või e-postiga **kool@turba.edu.ee.**

Lisainfo tel 673 5345 või 5666 7562.

Otepää Gümnaasium

kuulutab välja konkursi järgmistele ametikohtadele alates 2004/2005. õppeaastast:

- **õppealajuhataja (1.–4. klass),** 0,5 ametikohta;
- **saksa keele õpetaja,** 1,0 ametikohta;
- **ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja** (osaline või täiskoormus)

ning vajab järgmisi asendusõpetajaid:

- **kahte matemaatika asendusõpetajat,**
- **saksa keele asendusõpetajat.**

Nõutav vastavus kvalifikatsiooninõuetele.

Avaldus, *CV* ja kvalifikatsiooni tõestavate dokumentide koopiad esitada **3. maiks.**

OTEPÄÄ GÜMNAASIUM
Koolitare 5, 67403 Otepää

Info tel 766 8240, direktor; 766 8241, sekretär.

Järvakandi Vallavalitsus kuulutab välja konkursi

JÄRVAKANDI GÜMNAASIUMI DIREKTORI

1. juulist vabaneva ametikoha täitmiseks viieks aastaks.

KANDIDAATIDELE ESITATAVAD NÕUDED

- pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž ning läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus või
- muu kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž ning läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus või osalemine juhtimiskoolitusel,
- vähemalt kahe võõrkeele oskus suhtlustasandil,
- arvuti kasutamise oskus,
- kasuks tuleb eelnev juhitöö kogemus.

Kandidaatidel esitada avaldus, elulookirjeldus, ametikohale esitatud nõuetele vastavust tõendavate dokumentide koopiad, visioon tulevasest tööst Järvakandi Gümnaasiumis.

Dokumendid esitada **hiljemalt 15. maiks**
Järvakandi Vallavalitsusele aadressil **Tallinna mnt 17, Järvakandi vald, 79101 Rapla maakond.**

Lisateave Mart Järvik, tel 487 7632.

Nõo Põhikool

kuulutab välja konkursi

- **inglise keele õpetaja,**
- **muusikaõpetaja,**
- **poiste tööõpetuse õpetaja,**
- **keemiaõpetaja** (osaline koormus)

ametikoha täitmiseks.

Avaldus, *CV* ja haridust tõendavad dokumendid saata
10. maiks
aadressil
Hariduse 3, Nõo, 61601 Tartumaa.

Info tel 745 5139, 528 8734.

Rapla Ühisgümnaasium

kuulutab välja konkursi
vabade ametikohtade täitmiseks
alates 1. septembrist:

- **INGLISE KEELE ÕPETAJA (gümnaasiumiosa),**
- **BIOLOOGIAÕPETAJA,**
- **MATEMAATIKA- ja FÜÜSIKAÕPETAJA.**

Avaldus, elulookirjeldus, haridust tõendavate dokumentide koopiad saata aadressil
Rapla Ühisgümnaasium,
Keskkooli 2, 79512 Rapla
hiljemalt 10. maiks.

TÄIENDAV INFO
tel 489 2401, 489 2404.

Telli Õpetajate Leht koju 165 krooni eest terveks aastaks!

Üliodav
Kui oled õpetajate toas või raamatukogus Õpetajate Lehe lugemise järjekorras ootamisest väsinud, siis praegu on parim aeg tellida leht endale koju – nüüd saab Õpetajate Lehe terveks aastaks
vaid **15 krooni** eest kuus!

Mängureeglid
Õpetajate Lehe saavad nõnda soodsalt tellida kolm ja rohkem lugejat korraga, kes täidavad kampaania tellimisankeedi ja faksivad selle numbrile 644 4617 või saadavad oma andmed e-kirjaga aadressil tellimus@perioodika.ee. Samuti saab ankeedi täita internetis Õpetajate Lehe kodulehel http://www.opleht.ee. **Vajadusel küsige ankeeti lehetoimetusest tel 644 0587!**

Võrdsed võimalused
Kui olete Õpetajate Lehe juba varem endale koju tellinud, jääb võimalus lehetellimust praeguse soodsa hinnaga pikendada. Selleks märkige ankeedis lahtrisse "Tellimuse algus" oma kehtiva tellimuse lõppkuupäev ning Teie kehtivat tellimust pikendatakse aasta võrra.

Mitu tellimust – üks arve
Rühmatellimuse kohta esitame ühe koondarve, mis tuleb näidatud kontole tasuda korraga täissummas. Nõnda jääb lugejate omavaheline arveldamine tellijate eneste õlule ning lehte on mugav ka näiteks sõbrale kingituseks tellida. Seetõttu palume ankeedile kindlasti märkida tellijate esindaja, kellele arve saata.

Enne 31. maid lehe tellinud gruppide vahel loositakse välja **kahepäevane reis kolmele inimesele** Helsingisse koos Heureka teaduspargi külastamisega! Auhinna on välja pannud reisibüroo Cassandra.

Lisaks saavad kolme grupi kõik tellijad omal valikul Perioodika kahe väljaande (Akadeemia, Hariduse, Keele ja Kirjanduse, Loomingu, Teater.Muusika.Kino, Tähekese või Vikerkaare) tasuta aastatellimuse.

Telli endale ja sõbrale Õpetajate Leht, võida reis ja loe kultuuriajakirju!

EESTI KONTSERT

tel 614 7760

23. aprill kell 19
Estonia kontserdisaal
Fööniksi kutse.
ORLANDO CONSORT
(vokaalkvartett, Suurbritannia):
Robert Harre-Jones (alt),
Mark Dobell (tenor),
Angus Smith (tenor),
Donald Greig (bariton).
Inglise keskaegne muusika.

24. aprill kell 16
Väravatorn (Lühike jalg 9)
Musica poetica –
luule muusikas ja muusika luules.
HORTUS MUSICUS.
Kunstiline juht
ANDRES MUSTONEN.
Keskaja rüütlite musikaalne poeesia ja renessansi meistrite luulelised laulud.

28. aprill kell 19
Rahvusooper Estonia talveaed
Muusikal, muusikal!
TALLINNA SAKSOFONIKVARTETT:
Olavi Kasemaa (sopransaksofon),
Villu Veski (altsaksofon),
Valdur Neumann (tenorsaksofon),
Hendrik Nagla (baritonsaksofon).
Kaastegev **PILLE LILL** (sopran).
Gershwin, Bernstein, Loewe.

29. aprill kell 19
Mustpeade Maja Valge saal
"Una fermata musicali del coro maschile in Italia".
EESTI RAHVUSMEESKOOR.
Dirigent **ANTS SOOTS.**
Itaalia muusika koos itaalia veiniga
Lotti, Rossini, Verdi, Morricone, Pezzatti, Bonato,
"Crux fidelis" (esiettekanne).

30. aprill kell 19
Estonia kontserdisaal
Pidulik kontsert ühinevale Euroopale.
SYMPHONIEORCHESTER DES BAYERISCHEN RUNDFUNKS
(München).
Dirigent
THOMAS DAUSGAARD (Taani).
Tormis. Avamäng nr 2.
R. Strauss. Sümfooniline poeem "Don Juan".
R. Strauss. Sümfooniline poeem "Till Eulenspiegel".
Brahms. Sümfoonia nr 2 D-duur *op* 73.
Toetajad: Eesti Vabariigi Valitsus ja Kultuuriministeerium, Saksamaa Liitvabariigi Välisministeerium, Goethe Instituut, Euroopa Komisjoni delegatsioon Eestis, Taani Suursaatkond, Mercedes-Benz.

Paide Linnavalitsus

kuulutab välja konkursi

Paide Täiskasvanute Keskkooli direktori

ametikohale perioodiks 1.08.2004–1.08.2009.

KANDIDAADILT EELDAME
lisaks pedagoogide kvalifikatsiooninõuetes
(haridusministri 26.augusti 2002 määrus nr 65) sätestatule

- organiseerimisvõimet,
- eesti keele oskust kõrgtasemel, ühe võõrkeele oskust kesktasemel,
- väga head suhtlemisoskust.

PAKUME

- huvitavat tööd organisatsiooni täiustamisel,
- konkurentsivõimelist palka.

Kaaskiri ja *CV* ning haridust ja koolitust tõendavate dokumentide koopiad saata
hiljemalt 7. maiks
aadressil **Keskväljak 14, 72711 Paide.**

Info tel 383 8621, haridus- ja kultuuriosakonna juhataja, 383 8631, abilinnapea.

Seoses õppetöö ümberkorraldamisega pakub

Jüri Gümnaasium

alates 2004/2005. õppeaastast tööd

INGLISE KEELE ÕPETAJALE

või

inglise keele lisaerialaga KLASSIÕPETAJALE.

CV saata **12. maiks** aadressil
Laste t 3, Jüri, Rae vald,
73501 Harjumaa või
e-postile **kool@jyri.edu.ee.**

LUSTIVERE PÕHIKOOL

Jõgevamaal (7 km Põltsamaalt)

kuulutab välja konkursi

- **eesti keele õpetaja** ja
- **pikapäevarühma kasvataja**

ametikoha täitmiseks
alates 1. septembrist.

Avaldus, *CV*, haridust tõendavate dokumentide koopiad saata
10. juuniks
aadressil
Lustivere Põhikool,
Lustivere, 48002 Jõgevamaa.

Info tel 775 5210.

Pärnu Kontserdimaja

tel 445 5880

24. aprill kell 19
Fööniksi kutse.
ORLANDO CONSORT
(vokaalkvartett, Suurbritannia):
Robert Harre-Jones (alt),
Mark Dobell (tenor),
Angus Smith (tenor),
Donald Greig (bariton).
Inglise keskaegne muusika.

27. aprill kell 19
"Una fermata musicali del coro maschile in Italia".
EESTI RAHVUSMEESKOOR.
Dirigent **ANTS SOOTS.**
Itaalia muusika koos itaalia veiniga
Lotti, Rossini, Verdi, Morricone, Pezzatti, Bonato,
"Crux fidelis" (esiettekanne).

Karksi Vallavalitsus kuulutab välja konkursi

KARKSI-NUIA GÜMNAASIUMI DIREKTORI ametikoha täitmiseks

KANDIDAATIDELE ESITATAVAD NÕUDED:

- pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž või muu kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž, omades vähemalt pedagoogi ametijärku;
- läbitud 240-tunnine juhtimiskoolitus;
- ühe võõrkeele oskus vähemalt kesktasemel.

KARKSI-NUIA LASTEAIA JUHATAJA ametikoha täitmiseks.

KANDIDAATIDELE ESITATAVAD NÕUDED:

- pedagoogiline kõrgharidus ja vähemalt kolmeaastane pedagoogilise töö staaž;
- läbitud 160-tunnine juhtimiskoolitus;
- ühe võõrkeele oskus vähemalt kesktasemel.

KANDIDEERIMISEKS ESITADA

- avaldus,
- elulookirjeldus,
- väljavõte tööraamatust,
- ärakiri haridust tõendavatest dokumentidest,
- tõend juhtimiskoolituse läbimise (või selles osalemise) kohta.

Dokumendid esitada **Karksi Vallavalitsusele Rahumäe t 2a, 69103 Karksi-Nuia**
hiljemalt 7. mail.

LISATEAVE tel 435 5511, Arvo Maling, e-post arvo.maling@karksi.ee.

NARVA VANALINNA RIIGIKOOL,

mis töötab keelekümblusmetoodika alusel, kuulutab välja konkursi
ametikohtade täitmiseks 2004/05. õa:

- ☑ **klassiõpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **klassiõpetaja-abiõpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **ajalooõpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **ühiskonnaõpetuse õpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **kunstiõpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **käsitöö ja kodunduse õpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **tööõpetuse õpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **kehalise kasvatuse õpetaja** (eesti keeles),
- ☑ **inglise keele õpetaja,**
- ☑ **matemaatikaõpetaja** (vene keeles),
- ☑ **loodusõpetuse õpetaja** (vene keeles),
- ☑ **huvijuht** (0,5 kohta, mõlemas keeles).

CV, avaldus, haridust tõendavad dokumendid saata **hiljemalt 5. maiks** postiaadressil Narva Vanalinna Riigikool, Kraavi 2, 20307 Narva; e-post sekretar@nvrk.edu.ee.
Info tel 357 2556, 357 2557.

Padise Vallavalitsus

kuulutab välja konkursi

Risti Põhikooli direktori

1. septembril vabanevale ametikohale.

ESITATAVAD NÕUDED:

- kõrgharidus ja vähemalt viieaastane pedagoogilise töö staaž,
- läbitud vähemalt 240-tunnine juhtimiskursus.

ESITADA

- avaldus ja *CV*,
- haridust ja koolitust tõendavate dokumentide koopiad.

Dokumendid esitada
31. maiks
Padise Vallavalitsusele aadressil
Padise sjsk, 76001 Harjumaa.

Info tel 608 7810.

Mujal Eestis

23. aprill kell 18
Tõrva kirik-kammersaal
Metsateel.
PILLE LILL (sopran),
MATI PALM (bass) ,
MARJE LOHUARU (klaver).
Eesti autorite kammerlaule läbi aegade.

30. aprill kell 19
Jõhvi kultuurikeskus
HORTUS MUSICUS
Kunstiline juht
ANDRES MUSTONEN.

www.concert.ee

"Mida sa tunned, kui tüdrukule mõtled?"

VIRVE LIIVANÕMM ÕpL

Küsimuse "Mida sa tunned, kui tüdrukule mõtled?" esitab 6. klassi terviseõpetuse töövihik meie koolipoistele. Tallinna Reaalkooli tervisekasvatuse õpetaja Piret Otsa ütleb, et seda kohta töövihikust ei ole ta õpilastel kunagi täita lasknud.

Õpetajate Leht pöördus oma küsimustega Piret Otsa poole pärast seda, kui toimetusse oli kogunenud lapsevanemate pahameelt selle üle, et lapsed sikutavad kondoome banaanide otsa ja uurivad nende "töökindlust", aga elementaarseid teadmisi esmaabist ega tervislikust toitumisest ei anna neile keegi. Üks maakooli 7. klassi poiss tulnud ühel heal päeval koju ja kuulutanud emale, et naist ei võta tema iial, sest kõik see on üks rõve värk.

Terviseõpetuse ainekava 4.–6. klassile koosneb 21 punktist tervisekasvatusest ja suhtlemisõpetusest. Selles on ainult üks punkt, mis otseselt viitab "kondoomiseerimisele". See kõlab nii: "Sooline areng. Küpsemine. Kehaline areng ja muutused suhetes vastassugupoolega. Seksuaalsus". Õpetaja Otsa ütleb, et selleks kulub tal 7. klassis kolm tundi 35-tunnisest aastanormist ning ka siis on jutt elukaarest, kus igas eas on omad probleemid, ja murdeiga on eelkõige suguküpseks saamise aeg.

Ja kuidas see õpetamine selles eas siis konkreetselt käib?

"Seksuaalkasvatus on ainult üks osa tervisekasvatusest ja mina, võib-olla et vanamoodne inimene, ei õpeta oma õpilasi kondoome kasutama. Aidsi teema juures räägime, et kondoome on vaja kasutada, aga mul ei olegi seda mulaaži ega lase mina seda tööõpetuse tunnis puust välja treida."

Olete lihtsalt ise nii otsustanud või on teiesuguseid veel?

"Üks õpetaja on mulle rääkinud, et tema lasi tööõpetuse õpetajal selle mulaaži teha ja nad sikutavad tunnis sinna peale kondoomi, aga teine õpetaja ütles, et selleks, et lastel ei oleks tunnis piinlik mulaažiga toimetada, paneb ta selle karbi sisse, et teised ei vaataks pealt, kuidas operatsioon õnnestub.

Nagu küsib üks meie eesti keele õpetaja – kas õpilastele on ikka vaja kõik asjad nii üksipulgi lahti seletada. Mis neil siis endal avastada jääb? Aga teine eesti keele õpetaja ütleb jälle, et nakkusi ja ohtusid on nii palju, et sellest teemast päriselt mööda ei saa."

Kuidas teie õpilaste pealt välja paistab? Kui palju kodus selgitustööd tehakse? Rohkem või vähem kui terviseõpetuse tunnis?

"Midagi ikka räägitakse. Aga koolitunnis on see asi meditsiinilisem või akadeemilisem. Õpilased näevad koolis asju, mida nad kodus ei näe. Meil on paar päris head inglise filmi, kus murdeiga humoorikalt lahti seletatakse. Ühe neist – "Inimese keha" – saime Eesti Televisioonist. Tervishoiumuuseumis on paar multifilmi, kus tehakse selgeks, mis on masturbatsioon. Et lihtsalt on ega ole selles midagi imelikku. Kuidas mina ikka sellest räägiksin.

On väga hea, et meil võivad õpilased segaste asjade kohta õpetajatele kirjalikult küsimusi esitada. Ma siis vaatan, mida on vaja täiendavalt selgitada. Seksuaalkasvatusest ei ole ma kirjutada palunud, küll aga uimastiennetusest. Olen oma õpilastega käinud noortekabinettides, kus arstid naisteks ja meesteks saamist tüdrukutele ja poistele eraldi seletavad. Sõle tänava noortenõuandlas, mis on naistenõuandla juures ja kus arstid tüdrukutele ja poistele neid huvitavat eraldi seletavad, istun mina privaatsuse eesmärgil koguni ukse taga.

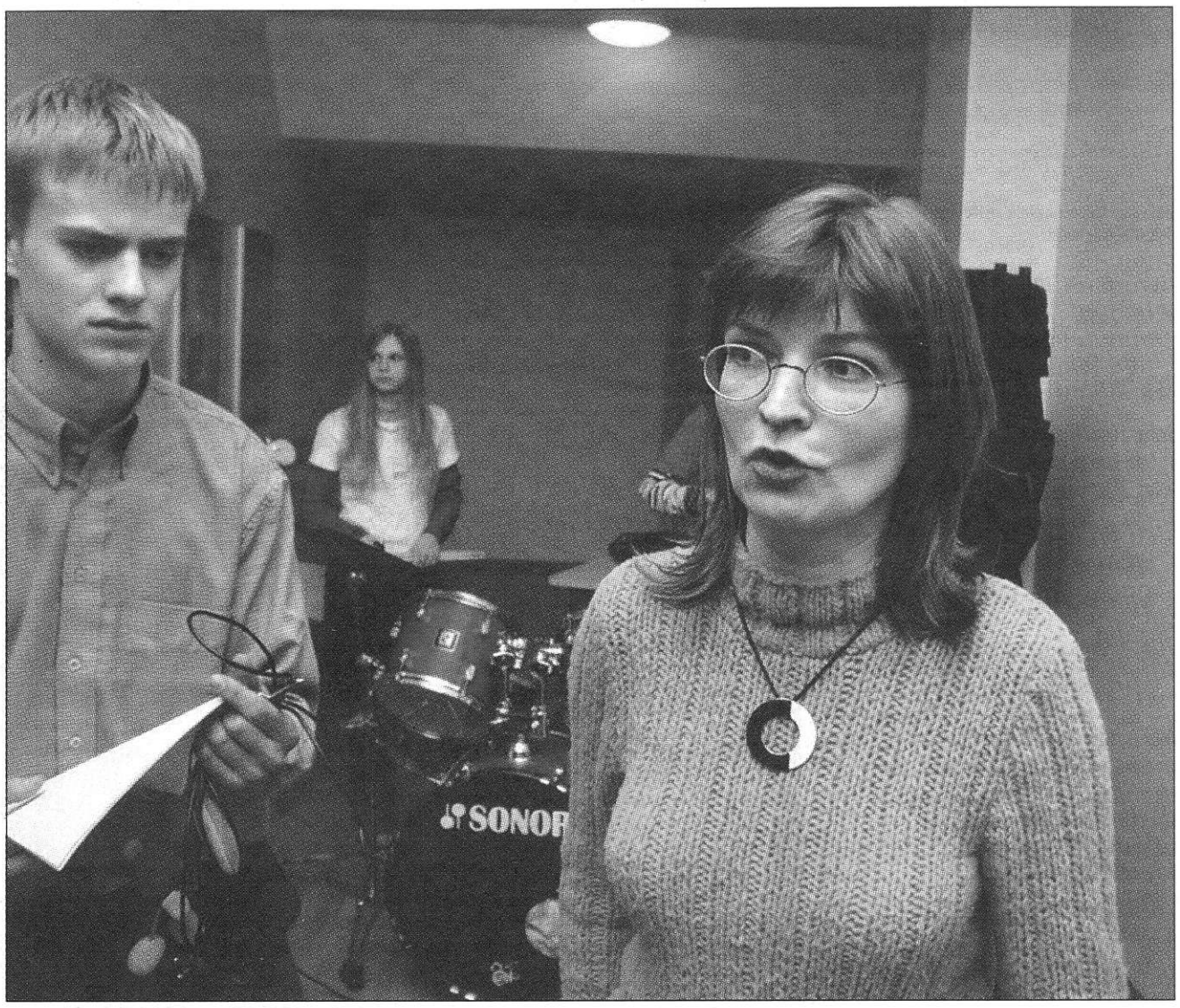

Reaalkooli huvijuhi ja terviseõpetaja Piret Otsa meelest peaks terviseõpetus olema tema õppuritele eelõige huvitav. RAIVO JUURAKU fotod

6. klassi töövihikus on peatükk "Sõprusest seksuaalsuseni". Seal peaksid õpilased vastama muuhulgas küsimustele. "Kirjelda tundeid, mis sinus tekivad, kui mõtled poisile või tüdrukule, kes sulle meeldib?" 6. klassis on paljud poisid veel täiesti lapsed. No mida nad seal tunnevad või mõtlevad või sellest kirjutavad? Ja töövihiku lõpus on palve, et õppurid analüüsiksid 6. klassi suhtlemisõpetust. Mis sulle meeldis, mis ei meeldinud, mis peaks kindlasti olema teisiti, mida uut said kursuse jooksul teada? Vähemasti üks laps on mulle öelnud, et tema ei vastaks iialgi sellistele küsimustele. Mina ei lasegi neil seda teha, aga eks nad lehitse oma vihikuid ja loe sealt neid küsimusi."

Ainekavas on niisuguseid huvitavaid sõnu nagu *kõlblus* või *suhtlemise akt*. Mida neis raames õpetama peaks?

"Kõlbluse all õpetan eelkõige taktitunnet, teisega arvestamist, aga mis suhtlemise akti all on mõeldud, seda mina täpselt ei tea. Oleme võtnud seda nii, et suhtlemine ei ole ainult verbaalne tegevus, on ka miimika, kehakeel ja siin oleme teinud väikesi pantomiime. Et näita nüüd palun ette, kuidas sa vait olles väljendad oma rõõmu teise üle.

Sooline areng lööbki meil ette rohkem 5. klassis, 6. klassis on pigem suhtlemisõpetus. 7. klassile on väga hea õpiku kirjutanud Inger Kraav ja Kristi Kõiv – "Inimeseõpetus". Kui me 7. klassis alustame, naeran koos lastega, et avame nüüd selle kurikuulsa 46. lehekülje, kus on pornograafia. Pikkamööda jõuame ka õppides koos selle kohani.

8.–9. klassini ei ole praegu mingit inimese- ega terviseõpetust, 9. klassis on inimesest juttu bioloogias."

Inimese- või terviseõpetajatest on meil vähesed saanud sellekohase hariduse. Teie olete algklassiõpetaja, praegu Tallinna Reaalkooli huvijuht, seitse terviseõpetuse tundi nädalas. Mis on selles vallas teie probleem?

"Minu probleem on selles, et teha aine lastele huvitavaks. Neile meeldib rühmatöö, filmid ja värvilised pildid, aga iga asja kohta meil seda võtta ei ole.

Ministeerium nõuab pädevust, aga 5. klassi õpik on mingi üldine jutt ja 6. klassi õpik on lihtsalt nii vana, et ei kõlba kuskile. Peaaegu piibel on minu jaoks 4.–6. klassi õpetajaraamat "Sotsiaalsete toimetulekute õpik". See on alkoholi, tubaka ja narkootikumidega võitlemise õpik. Sealt saab kõiki küsimustikke võtta ja tegutseda."

P. S. Üks Reaalkooli vilistlasi saatis Piret Otsale e-kirja. Oli avastanud internetist, et nüüd on reaalkoolis inimeseõpetaja, keda tema ajal ei olnud. Kirjutas, et tahaks ka nüüd inimeseks saada, aga ei tea, mida teha.

Õpetaja Otsa rahustas vana vilistlast, et vanasti inimeseks olemist ei õpetatud, sest siis olid vanaemad, kes keetsid süüa ja selgitasid, ja nüüd on selle jaoks inimeseõpetajad. Aga kahjuks õpetatakse pikalt, mis on adolessents ja kes on retartandid. Esimene olevat lihtsalt noorsugu ja teised hilise arenguga.

Kõik koos korraga

ENE TOMBERG,
Tallinna Sotsiaal- ja Tervishoiuameti asejuht

Lugesime koos terviseedenduse peaspetsialisti Inna Turiga ülalolevat artiklit. Meie lühike kommentaar asjale oleks järgmine.

Inimeseõpetuse ainekava ei ole sugugi paha. Iga kool peaks aga kokku leppima, kuidas anda inimeseõpetuse raames vajalikke teadmisi kogu kooliaja *tervikuna*.

Tänapäeva õppekavad on integreeritud, seepärast tuleb ka lapsevanematele selgitada, et tervisest saab rääkida ka nii, et tunni pealkiri ei ole ainult sõna "tervis". Rääkides kondoomidest, peavad sellele eelnema vestlused inimestevahelistest suhetest.

Oleme nõus, et on oluline, kes räägib õpilastele sellest, kuidas läheneda tüdrukule/poisile, kuidas võita oma häbelikkus, kuidas suhte arenemisel seksuaalseks arvestada partneri vajadusi, ületada eelarvamusi, koos leida mõlemaid pooli rahuldav käitumine. Seepärast rõhutangi vajadust aine õpetamine *koos* läbi arutada. Keegi õpetajatest räägib paremini suhetest, teine võimalikest ohuteguritest ja tervisenäitajatest.

On veel ühed abimehed – noorte nõustamise keskused, kuhu võib õpilastega minna mõnda teemat arutama. Sarnaseid keskusi peaks riigis olema 15–16 ja seal peaksid noori nõustama väga hea ettevalmistusega inimesed.

Ainekava annab oskuslikule õpetajale kindlasti võimalusi tervisest rääkida. Teemad *inimene ja tema tervislik eluviis*, *terviseohud*, *tütarlapsest neiuks*, *poisist noormeheks*, *uued suhted perekonnaga* võimaldavad sellest palju rääkida. Kahtlemata taandub küsimus ikka õpetaja kompetentsusele ja õpetamisoskustele. Seepärast on kiiduväärt algatus kaardistada kõigi terviseõpetust andjate ettevalmistus ja koostada selle alusel koolituskava.

Enam tuleks mõelda nii õpilaste kui ka õpetajate õppekirjandusele. Aastaid tagasi võtsime pundi kokku ja kirjutasime artiklite kogumiku "Tervisekasvatus". Entusiastid peaksidki seda tegema.

Tallinna tervishoiujuht Ene Tomberg on tervishoidu koolis kujundanud juba 30 aastat.

Muret teeb lapsevanemate ettevalmistus. Kui kurdetakse, et peale kondoomindusest rääkimise ei tee kool midagi, siis siit küsimus: mida peaks rääkima ja oskama rääkida lapsevanem? Millist kirjandust tuleks lapsevanemale kirjutada või millist lektooriumi korraldada? Kas lapsevanem ei suuna liiga kergelt ebameeldivad teemad õpetajale? Vabandus, et ta ei tea neist asjadest midagi ega oska lapsele selgitada, pole õige. Kuidas partneriga käituda, suhteid arendada, tõelist naudingut kogeda, oma tervist hoida – selle on vanem ju praktiliselt läbi elanud, sest ega laps kapsalehe alt tulnud!

Tõesti, kunagist tervisekasvatust ehitati üles vähemalt paarkümmend aastat, aga sõna-sõnalt seda üle võtta ei saa, sest aeg on muutunud ja lapsed ka. Seepärast on tervitatav Inimeseõpetuse MTÜ loomine, mis ühendab ühtsest temaatikast huvitunuid. Nemad teevadki ettepanekud, mida koolilõpetaja oma tervisest ja tervisekäitumisest teadma peaks, et elus hästi toime tulla ja uut põlvkonda kasvatada.

© Õpetajate Lehes avaldatud artiklid on autoriõigusega kaitstud teosed. Nende reprodutseerimine, tõlkimine, edastamine ja teistes väljaannetes avaldamine ilma AS Perioodika loata on keelatud.

Vastutav toimetaja: TIIA PENJAM 644 0528.
Toimetajad: ÜLO TIKK, LINDA JÄRVE 641 8145, ANU MÕTTUS, SIRJE TOHVER 644 3311, RAIVO JUURAK, KARL KELLO, VIRVE LIIVANÕMM 646 4019.
Turundusjuht: PRIIT PENJAM, tel 646 4111. **Keeletoimetaja:** PIRET KLAUS 644 3311. **Arvutiladu, korrektuur:** ANNE RUMMO 644 3311.
Üldinformatsioon, reklaam, kuulutused, õnnitlused: MARJU VEIKAT 644 0587. **Faks:** 644 4617. **Levi:** Expresspost 666 2535.
AADRESS: Voorimehe 9, 10146 Tallinn. **E-post:** artikkel@opleht.ee. **Internetiaadress:** http://www.opleht.ee/.
VÄLJAANDJA: Perioodika AS, Voorimehe 9, Tallinn. **TRÜKK:** AS Kroonpress, Tähe 133, 51013 Tartu. **Tellimise indeks** 69783.
Lp autorid! Palun teatage meile e-posti teel oma aadress, arveldusarve number pangas ja isikukood. Lisage teave, kas olete liitunud pensionikindlustuse teise sambaga.
ISSN 1406-6319
9 771406 631006